

การศึกษาการปั้นของเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี ตามทฤษฎีของ แคลร์ โกลดมบ์

นางสาว ขนบพร วัฒนสุขชัย

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-03-0627-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF CLAY MODELING OF CHILDREN AGES FIVE TO SIX BASED ON
CLAIRE GOLOMB'S THEORY

Miss Khanobporn Wattanasukchai

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Art Education

Department of Art Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-03-0627-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาการปั้นของเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี ตามทฤษฎีของ แคลร์ โกลอมบี้
โดย	นางสาว ขนบพร วัฒนสุขชัย
สาขาวิชา	ศิลปศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

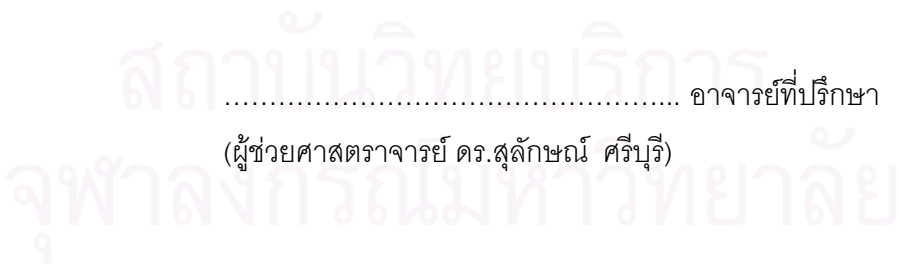
..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สิ้นลรัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เกษร ธิตะจาวี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.อำไพ ตีรณसार)

ชนบทพร วัฒนสุขชัย : การศึกษาการปั้นของเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี ตามทฤษฎีของ แคลร์
 โกลอมบ์ (A STUDY OF CLAY MODELING OF CHILDREN AGES FIVE TO SIX
 BASED ON CLAIRE GOLOMB'S THEORY) อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์
 ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี 149 หน้า ISBN 974-03-0627-6

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการปั้นของเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี ตามทฤษฎีของ
 แคลร์ โกลอมบ์ โดยเน้นการศึกษาในเรื่องระยะการปั้น วิธีการสร้าง และลักษณะการตกแต่งการ
 ปั้น กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนบุญฤดี สังกัดสำนัก
 งานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2544 จำนวน 30 คน เด็กทั้งหมดมีอายุเฉลี่ย 5 ปี
 4 เดือน ใช้การเก็บผลงานทั้งหมด 3 ครั้ง มีจำนวนผลงานทั้งหมด 90 ชิ้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 ประกอบด้วย 1) คู่มือและเครื่องมือที่ใช้ประกอบการปั้น 2) แบบคำสั่งงานปั้น 3) แบบวิเคราะห์
 งานปั้น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากเกณฑ์พัฒนาการด้านการปั้นของ แคลร์ โกลอมบ์ 4) แบบสัมภาษณ์
 ประกอบพฤติกรรมกรปั้น 5) แบบสังเกตประกอบพฤติกรรมกรปั้น

ผลการวิจัยพบว่า ผลการปั้นของเด็กส่วนมากเป็นไปตามทฤษฎีของ แคลร์ โกลอมบ์ มีราย
 ละเอียดดังนี้ 1) เด็กส่วนมากปั้นแบบผสม คือ มีลักษณะของการปั้นที่ผสมผสานกันระหว่างการ
 ปั้นแบบยื่น ลอยตัว และการปั้นแบบแผ่นระหว่างลักษณะ 2 มิติแบบเดิม และ 3 มิติที่มีลักษณะ
 ของโครงสร้าง และความสมดุลที่เหมือนจริงมากขึ้น

2) วิธีการสร้างหรือการขึ้นรูปร่างในการปั้นของเด็กส่วนมาก ใช้วิธีนำมาต่อกัน 3-4
 ส่วน คือ นำหัวมาต่อในส่วนบน แนวตั้งมีรายละเอียดของรูปทรง แขน ขาที่ชัดเจน และมีการปั้นที่
 เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ส่วนวิธีที่ใช้น้อยที่สุด คือ การปั้นแบบกลม ลอยตัวมีลักษณะเป็นทรงรี ยาว
 รูปร่างที่ปั้นไม่มีความแตกต่างกัน

3) ลักษณะการตกแต่งการปั้น พบว่าเด็กส่วนมากใช้การนำรายละเอียดย่อมาติด
 มากที่สุด และมีการตกแต่งในลักษณะนี้เพิ่มมากขึ้น

นอกจากการปั้นของเด็กจะเป็นแบบผสมตามลำดับขั้นของพัฒนาการตามปกติแล้ว การ
 แสดงออกทางด้านพฤติกรรมในการปั้น พบว่าเด็กส่วนมากมีประสบการณ์ในการปั้นคนด้วยดิน
 น้ำมันมาก่อน เด็กส่วนมากจะชอบใช้ดินน้ำมันสีเหลืองในการปั้น และชอบปั้นผลไม้มากที่สุด นอก
 จากนี้เด็กยังมีความต้องการอธิบายถึงสิ่งที่ตนเองปั้น ซึ่งเด็กจะใช้เวลาในการปั้นโดยเฉลี่ย 20 นาที

ภาควิชา.....ศิลปศึกษา.....	ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา.....ศิลปศึกษา.....	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา.....2544.....	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4283664727 : MAJOR ART EDUCATION

KEY WORD: CLAY MODELING/ CHILDREN AGES FIVE TO SIX / CLAIRE GOLOMB'S THEORY

KHANOBPORN WATTANASUKCHAI : A STUDY OF CLAY MODELING OF
CHILDREN AGES FIVE TO SIX BASED ON CLAIRE GOLOMB'S THEORY.

THESIS ADVISOR : ASSIST.PROF.SULAK SRIBURI, Ed.D. 149 pp. ISBN 974-03-0627-6

The purpose of this research was to study the clay modeling of children aged five to six based on Claire Golomb's theory emphasizing the modeling figure stage, the method of construction and decoration. Subjects were 30 preschool children third level kindergarten of Boonruedee school under Office of the Private Education Commission in 2001 academic year. The average of the children's age was 5 years 4 months. The instruments that helped conduction the research were : 1) Equipment and the modeling instruments 2) The instruction for modeling 3) a set of criteria for scoring which constructed by the researcher based on Claire Golomb's theory 4) The interviewing form 5) The observation form.

The results were found that most of children modeling followed Claire Golomb's theory and the details were : 1) The combining type of the third stage was the most types of figure emerged as a compromised formation between the flat of two-dimensional and the three-dimensional model which emphasis on the creation of balanced and symmetrical structures.

2) Most of the method of construction used joining of 3-4 parts as addition of head on top of the column body appeared to evolve the differentiation of parts either by a process of addition with the detail of arms and legs and increasing. The least of the method was the global column there was a lengthened blob and undifferentiated.

3) The decoration of modeling found that most of the children attached the detail and increasing.

The researcher found that the children clay modeling followed the clay modeling stages. In addition, it was found that their behaviors on clay modeling were follows; most children already had experience in clay modeling, most of their favorite color of clay modeling was yellow and preferred to model fruits and they wanted to describe their models while modeling and spent time in average 20 minutes.

Department.....Art Education..... Student's signature.....

Field of study.....Art Education..... Advisor's signature.....

Academic year.....2001..... Co-advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประสบความสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากคุณพ่อและคุณแม่ของผู้วิจัยที่เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา ได้ให้การสนับสนุน และเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาสละเวลา ให้คำแนะนำ ชี้ข้อคิด ด้วยความเมตตาและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยสามารถทำวิทยานิพนธ์จนประสบผลสำเร็จ ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.เกษร ธิตะจารี ที่กรุณาให้เกียรติเป็นประธานกรรมการ และอาจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร ที่กรุณาให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้คำแนะนำ ชี้ข้อคิดที่มีประโยชน์ รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่านในภาควิชาศิลปศึกษา ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาและให้ความเมตตาผู้วิจัยเสมอมา

การทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านกรุณาสละเวลาตรวจสอบและแก้ไข ตลอดจนให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ในการปรับปรุงเครื่องมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์วิรัตน์ คุ้มคำ ที่กรุณาสละเวลา และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ตลอดจนอาจารย์มาณวิภา ผลพิรุฬห์ อาจารย์ทินกร บัวพูล อาจารย์สมใจ จงรักวิทย์ และอาจารย์อำไพพรรณ สุดใหม่ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่า เพื่อการตรวจผลงานชิ้นของเด็กทั้งหมด

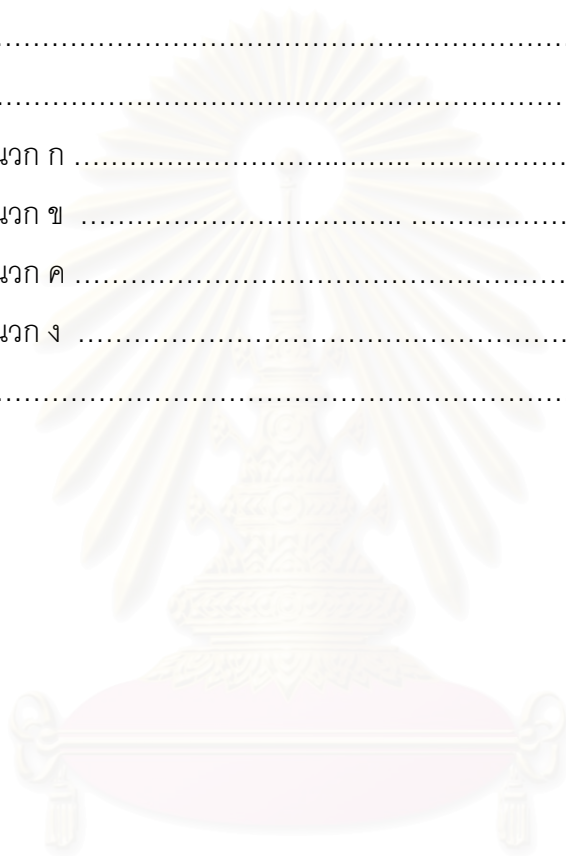
ท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ได้รับใบอนุญาตโรงเรียนอนุบาลเยี่ยมนุช อนุบาลบ้านไทรงาม โรงเรียนถนอมพิศวิทยา และผู้อำนวยการโรงเรียนบุญฤดี รวมทั้งครู นักเรียน ที่เห็นความสำคัญของการวิจัย โดยได้ให้ความร่วมมือในการทดลองและเก็บข้อมูลด้วยดี ผู้วิจัยซาบซึ้งและขอขอบคุณ คุณวีรยุทธ เกิดในมงคล คุณนันทนา สิริพันธุ์ คุณชาญศิลป์ กิติโชติพานิชย์ รวมทั้งเพื่อนครูศิลป์รุ่นพี่ เพื่อนร่วมรุ่น15 และรุ่นน้องที่ให้ความช่วยเหลือเป็นกำลังใจในการทำวิจัย ตลอดจนผู้ที่มีได้กล่าวนาม ณ ที่นี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
1.3 สมมติฐานการวิจัย	5
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น	5
1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	6
1.7 วิธีดำเนินการวิจัย	6
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย	8
2.2 เด็กปฐมวัยกับการแสดงออกทางศิลปะ	12
2.3 เด็กปฐมวัยกับการแสดงออกด้านการปั้นและวัสดุที่ใช้ในการปั้น	15
2.4 ทฤษฎีทางศิลปะเด็ก	20
2.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการการรับรู้และการแสดงออก.....	26
2.6 พัฒนาการด้านการปั้นของเด็กปฐมวัย.....	34
2.7 ทฤษฎีของ แคลร์ โกลอมป์.....	38
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
3 วิธีดำเนินการวิจัย	57
3.1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น	57
3.2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากร.....	57
3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	58
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66

บทที่	หน้า
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	68
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	69
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	71
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	81
รายการอ้างอิง	100
ภาคผนวก	105
ภาคผนวก ก	106
ภาคผนวก ข	109
ภาคผนวก ค	114
ภาคผนวก ง	130
ประวัติผู้เขียน	149

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่

หน้า

1	คำร้อยละของการบ้าน ระยะเวลาที่ 1 และระยะเวลาที่ 2	72
2	คำร้อยละของการบ้าน ระยะเวลาที่ 2 (ต่อ)	73
3	คำร้อยละของการบ้าน ระยะเวลาที่ 3	73
4	คำร้อยละของวิธีการสร้าง	74
5	คำร้อยละของลักษณะการตกแต่งการบ้าน	75
6	คำร้อยละของภูมิหลังของเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จากแบบสัมภาษณ์ประกอบพฤติกรรมการบ้าน.....	76
7	คำร้อยละของการแสดงออกของเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จากแบบสังเกตประกอบพฤติกรรมการบ้าน.....	79

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศิลปะ เป็นเรื่องของจิตใจ ที่สะท้อนให้เห็นถึง อารมณ์ และความรู้สึกอันประณีต ละเอียดอ่อน การแสดงออกทางศิลปะ จึงมีความสัมพันธ์กับชีวิตของคนเรา ในการเสริมสร้างความเจริญของงามทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา นอกจากนี้การแสดงออกทางศิลปะยังเป็นการปลูกเร้าอารมณ์ ความรู้สึกที่ปะทะต่อโลกภายนอก ผสมผสานกับจินตนาการของแต่ละคน โดยใช้ศิลปะเป็นสื่อในการถ่ายทอด (สุลักษณ์ ศรีบุรี, 2536 และ วิรุณ ตั้งเจริญ, 2526)

ศิลปะ เป็นภาษาสากล ที่สามารถใช้สื่อสารกับเด็กได้ทุกระดับ การพัฒนาเด็กจึงเกี่ยวข้องกับการศึกษาศิลปะโดยตรง การทำงานศิลปะสำหรับเด็ก เป็นการเปิดโอกาสให้เด็ก ได้รับประสบการณ์ที่มีความหมาย ส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิด ความรู้สึก และแสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อมในด้านสุนทรีย์ภาพ การทำกิจกรรมทางศิลปะสำหรับเด็กนั้น เป็นการสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้แก่เด็ก ส่งผลให้เด็กมีจิตใจแจ่มใส เบิกบาน เกิดความรู้สึกถึงคุณค่าของตนเอง รวมทั้งก่อให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจต่อตนเอง และผู้อื่นด้วย (ชัยณรงค์ เจริญพานิชกุล, 2533 และ เลิศ อานันท์, 2535)

เด็กอนุบาลหรือเด็กปฐมวัย เป็นวัยที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาสูงขึ้นจากเดิมอย่างเห็นได้ชัด การรับรู้ของประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ การรับรู้ทางสายตา การสัมผัส การได้กลิ่น การได้ยิน และการลิ้มรส อยู่ในช่วงที่มีประสิทธิภาพสูง (Herberholz, 1985) การเรียนการสอนของเด็กวัยนี้ จึงเป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อย่อย เพื่อเตรียมความพร้อมของเด็ก ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เนื่องจากการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย ไม่จัดอยู่ในการศึกษาภาคบังคับ แนวทางการอบรมจึงเป็นลักษณะของการเตรียมความพร้อมสำหรับเด็ก เพื่อการศึกษาต่อในชั้นประถม ความรู้จะสอดแทรกในกิจกรรมต่างๆ ตามจุดมุ่งหมายแต่ละประสบการณ์ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย กรมวิชาการ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดคู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ไว้เป็นแนวทางสำหรับการจัดกิจกรรมให้เด็กอายุ 3-6 ปี ที่มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อย่อยเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการใช้กล้ามเนื้อประเภทมือ นิ้วมือ และการทำงานที่ต้องอาศัยการประสานกันระหว่างตา

กับมือ ตรงกับหลักการของฟร็อบเอล (Froebel, 1826 cited in Michael and Morris, 1984) ที่เน้นให้เด็กแสดงออกผ่านการกระทำ และฝึกประสบการณ์ของการใช้ประสาทสัมผัสโดยตรง ดังนั้นการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ จึงเป็นการเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัส และแสดงออกผ่านการใช้ประสาทสัมผัสประเภทมือด้วยการเล่นเป็นสำคัญ เนื่องจากการเล่นของเด็กเป็นการทดลอง สืบค้น และค้นคว้าเกี่ยวกับวัสดุ และสิ่งแวดล้อมรอบตัว เด็กจะมีการเรียนรู้และแก้ปัญหาจากประสบการณ์ดังกล่าวได้ตามธรรมชาติ (Matlil and Marzan, 1981)

การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยจะเป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะของการเล่นในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการเล่นสำหรับเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี เนื่องจากการเล่นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก และเป็นการเรียนรู้สำหรับเด็กที่เรียกว่า เรียนปนเล่น เนื่องจากเด็กวัยนี้จะมีการค้นคว้า ทดลอง สืบค้น และฝึกพัฒนาการด้านต่างๆ ด้วยมือ เพื่อสร้างประสบการณ์ให้ตนเอง ผ่านกิจกรรมการเล่นประเภทต่างๆ เป็นสำคัญ การเล่นในลักษณะดังกล่าว ถือเป็นกระบวนการ ในการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปรับตัว และทำความเข้าใจ ต่อสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏอยู่รอบตัว (วราภรณ์ รักวิชัย, 2533) เด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี เป็นวัยที่ต้องส่งเสริมพัฒนาการด้านการเล่น ที่อาศัยความสัมพันธ์ของการใช้กล้ามเนื้อย่อยเป็นพิเศษ เนื่องจากวัยนี้เป็นวัยที่กล้ามเนื้อใหญ่ คือ กล้ามเนื้อแขน ขา เจริญเติบโตเต็มที่ แต่กล้ามเนื้อย่อยประเภทมือ นิ้วมือ และการประสานสัมพันธ์กันของกล้ามเนื้อตากับมือยังไม่ดีเท่าที่ควร (พูนสุข บุญยสวัสดิ์, 2533)

กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กวัย 5 ถึง 6 ปี เป็นกิจกรรมศิลปะที่จัดขึ้นเพื่อเน้นการพัฒนาทักษะด้านการใช้กล้ามเนื้อย่อยประเภทมือ นิ้วมือ และการประสานสัมพันธ์กัน ระหว่างกล้ามเนื้อตาและมือเป็นสำคัญ ตามแนวทางการจัดกิจกรรมของกรมวิชาการ พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดให้มีการจัดกิจกรรมประเภทสร้างสรรค์หรือกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี โดยเปิดโอกาสให้เด็กเลือกทำกิจกรรม ตามความพึงพอใจในขอบข่ายที่ครูเป็นผู้กำหนดให้ในแต่ละวัน วิรุณ ตั้งเจริญ (2526) กล่าวถึง การสร้างสรรค์ทางศิลปะสำหรับเด็กว่า เป็นการการแสดงออก ที่เกิดจากการผสมผสานกันของความพยายาม และความสามารถที่เด็กถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานทางศิลปะ ทั้งนี้เด็กปฐมวัยจะมีความสามารถในการทำงานที่เกิดจากการผสมผสานกันระหว่างประสบการณ์เกี่ยวกับความเข้าใจทางศิลปะ และระดับทักษะของเด็กแต่ละคน โดยเฉพาะทักษะด้านการใช้มือ การทำงานประเภทการปั้น จึงเป็นกิจกรรมที่เด็กได้สัมผัสวัสดุจริง เด็กสามารถใช้การสัมผัสในการแก้ปัญหาได้ตามความเป็นจริง ทั้งยังสามารถตอบสนองการเรียนรู้ การรับรู้ และการแสดงออกของเด็กได้เป็นอย่างดี (Matlil and Marzan, 1981: 72) และ (Conrad, 1964 : 146)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2534) ได้เสนอให้มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปั้นของเด็กอนุบาลในประเทศไทยเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมากกิจกรรมหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเน้นการฝึกพัฒนาการทางด้านกล้ามเนื้อนิ้วมือ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจ รวมถึงการส่งเสริมด้านพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งมีแนวการจัดกิจกรรมโดยให้ผู้สอนเป็นผู้จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับการปั้น เลือกสถานที่และวัสดุที่เหมาะสมในการปั้น โดยเปิดโอกาสให้เด็กทำปั้นอย่างเสรีตามความพึงพอใจ และผู้สอนจะเป็นผู้นำผลงานของเด็กทั้งหมดมาจัดแสดง การปั้นโดยทั่วไปของเด็กมักเป็นการปั้นรูปทรงที่เกี่ยวกับ ผลไม้ คน สัตว์ สิ่งของ รวมถึงการปั้นรูปทรงอิสระ รูปทรงเรขาคณิต และรูปแบบธรรมชาติ (เกษร ธิตะจारी, 2531)

การจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กอายุ 5-6 ปี ในประเทศไทย จะเป็นการจัดให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่มีความหลากหลายเกี่ยวกับการปั้น โดยใช้วัสดุประเภทดินเหนียว ดินน้ำมัน หรือแป้ง ผู้สอนจะเป็นผู้จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ประเภทต่างๆ สำหรับการทำกิจกรรมการปั้นในแต่ละครั้ง ลักษณะการทำงานปั้นสำหรับเด็กที่มีอายุประมาณ 2-3 ปี จะไม่เน้นการปั้นเป็นรูปร่าง แต่เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้นประมาณ 5-6 ปี จะมีการส่งเสริมการปั้นแบ่งโดยทำเป็นขนมที่มีลักษณะไม่ซับซ้อน ปั้นตามความพึงพอใจที่เกี่ยวกับสัตว์ คน หรือสิ่งของเครื่องใช้ ปั้นเป็นรูปทรงที่มีความหลากหลาย แล้วนำมาต่อกัน และปั้นเป็นเรื่องราวหรือนิทาน เป็นต้น (หรรษา นิลวิเชียร (2535) และ วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 249-251)

โกลอมบ์ (Golomb, 1974) ลินเดอแมนและลินเดอแมน (Linderman and Linderman, 1977) กล่าวถึงการปั้นว่าเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุ 5-6 ปี เพราะสามารถตอบสนองพัฒนาการด้านต่างๆของเด็กวัยนี้ได้ดีมากที่สุดกิจกรรมหนึ่ง เนื่องจากเด็กมีโอกาสได้ใช้วัสดุในการปั้น ประเภทดินเหนียว หรือดินน้ำมัน ที่มีคุณสมบัติของความยืดหยุ่น อ่อนตัว เปลี่ยนแปลงรูปทรงได้ง่าย ก่อให้เกิดความรู้สึกในการสัมผัส และสามารถตอบสนอง การกระทำของเด็กได้ดีในเรื่องของการทดลองทุกรูปแบบ ซึ่งการกระทำของเด็กต่อวัสดุดังกล่าว ถือเป็นปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่ง ในการสะท้อนให้เห็นถึงระดับสติปัญญา อารมณ์ และความรู้สึกของเด็ก ตามลำดับพัฒนาการของแต่ละบุคคล

การศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการปั้น โดยทั่วไปพบว่า มีผู้ศึกษาถึงพัฒนาการด้านนี้น้อยมาก โกลอมบ์ (Golomb, 1974) จัดเป็นนักการศึกษาที่มีผลงานวิจัย และศึกษาเกี่ยวกับการปั้นของเด็กเล็กอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ซึ่งได้กล่าวถึงการปั้นของเด็กเล็กว่า เด็กจะมีการแสดง

ออกถึงพัฒนาการด้านการปั้นที่ไม่คงที่ และจะมีการแสดงออกที่แตกต่างกันตามระดับทักษะ และความคิดรวบยอดของแต่ละบุคคล เนื่องจากพัฒนาการด้านการปั้นของเด็กจะมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านการเจริญเติบโต โดยเด็กบางคนจะมีพัฒนาการด้านการปั้นที่จัดอยู่ในระดับสูงกว่าระดับพัฒนาการตามปกติหรือต่ำกว่าระดับพัฒนาการปกติ และมีแนวโน้มในการแสดงออกทางด้านการปั้นของเด็กจะแปรผันตามอายุที่มากขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของ บราวน์ (Brown, 1975) ที่พบว่า เด็กเล็กจะมีการแสดงออกทางด้านการปั้นที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง ในระหว่างช่วงอายุ 3 ถึง 6 ปี โดยจะมีการแสดงออกที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงอายุ เนื่องมาจากพัฒนาการทางด้านร่างกายที่มีการเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วของเด็กในแต่ละวัย นอกจากนี้ไกลอมบ์ยังกล่าวถึง การแสดงออกด้านการปั้นว่า เด็กจะมีการประยุกต์ในด้านการใช้สี ที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้และสติปัญญาของเด็ก โดยเฉพาะการใช้สีประเภทสามมิติที่ใช้ในการปั้น

การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปั้นข้างต้นและการศึกษาข้อมูลด้านต่างๆจากหนังสือ เอกสาร งานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศด้านการปั้น พบว่าการศึกษาการปั้นของเด็กในเชิงศิลปศึกษาโดยทั่วไปมีน้อยมาก ทั้งนี้ยังไม่พบว่ามีการศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวกับพัฒนาการด้านการปั้นในเชิงศิลปศึกษาในประเทศไทยขณะนี้เลย โดยเฉพาะการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย หรือเด็กอนุบาล ซึ่งเป็นวัยที่ต้องส่งเสริมพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อย่อย การประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อตาและมือเป็นสำคัญ การแสดงออกผ่านการปั้นของเด็กจึงขาดแนวทางในการวิเคราะห์และจัดลำดับพัฒนาการพื้นฐานในการปั้นของเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี ประกอบกับทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นทฤษฎีที่แสดงถึงพัฒนาการด้านการปั้นของเด็กเล็ก ซึ่งเป็นผลจากการศึกษาค้นคว้าและทดลองอย่างต่อเนื่องของ แคลร์ โกลอมบ์ และเป็นทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปในวงการศิลปศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เนื่องทฤษฎีของแคลร์ โกลอมบ์นี้มีการศึกษาและการวิเคราะห์ลักษณะงานปั้นของเด็กเล็กที่เป็นไปตามกระบวนการและแสดงออกถึงการจัดลำดับขั้นพัฒนาการด้านการปั้นที่ชัดเจน การนำทฤษฎีของแคลร์ โกลอมบ์ มาประยุกต์ใช้กับเด็กไทย วัย 5 ถึง 6 ปี เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่ใช้วิจัยในสภาพแวดล้อม และระยะเวลาที่แตกต่างกัน และพบว่ยังไม่มีการวิจัยในแนวทางดังกล่าวมาก่อน การวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาวิเคราะห์ความสามารถในการแสดงออก ด้านการปั้นของเด็กไทยตามทฤษฎีของ แคลร์ โกลอมบ์ โดยผลจากการวิจัยน่าจะประโยชน์ต่อการศึกษารื่องการปั้นของเด็กไทย โดยความเข้าใจในการวิเคราะห์ผลงานและการจัดลำดับขั้นพัฒนาการทางด้านการปั้นตามทฤษฎีของ แคลร์ โกลอมบ์ในการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปพัฒนาเป็นองค์ความรู้ด้านการปั้นหรือเป็นต้นแบบในการศึกษาวิเคราะห์การปั้นของเด็กในระดับพัฒนาการที่สูงขึ้นได้ นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการนำไปประยุกต์ใช้ร่วมกับ

การเรียนการสอนวิชาอื่นที่มีความสัมพันธ์กันได้ และเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจรวมทั้งเป็นแนวทางในการทำวิจัยต่อเนื่องได้ ด้วยสาเหตุดังกล่าวจึงเป็นที่มาของความต้องการในการศึกษาเรื่อง การศึกษาการปั้นของเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี ตามทฤษฎีของ แคลร์ โกลอมป์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการปั้นของเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี ตามทฤษฎีของ แคลร์ โกลอมป์ 3 ด้าน คือ 1.ระยะการปั้น 2.วิธีการสร้าง 3.ลักษณะการตกแต่งการปั้น

สมมติฐานของการวิจัย

เด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี จะมีการปั้นที่เป็นไปตามทฤษฎีของ แคลร์ โกลอมป์

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะการปั้นของเด็กอายุ 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร
2. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ คือ เด็กนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 3 ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2544 จำนวนนักเรียนที่ใช้ 30 คน เป็นการสุ่มแบบเจาะจง

ข้อตกลงเบื้องต้น

- 1.สถานที่ วัน เวลา และสภาพแวดล้อม ไม่มีผลต่อการศึกษา
- 2.วัสดุที่ใช้ในการศึกษา คือ ดินน้ำมัน เนื่องจากมีคุณสมบัติที่ไม่แห้ง แตก และมีความคล้ายคลึงกับดินเหนียวมากที่สุด สามารถเก็บรักษา เพื่อการตรวจผลงานได้นาน
- 3.การศึกษานี้มุ่งศึกษาเฉพาะ โรงเรียนอนุบาลในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นเด็กชั้นอนุบาล 3 มีช่วงอายุอยู่ ระหว่าง 5 ถึง 6 ปี เนื่องจากเป็นวัยที่ได้ผ่านการจัดประสบการณ์ การเตรียมความพร้อมมาระยะหนึ่งแล้ว
- 4.การศึกษาครั้งนี้เป็นการมอบหมายงานให้เด็กปั้น และเก็บผลงานดังกล่าวมาศึกษาวิเคราะห์ตามทฤษฎีการปั้นของแคลร์ โกลอมป์

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การปั้น หมายถึง การสร้างงานผ่านสื่อสามมิติ ประเภทดินน้ำมัน ที่มีความยืดหยุ่นสูง
 ทฤษฎีแคลร์ โกลอมบ์ หมายถึง ทฤษฎีที่เผยแพร่โดย แคลร์ โกลอมบ์ (Golomb, 1974)
 นักการศึกษาชาวอเมริกันที่ศึกษาเรื่องพัฒนาการการแสดงออกของเด็กด้านการปั้น โดยกล่าวถึง
 พัฒนาการด้านการปั้นของเด็กที่มีอายุระหว่าง 2-6 ปี โดยทดลองให้เด็กปั้นคนและนำผลการวิจัย
 ดังกล่าวมาจัดลำดับเป็นพัฒนาการด้านการปั้น ซึ่งได้รับการยอมรับโดยทั่วไปในวงการศึกษา

ระยะการปั้น หมายถึง การแสดงออกด้านการปั้นคนตามลำดับขั้นของการปั้นตามทฤษฎี
 แคลร์ โกลอมบ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร วารสาร บทความ และงานวิจัยที่
 เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตามลำดับดังนี้

2. กำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากร คือ เด็กวัย 5 ถึง 6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาล
 ปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนบุญญคดี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
 เอกชน จังหวัดกรุงเทพมหานคร

3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

3.1 อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ประกอบการปั้น ได้แก่ แผ่นพลาสติกลูกฟูกสำหรับ
 เก็บงานปั้น ไม้ปลายแหลม ดินน้ำมัน กระดาษตึกเกอร์สีขาว และกล่องเก็บงานปั้น

3.2 แบบคำสั่งงานปั้น มีทั้งหมด 3 เรื่อง โดยกำหนดให้ปั้นจำนวน 3 ครั้ง
 ครั้งละ 1 เรื่อง คือ 1) ตัวฉันเอง 2) แม่ของฉัน 3) คนที่ฉันรัก

3.3 แบบวิเคราะห์งานปั้น ซึ่งผู้วิจัยสร้างจากเกณฑ์พัฒนาการด้านการปั้นของ
 แคลร์ โกลอมบ์

3.4 แบบสัมภาษณ์ประกอบพฤติกรรมกรรมการปั้น

3.5 แบบสังเกตประกอบพฤติกรรมกรรมการปั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยข้างต้นผ่านการตรวจสอบให้คำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้
 เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ก่อนการนำไปทดลองใช้

4. ทดลองเครื่องมือที่สร้างขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม และสมบูรณ์

5. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอน

6. นำผลงานเด็กทั้งหมดไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจให้คะแนน

- 7.วิเคราะห์คะแนนโดยใช้สถิติค่าร้อยละ
- 8.สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.เพื่อทราบถึงการปั้น ของเด็กไทยอายุ 5 ถึง 6 ปี ตามทฤษฎีของ แคลร์ โกลอมป์
- 2.ข้อมูลที่ได้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเรื่องการปั้นของเด็กไทย สามารถนำไปพัฒนาการศึกษาด้านการปั้น และการจัดกิจกรรมศิลปะศึกษาสำหรับเด็กต่อไป
- 3.เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน ในการประยุกต์ใช้ร่วมกับการเรียนการสอนวิชาอื่นที่มีความสัมพันธ์กันได้
- 4.ข้อมูลดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจ และเป็นแนวทางในการวิจัยต่อเนื่อง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการปั้น ของเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี ตามทฤษฎีของ แคลร์ โกลอมบ์ ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมข้อมูล หลักการ และทฤษฎีต่างๆ จากหนังสือ เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวทางในการวิจัย ตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย
2. เด็กปฐมวัยกับการแสดงออกทางศิลปะ
3. เด็กปฐมวัยกับการแสดงออกด้านการปั้น และวัสดุที่ใช้ในการปั้น
4. ทฤษฎีทางศิลปะเด็ก
5. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการการรับรู้ การแสดงออก
6. พัฒนาการด้านการปั้นของเด็กปฐมวัย
7. ทฤษฎีของ แคลร์ โกลอมบ์
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

การศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่จัดอยู่ในการศึกษาภาคบังคับ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้จัดการศึกษาระดับนี้ ในสถานศึกษา ประเภท สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน หรือศูนย์การเรียนรู้ ลักษณะการจัดการศึกษาจะเป็น การจัดกิจกรรม เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาต่อ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เน้น พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยสอดแทรกความรู้ผ่าน กิจกรรมด้านต่างๆ ตามแนวการจัดกิจกรรมในคู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ที่กรมวิชาการจัดทำ เป็นแนวทางสำหรับการจัดการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 และ กรมวิชาการ, 2540)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้กำหนดแนวการจัดกิจกรรม สำหรับเด็กปฐมวัย โดยเน้นให้ตอบสนองของความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของเด็ก ทั้งนี้กิจกรรมสำหรับเด็กวัย 5-6 ปี จะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเตรียมความพร้อมของความสัมพันธ

ระหว่างกล้ามเนื้อตาและมือ การเปิดโอกาสให้เด็กทดลองขณะที่เล่น และทำงานกับวัสดุอุปกรณ์ประเภทต่างๆ เช่น ดินเหนียว ดินน้ำมัน สี น้ำ ททราย รวมถึงวัสดุประเภทอื่น เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักในการเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กวัยนี้ คือ การเตรียมประสาทมือ การบังคับมือ เตรียมการบังคับกล้ามเนื้อตา เตรียมประสาทสัมผัสระหว่างตากับมือ เตรียมการสังเกต การฟัง และการพูด ซึ่งการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆดังกล่าว จะต้องใช้การจัดอุปกรณ์ และกิจกรรมให้เด็กได้ค้นคว้า ทดลองด้วยตนเองโดยตรง เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจและพัฒนาด้านสติปัญญา ในการเตรียมฝึกให้เด็กพร้อมที่จะเรียนในระดับประถมศึกษาต่อไป มิใช่รอให้เด็กเกิดความพร้อมตามธรรมชาติ

สำหรับการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนโดยทั่วไป เป็นการจัดให้เด็กมีประสบการณ์โดยมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. เป็นประสบการณ์ที่เน้นการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อเป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับเด็ก
2. เป็นประสบการณ์ที่สามารถตอบสนองความต้องการ ความสนใจ สอดคล้องกับอายุและความสนใจของเด็ก
3. เป็นประสบการณ์พื้นฐานที่ส่งเสริมให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้สัมพันธ์กับวัย
4. เป็นประสบการณ์ที่มีการปลูกฝังให้เด็กมีพื้นฐานที่ดีด้านคุณธรรม และจริยธรรม

การจัดกิจกรรมดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการตามความสามารถในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญา
2. ประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากการจัดกิจกรรมทำให้เด็กสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข
3. เด็กมีความสามารถ และเกิดทักษะพื้นฐานในการช่วยเหลือตนเองได้ตามวัย
4. มีทักษะพื้นฐาน และความพร้อมสำหรับการศึกษาต่อในชั้นประถมศึกษา

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาด้านร่างกาย มีลักษณะรายการและเนื้อหาในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กวัย 5-6 ปี ที่เน้นการพัฒนาร่างกาย ให้มีความพร้อมในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อย่อย การประสานสัมพันธ์กันของการใช้กล้ามเนื้อ และสุขอนามัย โดยมีการจัดแนวกิจกรรมในแต่ละวัน ที่สามารถ ปรับและยืดหยุ่น ตามความต้องการของเด็กได้ ดังนี้

- การเคลื่อนไหว และการทรงตัว

- การฉีก ตัดปะ พับกระดาษ ร้อยวัสดุ และการสานอย่างง่าย ๆ
- การเคลื่อนไหว และการทรงตัว
- การประดิษฐ์เศษวัสดุ การพิมพ์ภาพ และการปั้น
- การเล่นเกม เล่นเครื่องเล่นสัมผัส และเกมการศึกษา
- การฉีก ตัดปะ พับกระดาษ ร้อยวัสดุ และการสานอย่างง่าย ๆ
- การระวังรักษาความสะอาด
- การรับประทานอาหาร และมารยาทในการรับประทานอาหาร
- การจัดเก็บและดูแลรักษาเครื่องใช้ของตนเอง
- การรักษาสุขอนามัย การขยับถ่าย และการพักผ่อนของตนเอง
- การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง และการช่วยเหลือตนเอง
- การดูแล ระวัง และรักษาความปลอดภัย

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจ เป็นการจัดกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายให้เด็กได้ผ่อนคลายความตึงเครียด ส่งเสริมสุขภาพจิต สามารถควบคุมอารมณ์ การแสดงออก ได้อย่างมีความสุข รวมถึงการมีคุณธรรม และจริยธรรมได้ โดยมีแนวการจัดกิจกรรม ดังต่อไปนี้

- การวาดภาพ การเล่นสี การพิมพ์ภาพ การปั้น การฉีก ตัดปะกระดาษ ร้อยและประดิษฐ์เศษวัสดุ
- การร้องเพลง ท่องกลอนและคำคล้องจอง
- การเคลื่อนไหวตามสัญญาณ จังหวะ และดนตรี
- การฟังนิทาน เรื่องราวต่างๆ และการแสดงบทบาทสมมุติ
- การฝึกความมีระเบียบวินัยของตนเอง
- การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
- การรู้จักรอคอย รู้จักใช้สิทธิของตนเอง และเคารพสิทธิของผู้อื่น
- มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เมตตา กรุณา
- มีความซื่อสัตย์ กตัญญู
- มีความรับผิดชอบ อดทน และขยันหมั่นเพียร
- มีความประหยัด สามัคคี
- การประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรม
- การทำกิจกรรมประเภทสร้างสรรค์ หรือกิจกรรมศิลปะศึกษา และการเล่นตามมุม

- การเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน
- การเชื่อมั่นในตนเอง

กิจกรรมที่จัดเพื่อการพัฒนาด้านสังคม เป็นกิจกรรมที่เน้นให้เด็กมีความสามารถในการเล่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น การมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รวมถึงการมีมารยาท โดยมีแนวการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนา ดังนี้

- การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักใช้สิทธิของกลุ่ม และเคารพสิทธิของผู้อื่น
- การปฏิบัติตนตามตารางกิจกรรมประจำวัน
- การช่วยเหลือตนเอง
- การปฏิบัติตามกฎของห้องเรียน และกฎระเบียบของโรงเรียน
- มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตนเอง และการปฏิบัติตนต่อผู้อื่น
- การมีมารยาทไทย การทำความเคารพ ไหว้ และทักทาย
- การกราบพระ กราบผู้ใหญ่ และมารยาทพื้นฐานสำหรับชีวิตประจำวันด้านอื่นๆ

กิจกรรมที่จัดเพื่อส่งเสริมด้านสติปัญญาสำหรับเด็กวัยนี้ เป็นกิจกรรมที่เน้นการพัฒนา ด้านการรับรู้ในการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ การมอง การฟัง การชิม การดมกลิ่น และการสัมผัส รวมถึงการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษาต่อสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมให้มีความรัก การเรียนรู้ และมีทักษะทางคณิตศาสตร์ โดยมีแนวการจัดกิจกรรม ดังนี้

- การการวาดภาพ การปั้น การฉีก ตัดปะกระดาษ ร้อยและประดิษฐ์เศษวัสดุ รวมถึงการสานอย่างง่าย ๆ
- การทดลอง สังเกต ชิม ดมกลิ่นของสิ่งที่มีความเหมือน ความแตกต่างกัน และสิ่งที่ขาดหายไป รวมถึงสิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน
- การฝึกฟังความเหมือน และต่างกันของเสียงตามธรรมชาติ เสียงดนตรี รวมถึงเสียงของคำ
- การทำกิจกรรมสร้างสรรค์ หรือกิจกรรมศิลปะศึกษา เช่น การวาดภาพพิมพ์ภาพ การปั้น การประดิษฐ์ และกิจกรรมด้านอื่นๆ

ในการเลือกจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กทั้ง 4 ด้าน ผู้สอนสามารถเลือกจัดกิจกรรมได้ตามความสนใจของเด็กในขอบข่ายที่ครูเป็นผู้กำหนดให้ โดยมีการเตรียมกิจกรรมภายในหนึ่งวันที่สามารถปรับ ยืดหยุ่นได้ตามความพึงพอใจ และความเหมาะสมของแต่ละบุคคล สามารถ

จัดให้เด็กทำกิจกรรมได้ครบ โดยหมุนเวียนกันเป็นกลุ่ม และมีการเตรียมกิจกรรมสร้างสรรค์ หรือ กิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อย่อยประเภทตาและมือ เพื่อก่อให้เกิดความสามารถในการทำงานที่ประสานสัมพันธ์ได้ดี 1-2 กิจกรรมต่อวัน โดยผู้สอนเตรียมกิจกรรมไว้ 3-5 กิจกรรม และเปิดโอกาสให้เด็กเลือกทำกิจกรรมดังกล่าวตามความพึงพอใจ เช่น กิจกรรมการวาดภาพระบายสี การปั้นดินน้ำมัน การเล่นน้ำ การเล่นทราย และการร้อยเชือก เป็นต้น (กรมวิชาการ, 2540)

เด็กปฐมวัยกับการแสดงออกทางศิลปะ

ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล (2533) และ เลิศ อานันทะ (2535) กล่าวถึงเด็กปฐมวัย หรือ ก่อนประถมศึกษาว่า เป็นวัยที่มีช่วงอายุระหว่าง 3-6 ปี และเป็นช่วงสำคัญ ของพัฒนาการด้านต่างๆทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และ สติปัญญา พัฒนาการดังกล่าว มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงอายุ 5 ถึง 6 ปี เป็นวัยที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ซึ่งเด็กจะมีการแสดงออกผ่านกิจกรรมศิลปะเป็นหลัก ทั้งนี้การแสดงออกของเด็กผ่านงานศิลปะ เป็นการแสดงออกทางความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ที่สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของความเจริญเติบโต ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยจะพัฒนาไปตามขั้นการเจริญเติบโต ตามธรรมชาติของแต่ละบุคคล (กรมวิชาการ, 2540)

บุษบง ตันติวงศ์ (2541) กล่าวถึง เด็กวัยนี้ว่าควรส่งเสริมให้มีการเล่นในสิ่งที่เป็นธรรมชาติ เนื่องจากจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการในระยะ 7 ปี แรกอย่างสมบูรณ์ และมีพลังมากที่สุด นอกจากนี้การเล่น ยังเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเด็ก และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก ที่จะช่วยให้เด็ก มีการพัฒนากล้ามเนื้อส่วนต่างๆที่กำลังเจริญเติบโต ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเล่นสำหรับเด็ก เป็นการค้นคว้า ทดลอง สืบรวจ และฝึกพัฒนาการด้านต่างๆ ด้วยมือเป็นหลัก เพื่อสร้างประสบการณ์ให้ตนเอง ถือเป็นกระบวนการสำคัญ ในการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งนี้การเล่น จะเป็นไปตามพัฒนาการ และจะมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไป ตามอายุ โดยจะเริ่มเล่นน้อยลง เมื่อมีอายุมากขึ้น นักวิจัยพบว่าเด็กจะสามารถเล่นในสิ่งที่ตนชอบ ได้นานขึ้นเมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น และพบว่า เด็กวัย 5 ปี จะสามารถเล่นในสิ่งเดียวกัน ได้นาน 12.6 นาที (สุชา จันทน์เอม, 2541) การเล่นนอกจากจะเป็นการเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับเด็กแล้ว ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึง พฤติกรรมในการปรับตัวของเด็ก เพื่อก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ต่อสิ่งที่ปรากฏอยู่รอบตัว สอดคล้องกับ พิระพงษ์ กุลพิศาล (2531) ที่กล่าวถึงเด็กวัย 5-6 ปีว่า ชอบการเคลื่อนไหว หรือสัมผัสสิ่งใหม่ๆชอบจับกลุ่ม มีความต้องการการยอมรับจากเพื่อน จะมีความภาคภูมิใจ ในผลงานของตนเอง และชอบสร้างสิ่งแปลกใหม่ ลักษณะของการแสดงออกดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความต้องการในการแสดงออกในด้านต่างๆของเด็ก ตามคู่มือ

หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ที่มีลักษณะกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนา การแสดง ออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ ผ่านการทำงานศิลปะ

หรรษา นิลวิเชียร (2535) กล่าวถึง การสอนให้เด็กทำงานศิลปะว่า ผู้สอนควรมีการศึกษา เกี่ยวกับเทคนิควิธีสอน และการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก โดยไม่จำเป็นต้องสอนความรู้ให้เด็ก โดยตรง แต่บทบาทสำคัญของผู้สอน คือ การแนะนำวิธีการทำงาน ขั้นตอนในการทำงาน ให้กำลังใจ ข้อเสนอแนะ และให้การยอมรับในการทำงานของเด็ก ซึ่งสิ่งสำคัญ 2 ประการที่เป็นแนวทางในการสอนศิลปะสำหรับเด็กเล็ก คือ

1. ผู้สอนไม่ควรกำหนดกิจกรรมให้เด็กทำตามความต้องการของตัวผู้สอนเอง ควรให้เด็กเลือกทำกิจกรรมตามความชอบ และความพึงพอใจ
2. ผู้สอนไม่ควรทำงานศิลปะให้เด็ก เนื่องจากหลักการสำคัญของการทำงานศิลปะ คือ การสร้างสรรค์ผลงานโดย การลงมือกระทำด้วยตนเอง เพื่อสร้างความเพลิดเพลิน และเข้าใจในกระบวนการทำงาน

การทำงานศิลปะควรเป็นการทำด้วยความสมัครใจ และเต็มใจ ผู้สอนจึงควรจัดกิจกรรมศิลปะที่หลากหลายให้เด็กเลือกทำ โดยไม่ควรให้เด็กลอกเลียนแบบงานของผู้อื่น เพราะจะทำให้เด็กขาดความมั่นใจในตนเอง ทั้งนี้การวางแผนการจัดกิจกรรมที่สำคัญในการสอนศิลปะสำหรับเด็กผู้สอนควรใช้หลักการสอนดังนี้

1. ผู้สอนเลือกกิจกรรม และวางแผนการจัดกิจกรรมก่อนการเรียนการสอน
2. ผู้สอนจัดบรรยากาศ และสร้างสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม
3. การเลือกและใช้วัสดุอุปกรณ์
4. ผู้สอนจัดประสบการณ์ให้เด็กตามความสามารถของแต่ละบุคคล
5. ผู้สอนจัดแสดงผลงานให้เด็กทุกคน
6. ผู้สอนรับฟังข้อเสนอแนะสำหรับผู้มีปัญหา

การเตรียมกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กนั้น เยาวพา เดชะคุปต์ (2542) กล่าวถึง แฮมมอนด์ (Hammond, 1967 : 275-282) ว่าได้สรุปกิจกรรมที่มีความเหมาะสมสำหรับสร้างสรรค์ทางศิลปะของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. กิจกรรมประเภทปั้น
2. กิจกรรมประดิษฐ์

3. กิจกรรมการฉีก ตัด ปะกระดาษ
4. กิจกรรมระบายสี
5. กิจกรรมวาดภาพด้วยนิ้วมือ
6. การเล่นเกมบล็อก
7. กิจกรรมวาดภาพด้วยทราย
8. กิจกรรมวาดภาพด้วยฟองสบู่

แนวการจัดกิจกรรมข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการปั้น และการส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมศิลปะที่เกี่ยวกับการใช้กล้ามเนื้อย่อย สำหรับขั้นตอนในการสอนปั้น และวัสดุที่เหมาะสมในการปั้น ผู้สอนสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมของผู้เรียน ซึ่งโดยทั่วไปวัสดุที่สามารถตอบสนองการปั้นได้ดีสำหรับเด็กอายุ 5-6 ปี คือ ดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้ง และลักษณะการจัดการเรียน การสอนกิจกรรม ควรจะมีการสอนให้เด็กปั้นในชั้นเรียนตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ให้เด็กเริ่มปั้นจากการขยำ หุบ บี คลึง
2. ปั้นเป็นชื่อ ตัวอักษร ตัวเลข
3. ปั้นรูปคน
4. ปั้นรูปต่างๆที่มีความหมาย
5. ปั้นขนมประเภทต่างๆ

นอกจากการเลือกวัสดุที่เหมาะสม และวิธีการสอนที่เป็นไปตามลำดับแล้ว ผู้สอนควรมีบทบาท และลักษณะของการสอน ดังต่อไปนี้

1. เปิดโอกาสให้เด็กเลือกใช้วัสดุได้ตามความพึงพอใจ
2. กระตุ้น และสร้างบรรยากาศให้เด็กมีความต้องการในการปั้น
3. ผู้สอนไม่ควรปั้นเป็นตัวอย่างให้เด็กดู
4. ผู้สอนควรเก็บรักษาวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ เช่น ดิน แป้ง ให้นุ่ม สามารถนำกลับมาใช้ในครั้งต่อไปได้ (เยาวพา เตชะคุปต์, 2542)

แนวทางในการจัดกิจกรรมประเภทการปั้น และการสอนให้เด็กทำกิจกรรมประเภทการปั้น ตามลักษณะการจัดกิจกรรมดังกล่าว จึงเป็นแนวทางที่เปิดโอกาสให้เด็ก ทำกิจกรรมได้อย่างเสรี กระตุ้นให้เด็กเกิดความต้องการในการปั้นตามธรรมชาติ ภายใต้การควบคุม การให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะของครูผู้สอน

เด็กปฐมวัยกับการแสดงออกด้านการปั้นและวัสดุที่ใช้ในการปั้น

การจัดกิจกรรมปั้นสำหรับเด็กในระดับปฐมวัยนั้น ตามคู่มือการจัดหลักสูตรก่อนประถมศึกษาของกรมวิชาการ พุทธศักราช 2540 กำหนดให้จัดกิจกรรมประเภทสร้างสรรค์ให้เด็กเลือกทำกิจกรรมตามความถนัดและความพึงพอใจ โดยกำหนดให้กิจกรรมประเภทปั้นดินน้ำมัน วาดภาพระบายสี ตัดกระดาษ ฉีกกระดาษ เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนควรจัดให้เด็กทำทุกวัน และหมุนเวียนกันทำเป็นกลุ่มตามความพึงพอใจของเด็ก การจัดกิจกรรมประเภทปั้นดังกล่าว สอดคล้องกับ ฮิลเดรท และ เบคเกอร์ (Hildreth, 1956 : 584 ; Baker, 1955 : 192-195) ที่ได้กล่าวถึง การส่งเสริมความพร้อมของเด็ก ในวัยนี้ว่า ควรให้เด็กฝึกกิจกรรม ประเภทที่เพิ่มทักษะการใช้มือ เช่น การปั้น การวาดรูประบายสีด้วยนิ้วมือ การเย็บ ถัก สาน ตัด ปะกระดาษ และเล่นของเล่น เด็กวัยนี้จะมี การจัดองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหว ที่สัมพันธ์กับการใช้สายตา แต่จะทำงานโดยใช้ประสาทสัมผัสเป็นหลัก เนื่องจากพัฒนาการเกี่ยวกับสายตาของเด็กยังไม่สมบูรณ์ เด็กจึงต้องใช้ประสาทสัมผัส ด้านอื่นเข้ามาช่วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัย 5 ถึง 6 ปี จะมีขีดจำกัดในเรื่อง การมอง และการควบคุมกล้ามเนื้อ แต่จะมีการพัฒนาด้านสายตา อย่างเต็มที่พร้อมๆ กับการพัฒนาของกล้ามเนื้อด้วย ดังนั้นการที่ร่างกายของเด็กมีพัฒนาการช้า จึงมีสาเหตุมาจาก การขาดการฝึกฝนในการใช้สื่อแบบต่างๆ (Linderman and Linderman, 1977: 144-172)

อาร์นไฮม์ และ โกลอมบ์ (Arnheim, 1969 ; Golomb, 1973) กล่าวถึง การใช้สื่อสำหรับการแสดงออกว่า เป็นการแสดงให้เห็นถึง ความคิด การรับรู้ และความเข้าใจในเรื่องของการมองเห็น ที่เด็กจะมีการประยุกต์ และแสดงออกได้แตกต่างกัน ตามลักษณะของสื่อที่ใช้ การฝึกฝนการใช้สื่อแบบต่างๆ จึงเป็นการแสดงออกในด้านการใช้ทักษะการเคลื่อนไหว เป็นสิ่งสำคัญ และจะสามารถพัฒนาได้ดี ในช่วงวัยอนุบาล ความสามารถของเด็กในการทำงาน จะมีความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ย่อยในการเข้าใจศิลปะ และระดับทักษะของเด็กแต่ละคน การปั้นจึงเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเคลื่อนไหวด้านการใช้กล้ามเนื้อย่อย และการทำงานประสานสัมพันธ์กันระหว่างกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ โดยเฉพาะกล้ามเนื้อมือ นิ้วมือ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เด็กได้สัมผัสของจริง และทำให้เด็กสามารถแก้ปัญหาได้จริง (Mattil and Marzan, 1981 : 72 ; Conrad, 1964 :146)

การปั้นเป็นกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์ และความรู้สึกของเด็ก นับเป็นกิจกรรมที่ตอบสนอง พัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กปฐมวัย ได้มากที่สุดกิจกรรมหนึ่ง โดยเด็กจะมีการแสดงออกทางด้านการปั้นที่เป็นไปตามพัฒนาการของแต่ละบุคคล นักการศึกษา เช่น โกลอมบ์ ลินเดอแมนและลินเดอแมน ไชมาเซอร์ และ มาเยสกี (Golomb, 1974 ;

Linderman and Linderman, 1977 : 22-27 ; Schirmacher, 1988 : 236-237; Mayesky, 1995 : 200 –203) ได้อธิบายถึงขั้นพัฒนาการ ในการปั้น โดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

เด็กอายุ 2 ปี จะสำรวจคุณสมบัติของดิน โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการสำรวจ ทดลอง และกระทำกับดิน โดยการโยนดินลง เหยียบ ขว้าง ปา หรือพยายามทำให้ดิน กระดอน กลับมา และนำมาติดลงบนตัวเอง เมื่อมีประสบการณ์ในการสัมผัสดินแล้ว เด็กจะเริ่มถือดินอย่าง มีความกระตือรือร้นมากขึ้น จะใช้นิ้วกด ทูบ ตี ดึงให้ยืด มีการม้วน ห่อ ปิด และทำให้ยาวขึ้น นอกจากนี้เด็กยังใช้การหยิบ หนีบ และทำให้เป็นแผ่นเท่าฝ่ามือ ด้วยมือ ดึงให้เป็นส่วนต่างๆ แล้ว นำมาติดเข้าด้วยกันได้ นำมาทุบลงบนโต๊ะ หรือแผ่นกระดาษ รวมทั้งการวางแปะลง แต่จะยังไม่ให้ความสนใจในการปั้นสิ่งใดด้วยดิน จะพูดเป็นคำๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของตนเองกับสิ่งอื่น เมื่อเด็กทดลองกระทำ ด้วยวิธีการต่างๆตามที่ตนต้องการ กับวัสดุประเภทดิน หรือแป้งโด จนในที่สุดเด็กจะพบ วิธีม้วนไปข้างหลังและข้างหน้าบนพื้นโต๊ะ ทำให้เด็กเกิดความพึงพอใจในการกระทำและเกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จ ในการปั้นหรือทำงานชิ้นนั้น การกระทำดังกล่าวเป็นการ นำความรู้เดิมของเด็กมาถ่ายทอดผ่านการปั้น ส่งผลให้มีการขยายความคิดเพิ่มขึ้น โดยปราศจากการวางแผน เมื่อเด็กมีทักษะมากขึ้น จะสามารถพัฒนาการปั้นดินเป็นก้อนให้เป็นเส้น คล้ายงู โดยมากเด็กจะใช้วิธีการถือดินเป็นก้อนๆ ตามความพึงพอใจที่เด็กได้รับ จากการเล่นวัสดุที่มีความยืดหยุ่นได้ ซึ่งคุณสมบัติเด่นของกิจกรรมประเภทการปั้น คือ การที่เด็กได้สัมผัส และรับความรู้สึก นุ่ม สามารถขว้าง ปา ม้วน และทุบได้ ตรงกับแนวคิดของ พีระพงษ์ กุลพิศาล (2531) ที่กล่าวว่า การปั้นของเด็กในระยะนี้ จะเป็นการทำงานปนเล่น เด็กจะใช้วิธีปั้นด้วยการ บีบ นวด ไป มา แต่จะยังไม่สามารถทำให้เป็นรูปร่างต่างๆได้ดีนัก โดยรูปทรงที่น่าสนใจจากการปั้นที่อาจเกิดจาก ความบังเอิญ หรือ ความตั้งใจของตัวเด็ก จะทำให้เด็กเกิดความสนใจในการค้นพบ และมีความพึงพอใจในการปั้นมากขึ้น สังเกตได้จากความพึงพอใจในการอธิบายถึงงานที่ตนปั้น ตามความรู้สึก และเล่า เป็นเรื่องราวประกอบ

เมื่อเด็กมีอายุประมาณ 3 ปี การสำรวจของเด็ก จะเปลี่ยนเป็นการสร้างในขั้นที่ 2 อย่างรวดเร็ว เด็กจะมีระเบียบมากขึ้น ในการพยายามที่จะปั้นดิน เริ่มใช้การทดลองกระทำแบบต่างๆกับ ดิน เช่น ทดลองม้วน หยิก ฉีก ดึง และแทงดิน จากการกระทำดังกล่าว จะทำให้เด็กค้นพบคุณสมบัติของดินว่าสามารถม้วนได้ แต่ไม่สามารถกระด้างกลับ หรือไหลได้ นอกจากนี้เด็กจะใช้นิ้วมือ ดึงให้ยืด นำไปติดเข้าด้วยกันบางส่วน ปั้นเป็นก้อน คลึงเป็นเส้น หรือปั้นโดยใช้รูปแบบที่ง่ายที่สุด อาจใช้การทุบลงบนโต๊ะ ทำให้แบนเป็นรูปต่างๆ ม้วน ห่อ โดยจะปั้นเป็นก้อนที่มีลักษณะแบน ชั้นนี้ เด็กจะยังไม่สามารถปั้นตามความตั้งใจของตนเองได้ แต่จะสามารถทำได้บางโอกาส หรือทำได้

โดยบังเอิญผสมผสานกันจนเกิดเป็นรูปทรงอย่างง่าย เช่น ลูกบอล เด็กที่มีลักษณะแบน หรือรู ซึ่งเด็กจะมีการทำซ้ำไป ซ้ำมา รูปร่างจะไม่มี ความสมมาตร สัดส่วนคงอ มีการนำมาต่อกัน 2 ส่วน หรือนำส่วนย่อยมาต่อกัน เพื่อเพิ่มขนาดของรูปร่าง รูปทรง ทูบหรือบับ ตามอารมณ์ มีการตั้งชื่อให้กับสิ่งที่ตนปั้น การกระทำดังกล่าวถือเป็นขั้นทดลองปั้นของเด็ก เมื่อเด็กมีอายุอยู่ในช่วงปลาย จะมีพัฒนาการของความสามารถในการควบคุมกล้ามเนื้อแขน และมือมากขึ้น จึงทำให้ปั้นดินที่มีรูปร่างคล้ายสัตว์ได้ มีการปั้นในแนวตั้ง ปั้นเป็นแผ่นแบนทรงกลม แล้วตั้งขอบขึ้นให้กลายเป็นถ้วยได้ การปั้นในลักษณะนี้สอดคล้องกับบราวน์ (Brown, 1975) ที่กล่าวว่า เด็กจะมีการปั้นที่เป็นรูปเป็นร่างมากขึ้น โดยใช้การนำมาต่อกัน ทำให้เป็นรูปร่างขึ้นเดียวกัน หรือปั้นเป็นเส้น แล้วนำมาต่อกัน เป็นรูปหัวและตัว มีการคลึงดินเป็นเส้น ปั้นก้อนกลม ปั้นเป็นรูปร่างที่มีความหลากหลาย ปั้นให้เป็นรู เด็กส่วนมากจะปั้นหัวเป็นก้อนกลม เป็นแผ่น จากนั้นจะใช้ไม้ปลายแหลมวาดตา จมูก หรือปากเพิ่ม ลักษณะคนจะเริ่มมีลำตัว หน้า คาง แขน และขา การปั้นโดยทั่วไปจะปั้นแขนในลักษณะของการวางตามแนวนอน หรือยกขึ้นในท่าอื่น ปั้นขาที่ยื่นออกมาจากบริเวณใต้ลำตัว ส่วนรายละเอียดอื่น จะใช้การวาดด้วยไม้ปลายแหลมเพิ่มเติมมองเห็นได้ชัด เคลลอกก์ (Kellogg, 1969) กล่าวว่า การปั้นของเด็กวัยนี้ จะมีการผสมผสานเรื่องการออกแบบ ด้วยการนำรูปร่าง รูปทรงที่หลากหลายมารวมกันทำให้เกิดแบบใหม่ เช่น การปั้นคนแบบผสมที่ไม่มีแขน ไม่มีขา ปั้นเฉพาะลำตัวแต่มีหน้าตา ปั้นโดยจัดวางแบบสมดุล ชาย ขวาเท่ากัน และวางในลักษณะอื่น เช่น วางราบกับพื้น วางในแนวตั้ง หรือปั้นสัดส่วนที่มีความสมดุล มีการเคลื่อนไหว ม้วน ปิดเป็นต้น ข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าเด็กวัย 3 ปี จะแสดงออกด้านการปั้น ด้วยการปั้นให้เป็นก้อนรูปทรงแบบต่างๆ ที่มีลักษณะเฉพาะตัวได้

เด็กวัย 4 ปี จัดอยู่ในขั้นระยะเริ่มปั้น เด็กจะใช้การสร้างสรรค์ ที่รวมรูปทรงของดิน กับการกระทำโดยการประกอบดินเข้าด้วยกัน ทำให้แบน ม้วนให้เป็นก้อน จนเกิดรูปร่างใหม่ ใช้การกดและดึงออกให้เป็นขึ้น เด็กจะมีการทำให้เป็นแผ่นบางๆมากขึ้น มีการอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองทำ โดยอาจปั้นแผ่นบางๆ 3 แผ่นแล้วเอามารวมกัน จากนั้นอธิบายว่าสิ่งนี้คือใบหน้า มีการใช้ก้อนกลมผสมกับการปั้นเป็นรู เป็นเส้น แล้วอธิบายด้วยคำพูด การปั้นของเด็กในขั้นนี้มักจะสร้างผลงานออกมา ในลักษณะของ การปั้นเป็นเรื่องราว วิธีการปั้นจะมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น แต่การปั้นที่แสดงถึงการสร้างสรรค์ส่วนมาก จะเป็นการปั้นที่เกิดจากความบังเอิญ มากกว่าความสามารถในการปั้น และสร้างสรรค์ผลงานตามความตั้งใจของตัวเอง การปั้นในขั้นนี้เป็นการสร้างลักษณะเฉพาะตัวของเด็ก ซึ่งเด็กจะไม่สามารถจำผลงานที่ปั้นของตนเองได้ การจัดองค์ประกอบของเด็กวัยนี้ จะมีความสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหว เนื่องจากพัฒนาการทางสายตาของเด็ก ยังไม่สมบูรณ์ จึงต้องใช้

ประสาทสัมผัสด้านอื่นช่วย ลักษณะการปั้น จะมีความใกล้เคียงกับเด็กอายุ 3 ปี แต่จะเริ่มสามารถปั้นให้ยื่นแนวตั้งได้ มีการปั้นหัวและตัว หรือ หัว ท้องและก้น เด็กจะใช้นิ้วกด ดึง ยืด ม้วน ทำให้แบน โกลอมป์ (Golomb,1972) กล่าวว่า เด็กจะมีการปั้นคนโดยปั้นเป็นก้อนกลม หรือ ทูบลงบนโต๊ะให้แบน รูปร่างที่ปั้น เป็นแบบรอยหยด งอไปมา บางครั้งเป็นแผ่น เป็นก้อนกลมบางส่วน และอาจมีการปั้นแต่ละส่วน แยกออกจากกัน ปั้นแล้ววางลงบนโต๊ะ โดยไม่มีการทำเป็นพื้นหลัง มีการปั้น หัว และขา เพิ่มเติม

เมื่อเด็กอายุ 5 ปี เด็กจะมีการอธิบายถึงสิ่งที่ตนต้องการปั้น ก่อนการปั้น มีการคิด ตั้งชื่อ รวมถึงการมีรูปแบบผลงาน ที่ต้องการปั้นให้เสร็จในใจก่อนการทำกิจกรรม เด็กจะสามารถใช้กระบวนการปั้นที่เหมาะสมกับสิ่งที่ ตนต้องการปั้นได้ด้วยตนเอง มีการปรึกษากันขณะทำงาน และปรึกษาเกี่ยวกับผลงานที่ปั้นเสร็จแล้ว ลักษณะของผลงานส่วนมาก จะมีการแสดงออก ที่มีลักษณะของความเหมือนจริงมากขึ้น สามารถมองและเข้าใจ ถึงสิ่งที่เด็กต้องการแสดงออกได้ ในระยะนี้เด็กจะมีการใช้สัญลักษณ์ และจะสนุกสนานกับการเพิ่มรายละเอียดในผลงานปั้น โดยใช้เครื่องมือสำหรับการปั้น รวมทั้งเครื่องมือประเภทอื่น โดยเฉพาะการใช้เศษวัสดุเพื่อการสร้างสรรค์ ประกอบการปั้น เช่น กระจุดม หรือไม้จิ้มฟัน นอกจากนี้ โกลอมป์ (Golomb,1972) ได้กล่าวถึงเด็กอายุ 5 ปี ว่าสามารถคลึงเป็นเส้น แล้วนำมาต่อกันได้ดี มีการใช้รูปร่าง รูปทรงเรขาคณิต หรือรูปทรงอิสระในการปั้น สามารถปั้นวงกลมเป็นแผ่น มีลักษณะคล้ายจานได้ มีการนำมาต่อกันมากกว่า 2 ส่วน โดยทำให้เป็นรูปร่างขึ้นเดียวกัน หรือใช้เส้นต่อให้เป็นรูปหัวและตัว ปั้นคนที่มีขนาดใหญ่ บางส่วนแบน มีแขน มีขา จัดวางในท่ายืนตั้ง โดยวางราบลงบนพื้นโต๊ะ มีการปั้นที่แสดงให้เห็นถึงความสมดุลในการจัดองค์ประกอบ อาจใช้ลักษณะของเส้นรอบนอก ปั้นส่วนประกอบอื่นเพิ่มเติมและประดับตกแต่งลงบนโครงสร้างหลัก เช่น หมวก กระจุดม ไม้เท้า ปั้นหน้า ตา เป็นส่วนๆ แยกออกจากกัน การปั้นที่แสดงถึงรายละเอียดนี้สอดคล้องกับ บราวน์ (Brown, 1975) ที่กล่าวว่า เด็กจะมีการวาดจมูก ตา ปาก จากไม้ปลายแหลมเพิ่มเติม ในส่วนหัว มีการปั้นคอ ไหล่ เท้า และหูเพิ่มขึ้น การจัดวางแขนเป็นไปในแนวนอน รายละเอียดอื่นจะใช้การวาดเติมลงไป และจะใช้วิธีการปั้นด้วยวิธีการนำส่วนย่อยไปประกอบ เช่น ปั้น ขา ตัว หัว และหางสำหรับสัตว์ แล้วนำไปต่อเข้าด้วยกัน หรือใช้วิธีการดึงออกจากดินก้อนใหญ่ จนได้รูปร่างตามความต้องการ วิธีการปั้นลักษณะนี้ สอดคล้องกับทฤษฎีของโลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1970 : 183-186) เรื่องการปั้นแบบวิเคราะห์ (Analytic method) ที่มีลักษณะการปั้น ด้วยการดึงดินออกมาจากส่วนกลาง เป็นแขนขา รวมถึงรายละเอียดอื่น ซึ่งเด็กที่ปั้นด้วยวิธีการประเภทนี้จัดเป็น เด็กที่มีความถนัดทางสายตา (Visual experiences) ส่วนเด็กที่ใช้การปั้นรายละเอียดย่อย เช่น แขน ขา ที่ละส่วนก่อน แล้วจึงนำ

เข้ามาประกอบให้เป็นรูปร่างปั้น เรียกรูปแบบนี้ว่า เป็นการปั้นแบบสังเคราะห์ (Synthetic method) เด็กที่ปั้นลักษณะนี้จัดเป็น เด็กที่มีถนัดทางความรู้สึก (Nonvisual experiences)นอก จากนี้บุคคลที่เด็กส่วนมากจะปั้น มักจะเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด เช่น พ่อ แม่ หรือปั้นตนเอง เนื่องจากเด็กวัยนี้อยู่ในช่วง ของการให้ความสนใจเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง กับสิ่งแวดล้อม

เด็กอายุ 6 ปี จะสามารถบีบ คลึง ดึง ม้วน และทำพื้นผิวแบบต่างๆ บนหน้าดินได้ รูป แบบที่ทำงานมากจะเป็นแบบนูนต่ำ (low-relief) มีการปั้นคนในท่ายืนตั้ง และมีการประดับตกแต่ง เพิ่มเติมด้วยการปั้น ลักษณะในการทำงานของเด็กวัยนี้จะมีความประณีตมากขึ้น มีเทคนิคในการ จัดวางเพิ่มขึ้น จากงานวิจัยของโกลอมบ์ (Golomb,1972) และบราวน์ (Brown, 1975 ; 1984) เรื่องการทำงาน 3 มิติ ของเด็กนั้น นักการศึกษาทั้ง 2 กล่าวว่า แม้เด็กจะขาดทักษะแต่เด็กจะ สามารถปั้นโดยแสดงให้เห็นลักษณะของงานที่มีการเคลื่อนไหวได้ โดยเด็กผู้หญิงจะมีการปั้นนิ้ว และมือเพิ่มขึ้น ในขณะที่เด็กผู้ชายจะปั้นเท้าเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับอาร์นไฮม์ (Arnheim, 1969) ที่ กล่าวถึง การแสดงออกของเด็กว่าจะมีความแตกต่างกันตามลักษณะของสื่อที่ใช้

วัสดุที่ใช้ในการปั้น

นักการศึกษาหลายท่าน คือ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1970) โคว์เลย์ (Cowley, 1973) แมททิว และมาซาน (Mattil and Marzan, 1981) ได้กล่าวถึงสื่อที่เหมาะสม ในการแสดงออกด้าน การปั้นโดยทั่วไปว่า ผู้สอนและผู้เรียนสามารถเลือกใช้วัสดุประเภท ดินเหนียว ดินน้ำมัน ขี้เลื่อย กระดาษทราย เทียน แปะ ขี้ผึ้งได้ แต่วัสดุในการปั้นที่มีความเหมาะสมสำหรับเด็ก โดยเฉพาะเด็ก เล็ก คือ ดินเหนียว ดินน้ำมัน หรือแป้งโด

ดินเหนียว (Clay) เป็นวัสดุธรรมชาติ ที่ราคาถูก หาได้ง่ายตามท้องถิ่น มีความยืดหยุ่น อ่อนตัว และเปลี่ยนแปลงรูปทรงได้ง่าย เมื่อเด็กสัมผัส จะก่อให้เกิดความรู้สึก และการสัมผัสพื้นผิว ที่เป็นธรรมชาติจะสามารถตอบสนอง การกระทำของเด็กได้ดีในเรื่องของการทดลอง การจับ ความ ทนทานต่อการกระทบกระแทก ดินเหนียวจัดเป็นของเล่นประเภทหนึ่ง ที่ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของ รูปแบบ แต่มีข้อเสีย คือ แดกหักง่าย เมื่อเด็กต้องการเคลื่อนย้ายผลงาน (Lowenfeld, 1970 ; Chapman, 1978)

ดินน้ำมัน (Plasticene) เป็นดินชนิดหนึ่ง ที่มีน้ำมันผสม ไม่ติดพื้นผิว และไม่แห้งเมื่อวาง ทิ้งไว้ ดินน้ำมันจะมีความอ่อนตัว เมื่อได้รับการคลึง นวด หรือถูกความร้อน เตรียมการใช้ได้ง่าย

ปลอดภัยสำหรับเด็ก ไม่แตกหักง่าย สามารถใช้งานได้ทันทีเมื่อเด็กต้องการ มีสีที่สวยงาม แต่มีข้อเสีย คือ ถ้าโดนความร้อนสูง อาจละลายได้ มีกลิ่น และเมื่อใช้แล้ว จะมีความมันติดมือเด็ก (Cowley, 1973 ; Schirmacher, 1988)

แป้งโด (Play dough) เป็นแป้งที่ทำมาจากแป้งประกอบอาหาร เช่น แป้งสาลี แป้งข้าวเจ้า แป้งข้าวเหนียว หรือแป้งชนิดอื่น ตามสูตรเฉพาะของแต่ละบุคคล แต่โดยทั่วไปมักใช้แป้งสาลี เมื่อทำให้เป็นแป้งโดแล้ว จะมีสีที่สวยงาม ราคาไม่แพง แต่สามารถแตกได้ง่ายเมื่อปั้นแผ่ลงบนพื้นระนาบ เด็กสามารถรับประทานได้ เนื่องจากใช้ส่วนผสมอาหารเป็นส่วนประกอบ จึงไม่เป็นอันตรายสำหรับเด็ก ละลายได้ง่าย ไม่มีความคงทน เวลาแผ่ลงบนโต๊ะจะฉีกและหลุดเป็นชิ้นเล็กได้ง่าย แห้งเร็ว ต้องเก็บรักษาและดูแลอย่างดีสำหรับการใช้งานในครั้งต่อไป เด็กจะสามารถใช้แป้งโดได้ง่าย เนื่องจากมีความนิ่ม และมีความอ่อนตัวสูง นอกจากนี้ยังเป็นวัสดุที่ผู้ปกครองสามารถจัดทำขึ้นได้เองตามความต้องการ (Schirmacher, 1988)

ลินเดอร์แมนและลินเดอร์แมน (Linderman and Linderman, 1977) กล่าวถึง การเลือกใช้วัสดุในการปั้นว่า ผู้สอนหรือผู้ปกครองควรพิจารณา และเลือกใช้ให้เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน อายุเด็ก ความเหมาะสมของสถานที่ รวมถึงความต้องการในการทำกิจกรรมของเด็กเป็นสำคัญ

ทฤษฎีทางศิลปะเด็ก

ศิลปะสำหรับเด็ก หรือ ศิลปะเด็ก เป็นศิลปะที่มีความแตกต่างไปจากศิลปะของผู้ใหญ่ เนื่องจากศิลปะเด็กเป็นพื้นฐานในการรับรู้ และการแสดงออกทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาของเด็ก แมคฟี (McFee, 1961:151-160) นักการศึกษาได้กล่าวถึงทฤษฎี ที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ และการแสดงออกทางศิลปะเด็กว่า มีทฤษฎีที่สัมพันธ์กันหลายทฤษฎี คือ ทฤษฎีเหมือนจริง (naive realism) ทฤษฎีสติปัญญา (Intellectualist theory) ทฤษฎีการรับรู้ (Perceptual theory) ทฤษฎีแสดงออกตามความรู้สึกและการเห็น (Haptic and visual theory) และทฤษฎีพัฒนาการ (Developmental stages)

ทฤษฎีเหมือนจริง (naive realism) ตามสมมุติฐานของ อาร์นไฮม์ (Arnheim, 1969) กล่าวว่า เด็กจะสามารถรับรู้เกี่ยวกับรายละเอียดด้านต่างๆของวัตถุได้ เหมือนกับที่ผู้ใหญ่รับรู้ แต่เนื่องจากขาดทักษะในด้านการแสดงออก เด็กจึงไม่สามารถถ่ายทอดได้เหมือนผู้ใหญ่ ดังนั้นเมื่อเด็กได้รับการฝึกหัด ให้มีการวาดภาพตามแนวทางของผู้ใหญ่ จึงทำให้เด็กเกิดความท้อถอย เนื่อง

จากเด็กไม่ได้มีวิธีการมองวัตถุดังกล่าว ตามแบบที่ผู้ใหญ่มองเห็น แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ได้แสดงว่าเด็กและผู้ใหญ่มองวัตถุแตกต่างกัน ทั้งนี้วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ที่มีความคล้ายคลึงกัน จะสามารถสอนเด็กให้เรียนรู้ถึงวิธีการมอง ที่เหมือนกันได้ การสอนวิธีการถ่ายทอดที่เหมือนจริงให้กับเด็ก จึงควรจะเป็นการสอน ที่ช่วยให้เด็กเกิดประสบการณ์ และการแสดงออกในแบบต่างๆมากขึ้น ซึ่งการแสดงออกดังกล่าว ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกตามพื้นฐาน และระดับความสามารถเฉพาะบุคคล

ทฤษฎีสติปัญญา (Intellectualist theory) เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับความคิดรวบยอดของเด็กในการสร้างงานศิลปะ กู๊ดอินาฟ (Gooenough, 1924) ได้ทำการวิจัยและพัฒนาแบบทดสอบการวาดภาพคน “Draw a Man Test” ซึ่งพบว่า เด็กที่มีความสามารถในการวาดภาพคนที่มีรายละเอียดสมบูรณ์ จะมีความคิดรวบยอด เกี่ยวกับรายละเอียดของคน ที่สมบูรณ์ด้วย ทั้งนี้ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม ก็เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง ต่อการวาดภาพด้วย ซึ่งกู๊ดอินาฟ (1924) สรุปว่า เด็กจะเขียนภาพตามที่รู้ ไม่ได้เขียนภาพตามが見 ทั้งนี้การมองเห็นเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นถึง ความคิดที่รอบคอบของเด็กแต่ละคน

ทฤษฎีพัฒนาการการรับรู้ (Perceptual theory) เป็นทฤษฎีของอาร์นไฮม์ (Arnheim's theory) ที่ได้รับอิทธิพลมาจากงานวิจัยทางด้านจิตวิทยาของเกสทอลท์ (Gestalt psychology) มีประเด็นสำคัญ คือ เด็กวาดภาพจากสิ่งที่เห็น โดยเด็กจะรับรู้ภาพส่วนรวมก่อนการรับรู้ภาพส่วนย่อย ซึ่งการรับรู้รายละเอียดของเด็กแต่ละคน จะมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกันและมีความสัมพันธ์กับ ระดับสติปัญญาของเด็ก และการวาดในสิ่งที่เด็กเห็น จึงถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็ก

ทฤษฎีความรู้สึกละและการเห็น (Haptic and visual theory) เป็นทฤษฎีของโลเวนเฟลด์ (Lowenfeld's theory) ที่กล่าวถึง เด็กที่แสดงออกทางความรู้สึกละ (the haptic child) ที่จะวาดภาพโดยแสดงออกถึง สิ่งต่างๆในภาพที่มีความรู้สึกละ และความหมายต่อตน และโลกของตนเอง กับเด็กประเภทที่แสดงออกผ่านการมองเห็น (the visual child) โดยจะวาดภาพแสดงให้เห็นถึง สิ่งแวดล้อมที่เด็กรับรู้ผ่านสายตา ทั้งนี้เด็กที่ได้รับการสอน จะมีพัฒนาการของการแสดงออกทั้ง 2 แบบ ที่มีความสัมพันธ์ต่อตนเอง และต่อโลกของตนเอง ซึ่งเด็กจะสามารถพัฒนาทักษะทางด้านการเคลื่อนไหว ผ่านกิจกรรมที่ทำให้เด็กเกิดความมั่นใจในตัวเองได้

ทฤษฎีพัฒนาการ (Developmental stages) เป็นทฤษฎีสำหรับการจัดลำดับพัฒนาการทางด้านศิลปะของเด็ก ซึ่งทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับให้เป็นทฤษฎีพื้นฐาน คือ ทฤษฎีของโลเวนเฟลด์ (Lowenfeld's theory) เนื่องจากเป็นการจัดลำดับพัฒนาการทางศิลปะเด็ก ที่ครอบคลุมตั้งแต่การแสดงออกของเด็กปฐมวัยถึงช่วงวัยรุ่น มีการจัดแบ่งขั้นพัฒนาการออกเป็น 6 ขั้น ตามลำดับดังนี้ (โลเวนเฟลด์และบริตเตน, 1987 อ้างถึงใน มะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2542: 144-152)

ขั้นที่ 1 ขั้นขีดเขียน (The Scribbling Stage) เป็นขั้นที่เด็กมีระดับอายุประมาณ 2-4 ปี การแสดงออกตามพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กในขั้นนี้ เริ่มจะปรากฏให้เห็นเมื่อเด็กมีอายุประมาณ 18 เดือน เป็นระยะที่เด็กชอบใช้มือในการแสดงออก ชอบการเล่นที่สกปรกเลอะเทอะ หรือละเลงสิ่งต่างๆ เด็กจะอยู่ในขั้นของการสำรวจ และทดลองว่าสิ่งต่างๆเป็นอย่างไร มีความรู้สึกอย่างไร ด้านการแสดงออกพบว่า เด็กใช้จะดินสอลากเส้น โดยไม่มีจุดมุ่งหมาย เป็นการขีดเขียนในลักษณะปะปะ ลักษณะการลากเส้นจะไม่เป็นรูปเป็นร่าง แต่จะลากซ้ำๆ วนไป มา หรือ ขีดเส้นจากด้านหนึ่งไปยังอีกด้านหนึ่งเป็นต้น การขีดเส้นดังกล่าว จะยังไม่เป็นระเบียบแบบแผน เส้นต่างๆที่เด็กถ่ายทอดออกมา เป็นการทดลองกระทำ และสำรวจ ลักษณะเส้นจึงยุ่งเหยิง สับสน ไม่มีความหมาย เนื่องจากเด็กยังไม่สามารถบังคับมือ และกำลมเนื่อย่อยได้ เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น ในปลายช่วงพัฒนาการ เด็กจะสามารถวาดเป็นลักษณะของรูปร่าง รูปทรงต่างๆได้บ้าง เพราะการใช้กำลมเนื่อย่อยของเด็กจะมีพัฒนาการที่สูงขึ้น แต่รูปร่าง รูปทรงที่วาด ยังคงมีลักษณะที่บิดเบี้ยว เนื่องจากเด็กมีประสบการณ์เกี่ยวกับเส้น และพัฒนาการของการใช้กำลมเนื่อย่อย ที่มีทักษะมากขึ้น แต่ยังไม่สามารถบังคับกำลมเนื่อย่อย ให้เป็นไปตามความต้องการของตนได้

ขั้นที่ 2 ขั้นเริ่มเขียนภาพอย่างมีความหมาย (The Preschematic Stage) เป็นขั้นที่เด็กมีอายุประมาณ 4-7 ปี เด็กวัยนี้เป็นช่วงที่ได้รับการส่งเสริมกิจกรรมสำหรับการเตรียมความพร้อม และพัฒนาทักษะในด้านต่างๆ เนื่องจากเป็นช่วงที่เด็กเริ่มเข้าเรียน ในโรงเรียนอนุบาล และชั้นประถมศึกษา เด็กจะวาดภาพ โดยการวาดเป็นสัญลักษณ์ แทนความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ รอบๆตัว ตามความคิด และความเข้าใจของตนเอง เริ่มมีการให้ความสำคัญของสิ่งที่วาด อาจใช้ขนาดหรือสัญลักษณ์ เป็นเครื่องกำหนด เช่น ใช้รูปเรขาคณิตอย่างง่าย ในการวาด ซึ่งจะมีสัดส่วนที่แตกต่างไปจากความเป็นจริง สัญลักษณ์ที่เด็กใช้ และพบบ่อยในการวาดระยะนี้ คือ การใช้วงกลมที่วาดแสดงถึงลักษณะของคน สอดคล้องกับ โกลอมบ์ (Golomb, 1974) โดยวาดวงกลมแทนหัว มีแขน และขาที่เป็นเส้นตรง เรียกรูปแบบการวาดแบบนี้ว่า คนแบบลูกอ๊อด (tadpole) ลักษณะ

ความคิด และพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กวัยนี้ คือ เด็กจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (นิรมล ชยุตสาหกิจ, 2524) ซึ่งมีผลสะท้อนให้เห็นในการวาดภาพ เช่น เด็กจะวาดอวัยวะส่วนที่มีความสำคัญต่อประสบการณ์ และอารมณ์ของตนเอง โดยจะวาดวัตถุต่างๆ กระจัดกระจายทั่วไปทั้งข้างบน ข้างล่าง หรือข้างๆ ของกระดาษ แต่จะยังไม่สามารถวาดสิ่งต่างๆ ให้มีความสัมพันธ์กันได้

ขั้นที่ 3 ขั้นการเขียนภาพอย่างมีความหมาย (The Schematic Stage) เป็นขั้นที่เด็กมีอายุประมาณ 7-9 ปี พัฒนาการโดยทั่วไปจะพบว่า เด็กมีความเข้าใจในเรื่องของ ความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง และสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จะวาดสิ่งต่างๆ โดยใช้รูปทรงเรขาคณิตเข้ามาประกอบ ลักษณะของการวาด จะปรากฏให้เห็นเป็นรูปร่างที่แน่นอน และมีลักษณะเฉพาะตัวของตนเอง โดยจะมีความสัมพันธ์ ระหว่างความคิด อารมณ์ ความรู้สึก เด็กยังคงวาดเฉพาะสิ่งที่มีความสำคัญต่อตนเองอยู่ มีการใช้ทรงเรขาคณิต วาดลักษณะของคน และรายละเอียดต่างๆ ของคนเพิ่มมากขึ้น เช่น จมูก ตา ปาก เป็นต้น ซึ่งผลงานที่เด็กวาดจะละเอียดมาก หรือน้อย จะมีความแตกต่างของผลงานไป ตามประสบการณ์ของเด็กแต่ละคน เมื่อเด็กมี อายุประมาณ 7 ปี เด็กจะมีพัฒนาการ ในการใช้กล้ำมเน็อยยอยได้ดีมากขึ้น เริ่มมีความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ ระหว่างตนเอง กับสิ่งแวดล้อม และวัตถุต่างๆ ดังนั้น การวาดภาพจึงปรากฏลักษณะของ การวาดภาพบนเส้นฐาน (Base line) บางครั้งเด็กจะวาดในลักษณะของ ภาพที่มองเห็นทะลุภายใน หรือ ภาพเอ็กซ์เรย์ (x-ray) ซึ่งเป็นการวาดที่เด็กต้องการแสดงให้ผู้อื่นรู้ ถึงการรับรู้สิ่งต่างๆ ของตน ภาพที่วาดมักแสดงการจัดภาพในลักษณะ 2 มิติ ไม่ปรากฏการวาดที่แสดงถึงความทับซ้อนกันของวัตถุต่างๆ มีการวาดในลักษณะพับกลาง (Folding over) ซึ่งเป็นวิธีการแก้ปัญหาของเด็ก โดยลักษณะของภาพ จะเป็นการวาดที่มีความสมมาตร ลักษณะคล้ายกับ การพับครึ่งของกระดาษ ที่ใช้รอยพับเป็นแกนกลาง ภาพที่วาดจะตั้งฉากกับเส้นฐาน ด้านบน และมีลักษณะหัวตั้ง แต่บนเส้นฐานเส้นล่าง เด็กจะวาดในลักษณะของภาพหัวกลับ นอกจากนี้เด็กยังมีลักษณะการวาดภาพแบบหมุนกระดาษด้วย แต่เนื่องจากการรับรู้ของเด็กวัยนี้ ยังไม่สมบูรณ์มาก เด็กจึงแสดงออกในลักษณะของการวาดภาพที่ไม่คำนึงถึงองค์ประกอบ และมุมมองในการวาด โดยจะมีความต้องการ ในการแสดงออกทางอารมณ์ มากกว่าความต้องการ ในการวาดเลียนแบบธรรมชาติ

ขั้นที่ 4 ขั้นรวมกลุ่ม หรือ เกาะกลุ่ม (The Gang Age) เป็นขั้นที่เด็กมีอายุประมาณ 9-12 ปี จะเริ่มวาดภาพในลักษณะที่ เหมือนจริงมากขึ้น มีรายละเอียดแสดงให้เห็นมากขึ้น ให้ความสนใจต่อการทำงานกลุ่มมากขึ้น สนใจสิ่งแวดล้อม และมีการวาดภาพจากประสบการณ์ที่ตนได้รับ แทนการวาดภาพเกี่ยวกับวัตถุต่างๆ แบบเดิม ลักษณะของภาพที่วาด มีความเหมือนจริงมาก

ขึ้น และเป็นลักษณะของการตกแต่ง มากกว่าการวาดถ่ายทอดตามธรรมชาติ มีการแสดงถึงลักษณะของความแตกต่างระหว่างเพศ เช่น วาดผู้ชายสวมกางเกง ผู้หญิงสวมกระโปรง เป็นต้น แต่ลักษณะของการวาดภาพคน ยังคงวาดในลักษณะที่แข็งทื่อ เพราะมีความระมัดระวังในการวาดมากขึ้น ไม่กล้าแสดงออกอย่างเจียบขาด และเชื่องมัน เหมือนระยะก่อน การวาดในลักษณะของเส้นฐานจะเริ่มหายไป เปลี่ยนมาเป็นการใช้พื้นราบ และมีการใช้ช่องไฟ ที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากขึ้น มีการแสดงออกถึงความสัมพันธ์ของวัตถุต่างๆในภาพ ที่มีความเกี่ยวเนื่องกันมากขึ้น เช่น วาดห้องฟ้าพบกับพื้นดินที่เส้นขอบฟ้า เริ่มวาดภาพที่แสดงให้เห็นว่า มีความเข้าใจในเรื่องมิติ และความลึกของวัตถุต่างๆมากขึ้น เช่น วาดภาพสิ่งของที่อยู่ด้านหน้า ให้มีขนาดใหญ่กว่าสิ่งของที่อยู่ด้านหลัง แต่จะยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องของแสง เงา และเริ่มแสดงให้เห็นถึงการออกแบบ เช่น ออกแบบวัสดุเครื่องใช้บางประเภท หรือมีการออกแบบเครื่องแต่งกาย แต่เด็กจะยังขาดความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวอย่างแท้จริง

ขั้นที่ 5 ขั้นการเขียนภาพเลียนแบบธรรมชาติ (The Pseudo-naturalistic Stage) เป็นขั้นที่เด็กมีอายุประมาณ 12-14 ปี เด็กจะมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย และความคิดรวบยอดที่เปลี่ยนแปลงไปมาก เริ่มมีการแสดงออกที่เหมือนจริงมากขึ้น ในเรื่องของสัดส่วนของภาพคนที่วาด มีการแสดงความรู้สึกของภาพใบหน้าคน ขอบวาดการ์ตูน และแสดงให้เห็นถึงลักษณะที่บ่งบอกถึงเพศชัดเจนมากขึ้น ในขั้นนี้แบ่งเด็กที่มีพัฒนาการด้านการสร้างสรรค์ ออกเป็น 2 แบบ คือ เด็กแบบที่มีความถนัดด้านการรับรู้ทางสายตา (visual type) และเด็กแบบที่มีความถนัดทางด้านความรู้สึกเชิงสัมผัส (haptic type) เด็กกลุ่มที่มีความถนัดแบบการรับรู้ทางสายตา จะสร้างงานศิลปะในลักษณะของการที่ตนเป็นผู้สังเกตการณ์อยู่ในเหตุการณ์ต่างๆ ในภาพที่ตนวาด ลักษณะของผลงาน จะมีลักษณะที่ใช้การมองของตนเองเป็นหลัก ส่วนเด็กกลุ่มที่มีความถนัดแบบความรู้สึกเชิงสัมผัส จะวาดภาพในลักษณะที่มีการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ และถ่ายทอดเหตุการณ์ต่างๆในภาพ ในลักษณะของการมีส่วนร่วม ในการกระทำเหตุการณ์ต่างๆในภาพด้วย เด็กในขั้นนี้ จะเริ่มสำรวจความสามารถในการวาดภาพของตนเอง และตระหนักถึงความสามารถของตน บางคนมีการวาด แสดงให้เห็นรายละเอียดของรอยยับ ที่แสดงออกในภาพวาดของตน หรือวาดลวดลายที่เป็นชิ้นเล็กๆ แทนการสร้างความสัมพันธ์กับการจัดองค์ประกอบ นอกจากนี้ยังมีการวาดภาพ ถ่ายทอดสิ่งที่ป็นสัญลักษณ์ แทนความหมายของวัตถุ และเหตุการณ์ต่างๆด้วย

ขั้นที่ 6 ขั้นการตัดสินใจ หรือ ศิลปะวัยรุ่น (The Period of Decision or Adolescent Art) เป็นขั้นที่เด็กมีอายุประมาณ 14-17 ปี พัฒนาการในการวาดภาพโดยทั่วไปของเด็ก จะมีความพยายามในการพัฒนาเรื่องของทักษะ มากขึ้นจากเดิม มีวัตถุประสงค์ในการวาดภาพ ระยะนี้เด็ก จะเริ่มมีความเป็นอิสระจากผู้ปกครอง และเริ่มมีความรักในเพศตรงข้าม ลักษณะของการวาดภาพ จะพยายามวาดให้มีลักษณะเหมือนจริงตามธรรมชาติ มีการคิดคำนึงในเรื่องของสัดส่วน รายละเอียดของรอยยับ ย่นของเสื้อผ้า ขณะที่ภาพแสดงอาการเคลื่อนไหว มีการวาดลักษณะท่าทางที่ แสดงออกตามความเป็นจริงมากขึ้น เด็กที่มีความถนัดด้านการรับรู้ทางสายตา จะสามารถวาด ภาพแสดงหลักทัศนียภาพวิทยา หรือ เปรสเปกทีฟ (Perspective) ได้ เช่น วาดวัตถุที่อยู่ไกล ให้ ชัดเจนกว่าวัตถุที่อยู่ใกล้ ส่วนเด็กที่มีความถนัดทางด้านความรู้สึกเชิงสัมผัส จะวาดภาพที่มีการ แสดงให้เห็นถึงอารมณ์ และไม่ให้ความสนใจ ในการวาดภาพที่มีความเป็นจริงตามธรรมชาติ เด็ก จะแสดงออกถึงความประทับใจ ในสิ่งที่ตนวาด มีการใช้เส้นฐาน และสี ที่สัมพันธ์กับอารมณ์ และ ความรู้สึกในลักษณะของการออกแบบที่เป็นลักษณะนามธรรม

จากขั้นพัฒนาการทางศิลปะ ตามการแบ่งขั้นพัฒนาการของโลเวนเฟลด์นั้น พัฒนาการ การแสดงออกทางศิลปะของเด็กวัย 5 ถึง 6 ปี จัดอยู่ในขั้นที่ 2 คือ ขั้นเริ่มเขียนภาพอย่างมีความ หมาย (The Preschematic Stage) เป็นขั้นที่เด็กมีอายุประมาณ 4-7 ปี สามารถกล่าวได้ว่า เป็น วัยที่แสดงให้เห็นถึง ความพยายามของเด็กในการวาด เพื่อจะสื่อความหมาย พัฒนาการโดยทั่วไป เด็กจะสามารถบังคับมือ ให้เคลื่อนไหว ตามความคิดของตนได้มากขึ้น มีความต้องการที่จะ ใช้มือ ในการสำรวจ และทดลองมาก เริ่มมีความต้องการ ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และต้องการความ สนใจจากผู้อื่น (วิทยา เริงโกสม, 2531) นอกจากนี้เด็กจะสามารถวาดเส้นในแนวนอน และวงกลม ได้ มีการระบายสีเป็นจุดๆ ขอบตั้งชื่อให้กับสิ่งที่ตนเองวาด วาดภาพที่ผู้อื่นพอจะสามารถเข้าใจได้ โดยการใช้เส้น และวงกลมเป็นหลัก วัยนี้เป็นวัยที่เด็ก เริ่มนำลักษณะของรูปเรขาคณิต เข้ามาใช้ เป็นสัญลักษณ์ ประกอบการวาดภาพ ซึ่งแชปแมน (Chapman, 1978) กล่าวว่า เด็กจะสนใจใน การทำงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประสาทสัมผัส และการใช้ความสามารถในการกระทำ ผสมผสานกับ การเคลื่อนไหวมากกว่าการใช้สายตา การจัดองค์ประกอบในการใช้กล้ามเนื้อ ทำกิจกรรมและ ความคิดแต่ละส่วน รวมถึงกระบวนการในการทำกิจกรรม จะมีความแตกต่างจากความคิดในการ มองความสัมพันธ์ของผู้ใหญ่ เนื่องจากเด็กวัยนี้ยังมีการพัฒนาในส่วนย่อยอยู่ ขนาดที่มีความ สัมพันธ์กับการใช้กล้ามเนื้อ ในการทำงานของเด็กวัยนี้ คือ ขนาดใหญ่ เด็กจะมีการแสดงออกให้ เห็นถึงส่วนต่างๆ ที่มีขนาดใหญ่ เพื่อที่จะแสดงออกให้เห็นถึงความสำคัญของส่วนนั้นๆ

ด้านการใช้สี พีระพงษ์ กุลพิศาล (2531) กล่าวว่า เด็กจะใช้สีแท้ หรือ สีที่ไม่มีการผสมกับ สีขาว หรือ สีเทา ด้านการใช้วัสดุประเภทอื่น ในการทำกิจกรรมศิลปะ เด็กจะมีความสนุกสนาน ในการใช้วัสดุที่มีความหลากหลาย ทำกิจกรรมศิลปะในรูปแบบต่างๆ ทั้งนี้แชปแมน (Chapman, 1978) กล่าวว่า เด็กจะใช้สีเป็นแนวทาง ในการแสดงให้เห็นถึงความชอบส่วนบุคคล ที่ง่ายต่อการ แสดงออกถึงการรับรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ซึ่งจะมีการใช้สีพื้นฐาน ตามที่เด็กมองเห็นจาก ธรรมชาติ เพื่อที่จะให้ผลงานดึงดูดความสนใจผู้ใหญ่มากกว่าเป็นการใช้สี ตามความชอบของเด็ก เพราะสุชา จันทน์เอม (2541) กล่าวว่า วัยนี้มีความต้องการให้ผู้อื่นสนใจตนเอง แท้จริงแล้วเด็กวัย นี้จะชอบสีสันดุจดาด สะดุดตา ด้านการใช้สีนั้น สอดคล้องกับวิลเลียม (Williams, 1983) ที่กล่าว ว่าเด็กวัย 5 ปี จะรับรู้เรื่องสีได้ดีกว่ารูปร่าง และจะรับรู้ส่วนย่อยได้ดีกว่าส่วนรวม เมื่อเด็กอายุ มากกว่า 6 ปี เด็กจึงจะสามารถรับรู้ภาพส่วนรวมได้ เหมือนกับการรับรู้ของผู้ใหญ่ Elkind and his colleagues (1964 อ้างถึงใน เฮเลน กิตติพรพิมล, 2521)

แชปแมน (Chapman, 1978) กล่าวว่า เด็กวัยนี้จะมีความเข้าใจและรับรู้เกี่ยวกับการใช้ สัญลักษณ์ โดยจะใช้เส้นแทนรูปร่าง รูปทรง คน สัตว์ สิ่งของ โดยจะมีพัฒนาการของความประณีต และซับซ้อนในการใช้สัญลักษณ์แสดงออกผ่านงานศิลปะของตนเอง ใช้คำพูดที่มีความซับซ้อน มากขึ้น ตามความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ และกิจกรรมทางศิลปะที่เด็กกระทำ โดยมากเด็กวัย 5 ปี จะมีสิ่งที่อยู่ในใจก่อนที่จะเริ่มลงมือสร้างผลงาน การลอกเลียนแบบ และการสร้างรูปทรงเฉพาะ ตัวสำหรับเด็กวัยนี้ บางครั้งจะทำให้เด็กเกิดความท้อแท้ แต่เมื่อเด็กได้มีการกระทำที่ซ้ำกัน เด็กจะ พยายาม สร้างผลงานดังกล่าวให้ดีขึ้นกว่าเดิม และจะทำให้ผลงานมีความแตกต่างไปจากเดิมด้วย ตามคำกล่าวของ ลินเดอร์แมนและลินเดอร์แมน (Linderman and Linderman, 1977) และ ไชมา เซอร์ (Schirmacher, 1988) การวาดภาพคน จะเริ่มมีการแสดงออกถึงส่วนสำคัญของใบหน้า ตามจินตนาการของเด็ก รูปทรงพื้นฐานและจะแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์เฉพาะตัว รวมถึงรายละเอียดด้วย ทั้งนี้จะแสดงออกถึงรูปทรง 2 มิติ และ 3 มิติ ที่มีพื้นฐานมาจากการสังเกตของตัวเด็กเองด้วย

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการการรับรู้และการแสดงออก

การแสดงออกทางด้านศิลปะ เป็นพัฒนาการสำคัญส่วนหนึ่งที่ต้องอาศัย ประสบการณ์ ในการรับรู้และเรียนรู้ ไปพร้อมกับพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งการที่เด็กได้มีโอกาสสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเอง กับวัสดุสิ่งแวดล้อม จะทำให้เด็กมีการพัฒนาด้านสติปัญญา (ฉวีวรรณ จึงเจริญ, 2524)

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา

ทฤษฎีเพียเจต์เป็นทฤษฎีที่ศึกษาพัฒนาการทางสติปัญญาเชื่อว่าพัฒนาการทางสติปัญญา หรือความฉลาดของคนนั้น มีสาเหตุมาจากกระบวนการปรับตัวของอินทรีย์ ซึ่งเป็นการปรับตัว เพื่อสร้างรูปแบบในการเรียนรู้ และเก็บข้อมูลทางด้านประสบการณ์ทีละน้อย เด็กเล็กจะมีการปรับตัว ที่ได้รับอิทธิพลมาจาก การสัมผัสสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ กระบวนการปรับตัว (adaptation) ดังกล่าว จะต้องใช้การรับรู้ข้อมูลพื้นฐาน 2 ประเภท ในการทำงานที่ประสานสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน คือ การซึมซับการรับรู้ หรือดูดซึมการรับรู้ (assimilation) และกระบวนการเก็บข้อมูลเพื่อการเปลี่ยนแปลง (accommodation) โดยลักษณะของกระบวนการ จะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ด้วยการสะสมข้อมูล และขยายกว้างออกไปตามลำดับ (นิรมล ชยุตสาหกิจ, 2524)

วรวรรณ เหมชะญาติ (2535) กล่าวถึง ทฤษฎีเพียเจต์ เรื่องความแตกต่างระหว่างพัฒนาการความคิดเด็ก กับความคิดผู้ใหญ่ว่ามี 3 ด้าน คือ

1.ด้านโครงสร้างของพัฒนาการทางสติปัญญา โครงสร้างด้านนี้จะประกอบด้วย

1.1 โครงสร้าง (structure) ซึ่งเป็นการจัดองค์ประกอบภายในระบบสมอง ที่มีการปรับเปลี่ยนเนื้อหา ไปตามอายุ และจะมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ในแต่ละหน่วย เมื่อบุคคลสามารถปรับตัว ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม โดยใช้กระบวนการสร้างความสมดุลได้ ลักษณะการทำงานดังกล่าว เป็นการทำให้โครงสร้างเกิดการปรับตัว เป็นสาเหตุให้เกิดโครงสร้างขึ้นใหม่

1.2 การทำงาน (function) คือ กระบวนการทำงานของสมอง ซึ่งเป็นพฤติกรรมทางปัญญา ที่เกิดขึ้นทุกระดับอายุ แต่จะไม่มีเปลี่ยนแปลงตามระดับอายุ ปัจจัย 2 ประการที่ประกอบในการทำงาน คือ การซึมซับการรับรู้ หรือดูดซึมการรับรู้ (assimilation) และ กระบวนการเก็บข้อมูลเพื่อการเปลี่ยนแปลง หรือกระบวนการปรับโครงสร้าง (accommodation) การที่คนเราฉลาดขึ้น หรือมีพัฒนาการทางสติปัญญาสูงขึ้น จึงมีสาเหตุมาจาก การดูดซึมความรู้ใหม่ และสามารถปรับเปลี่ยน ให้เข้ากับข้อมูลความรู้เดิม ที่มีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 เนื้อหา (content) เป็นสิ่งที่บุคคลให้ความสนใจ ทั้งทางด้านพฤติกรรม และเรื่องราว โดยจะแสดงออกถึงพัฒนาการ ของโครงสร้างทางปัญญา ของบุคคลนั้น และจะเปลี่ยนแปลงตามอายุ รวมไปถึงประสบการณ์เฉพาะตัว

2. ขั้นของพัฒนาการทางสติปัญญา จากความเชื่อที่ว่า บุคคลจะมีพัฒนาการทางสติปัญญาที่เป็นขั้นตอน ตามลำดับอายุ ซึ่งเอลไคน์ (Elkind, 1967) กล่าวถึง การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางในการรับรู้วัตถุ ตามขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาไว้ ดังนี้

2.1 ขั้นปฏิบัติการด้วยประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (sensory motor stage) เด็กจะมีอายุระหว่าง 0-2 ปี จะใช้ประสาทสัมผัส และกล้ามเนื้อ ในการรับรู้ และเคลื่อนไหวร่างกาย เด็กจะมีปฏิริยาสะท้อนตามธรรมชาติ เช่น การมอง การกำ การดูด จากนั้น จะพัฒนาปฏิริยาสะท้อน ให้มีการทำงานประสานกัน เป็นการมองพร้อมกับการใช้มือจับวัตถุ ซึ่งเด็กวัยนี้จะรับรู้วัตถุดังกล่าวมีอยู่จริง จากการมองเห็นเท่านั้น

2.2 ขั้นก่อนปฏิบัติการ (preoperational) เด็กจะมีอายุระหว่าง 2-7 ปี จะเริ่มมีการใช้สัญลักษณ์ และภาษา แทนสิ่งต่างๆ เป็นการแก้ปัญหาการรับรู้ สามารถวาดภาพในใจได้ เนื่องจากเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้ ในเรื่องความคิดรวบยอด แต่จะยังไม่สามารถถ่ายทอดความคิดได้ตามที่ต้องการ เด็กจะยังมีความคิดในเรื่อง การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางอยู่ เด็กจะใช้สัญลักษณ์ในการพัฒนาด้านสติปัญญา เนื่องจากรับรู้ทางประสาทสัมผัสเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถทำให้เด็กเข้าใจถึง สิ่งที่หายไปจากสายตาได้ จึงตั้งอาศัยสัญลักษณ์ หรือภาพเข้ามาทดแทน และเด็กจะพยายามถ่ายทอดสิ่งที่ตนรู้ ให้ผู้อื่นรับรู้ เนื่องจากเด็กจะมีความเข้าใจว่า ผู้อื่นจะรับรู้สิ่งต่างๆ ในโลกได้เหมือนกับที่ตนรับรู้ เพราะเด็กจะยังไม่สามารถรับรู้ ความคิดของผู้อื่นได้ และยังมีความรู้สึก ในการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางอยู่มาก

2.3 ขั้นปฏิบัติการแบบรูปธรรม (concrete operational stage) เด็กจะมีอายุระหว่าง 7-11 ปี ซึ่งจะมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา และความคิดสูงขึ้นมาก สามารถเข้าใจ ความคงที่ของวัตถุ คิดเป็นเหตุ เป็นผลมากขึ้น มีการคิดย้อนกลับได้ กลับมา (reversibility) คือ สามารถคิดย้อนไปสู่จุดเริ่มต้น และกลับมาสู่จุดสุดท้ายได้ แต่จะยังไม่สามารถให้เหตุผล จากการกระทำดังกล่าวได้ ดังนั้นเมื่อเด็กมีการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ จึงไม่สามารถรักษาความคงที่ของวัตถุ นั้นได้ มีความรู้สึกเกี่ยวกับ การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง การคิดตามขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงรูปทรง และความสามารถทางสติปัญญาที่สูงขึ้น จะทำให้เด็กสามารถจัดลำดับ จำแนกแยกแยะเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ได้ นอกจากนี้ยังมีความคิดรวบยอด ในการหาเหตุผล ทางด้านเวลา มิติเนื้อที่ ความเร็ว และยังสามารถจัดเรียงลำดับความคิด อย่างต่อเนื่องได้

2.4 ขั้นปฏิบัติแบบนามธรรม หรือ ขั้นปฏิบัติการอย่างมีแบบแผน (Formal-Operational Stage) เด็กจะมีอายุอยู่ระหว่าง 11-15 ปี ซึ่งจะมีความเข้าใจในเรื่องนามธรรม มี

ความคิดลักษณะเดียวกับผู้ใหญ่ แก้ปัญหาและพัฒนาการแก้ปัญหา ได้อย่างสมบูรณ์ทุกรูปแบบ ด้วยการใช้เหตุผลอย่างมีระบบ และมีกระบวนการที่ซับซ้อน โดยจะเกิดความคิด ในการแก้ปัญหา มาจากภายใน มากกว่าเกิดจากสิ่งเร้าภายนอก ซึ่งจะมีความเข้าใจในความคิดตนเอง และผู้อื่น ระยะเวลาที่เด็กจะอยู่ในช่วงวัยรุ่น ก่อให้เกิดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง 2 ประเภท คือ การมีผู้ชมในจินตนาการ หมายถึง การที่เด็กต้องการเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่น เพราะคิดว่ามีผู้อื่นจ้องมองตนเองอยู่ตลอดเวลา รวากับว่าตนเองกำลังแสดงอยู่บนเวที และ การมีเรื่องราวของตนเองโดยเฉพาะ หมายถึง ความรู้สึกที่เด็กคิดว่า ตนเองเป็นคนพิเศษ มีความสำคัญ ไม่มีใครมาเปรียบเทียบกับเรื่องราวในชีวิตของเขาได้

3. องค์ประกอบของพัฒนาการทางสติปัญญา ทฤษฎีเพียเจต์เชื่อว่า สิ่งที่ทำให้เด็กยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง เนื่องจาก วุฒิภาวะ(maturation) คือ การทำงานของระบบประสาท ตามการเจริญเติบโตของอายุ ที่เหมาะสม ทั้งนี้จะถูกกำหนดโดยยีนส์ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ประสบการณ์ (experience) คือ ผลของการเรียนรู้ หรือการกระทำของบุคคล กับสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม (social transmission) คือ การที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมในด้านต่างๆ ส่งผลให้มีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ สามารถพัฒนาวิธีการรับรู้ และแก้ปัญหาได้ ความสมดุล (equilibration) คือ การทำงานที่ประสานสัมพันธ์กันของ โครงสร้างทางความคิด เมื่อเกิดสภาวะการขัดแย้ง หรือเกิดปัญหาที่ต้องแก้ไข เด็กจะใช้กระบวนการทางสติปัญญา ของการดูดซึมเข้าสู่โครงสร้างความคิด ภายในตนเอง (assimilation) และกระบวนการปรับโครงสร้าง (accomodation) ทำให้เกิดความเหมาะสม และเปลี่ยนแปลงไปสู่ความสมดุล (equilibration)

นอกจากกระบวนการทางสติปัญญาที่กล่าวถึงแล้ว วอร์เรน เหมชะญาติ (2535) ได้กล่าวถึงเพียเจต์และอินเฮลเดอร์ (Piaget and Inhelder, 1896) ว่ามีการศึกษาและกำหนดทฤษฎีทางด้านมิติสัมพันธ์ (spatial relationships) ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการเข้าใจถึงสิ่งต่างๆ ระหว่างตนเองกับวัตถุของเด็กได้ จากเดิมที่เด็กใช้การกระทำกับวัตถุโดยตรง โดยใช้มือเป็นหลัก กระบวนการนี้ เป็นความสัมพันธ์กันของพัฒนาการ การใช้ประสาทสัมผัส และความสามารถในการรับรู้ ที่เด็กสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ดังกล่าวไปสู่กระบวนการคิด และมอง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลึกซึ้งมากขึ้น โดยแบ่งการรับรู้ทางมิติสัมพันธ์ ของเด็กพื้นวัยทางรกไว้ 3 ระยะ ตามการเรียบเรียงของ อาวูธ มะกล้าทอง (2542) ดังนี้

1. ระยะเวลาที่มีมิติตายตัว ไม่เปลี่ยนรูป (topological relationships) เป็นระยะของการถ่ายทอดมิติสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นรูปแบบตายตัวที่มีลักษณะปิด แม้มิติจะเปลี่ยนรูปไป แต่รูปแบบก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลง เช่น การถ่ายทอดให้เห็นถึง คนที่หันด้านข้าง ซึ่งหน้าด้านข้างนั้น ก็ยังแสดงตา 2 ตา ต่อจากนั้น เด็กจะเริ่มมีการพัฒนาไปสู่ระบบเรขาคณิต โดยใช้ความคิดพื้นฐาน ที่มาจากการรับรู้ทางสายตา และความรู้อีก

2. ระยะเวลาที่ถ่ายทอดลักษณะ 3 มิติ (metric projection) เป็นระยะที่เด็กแสดงให้เห็นความคงที่ของขนาด และรูปร่าง เช่น การวาดรูปคนในหน้ากระดาษ โดยที่คนแต่ละคน มีขนาดเท่ากัน แสดงให้เห็นว่า เด็กยังไม่สามารถถ่ายทอดงาน ที่สื่อให้เห็นถึงลักษณะของความใกล้ไกลได้ เนื่องจากการใช้สื่อที่เป็น 2 มิติ คือ กระดาษ ทำให้เด็กยังไม่สามารถ แก้ปัญหาในการถ่ายทอดลักษณะที่เป็น 3 มิติได้ ในที่นี้ปัญหาดังกล่าวจะลดลง เมื่อเด็กได้มีประสบการณ์ ในการใช้สื่อศิลปะที่หลากหลาย โดยเฉพาะการใช้สื่อประเภท 3 มิติ สอดคล้องกับ อาร์นไฮม์ (Arnheim, 1969) และ ลินเดอแมนและลินเดอแมน (Linderman and Linderman, 1977)

3. ระยะเวลาที่ถ่ายทอดมิติสัมพันธ์ (overall relationships) เด็กจะแสดงออก ผ่านการวาดภาพที่มีมิติสัมพันธ์กันระหว่างสิ่งต่างๆ ที่แสดงออกภายในภาพ เริ่มจากการวาดคน ที่มีสัดส่วนสัมพันธ์กันกับวัตถุ ซึ่งจะพัฒนาไปสู่ การถ่ายทอดมิติสัมพันธ์ โดยพัฒนาการในด้านนี้ของเด็ก จะกลับกันกับพัฒนาการด้านอื่นๆ กล่าวคือ เด็กจะเข้าใจ และรับรู้ในเรื่องมิติก่อน หลังจากนั้นจึงจะสามารถเห็นถึงมิติสัมพันธ์ได้ กระบวนการนี้สอดคล้องกับลูเก้ (Luquet, 1913; 1927) เรื่องการรับรู้ของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยของการทำตามทีู้ หรือเรียกว่า ความเหมือนจริง ด้วยเขาวนปัญญา (Intellectual realism) โดยเด็กจะแสดงออกโดยการวาดในสิ่งที่เขารู้ ก่อนสิ่งที่เขาเห็น (cited in Barrett and Light, 1976)

ทฤษฎีการรับรู้

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526) กล่าวถึง การรับรู้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่ง ที่สามารถจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญ ในการแสดงออกทางด้านศิลปะด้วย เนื่องจากการรับรู้ เป็นกระบวนการผสมผสาน ระหว่างความรู้เดิม และความรู้ใหม่ที่ผู้รับสัมผัส ติความจากประสบการณ์เดิมที่ผสมผสานกัน กับประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ ต่อจากกระบวนการดังกล่าว จึงแสดงออกเป็นพฤติกรรม (เสาวนีย์ บุญยะฤทธิ์, 2538)

ทฤษฎีเกสตาลท์ (Gestalt 's theory)

ทฤษฎีเกสตาลท์ (Gestalt) เกิดจากนักจิตวิทยาในกลุ่มเกสตาลท์ ที่มีความเชื่อว่า มนุษย์มีการรับรู้จากสิ่งเร้าภายนอกโดยตรง ไม่ได้มีการคาดเดา หรือคาดหวัง แต่องค์ประกอบสำคัญที่รับรู้เป็นองค์ประกอบของ ความเรียบง่าย มีรายละเอียดน้อย สามารถกล่าวได้ว่า ทุกอนุภาคของแสงที่ตกกระทบลงบนจอภาพ ในลูกนัยน์ตา เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดรูปภาพ ปრაกฏในสมอง ซึ่งจะมีกระบวนการ ในการวิเคราะห์ภาพที่เรียบง่าย หมายถึง ลักษณะการรับรู้ของคน จะมองเห็นเค้าโครงหลัก หรือภาพส่วนรวมก่อน แล้วจึงจะมองในรายละเอียด หรือภาพส่วนย่อย โดยถือว่า เค้าโครงหลัก หรือภาพส่วนรวมทั้งหมดนั้น มีความสำคัญมากกว่า รายละเอียดหรือภาพส่วนย่อย

ทฤษฎีการรับรู้และการแสดงออก

อาร์นไฮม์ (Arnheim, 1969: 128-159) เป็นนักการศึกษาศิลปะที่ รับอิทธิพลจากทฤษฎีเกสตาลท์ และได้กล่าวถึงการรับรู้โดยทั่วไปว่า ผู้ชมจะสามารถรับรู้ หรือมีความเข้าใจ ในการมองภาพที่มีการรวมกลุ่มกัน หรือแสดงทิศทาง รูปทรงที่ชัดเจนได้ง่ายกว่า การมองภาพที่มีองค์ประกอบกระจัดกระจาย โดยพัฒนาการด้านทิศทาง ของการมอง จะเริ่มจากแนวนอน แนวตั้ง และแนวลาดเอียง ตามลำดับ อาร์นไฮม์มีความเชื่อ เรื่องการรับรู้และการแสดงออกสำหรับเด็กว่า เด็กจะวาดภาพตามสิ่งที่เห็น และการแสดงออกทางความคิดของเด็กนอกจากจะใช้สื่อทางด้านกรรับรู้แล้ว ยังต้องอาศัยสื่อทางการแสดงออกด้วย โดยความเข้าใจทางด้านการมองเห็นของเด็ก จะถูกประยุกต์ ให้มีรูปทรงที่ซับซ้อน และเพิ่มมากขึ้น ตามความแตกต่างของสื่อที่เด็กใช้ เด็กจะสามารถทำงานศิลปะบริสุทธิ์ ในรูปร่างง่ายๆ และซับซ้อนได้ แต่เนื่องจากการขาดทักษะของการรับรู้ทางสายตาและมือที่ดี งานที่เด็กสร้างจึงมีลักษณะพื้นฐาน เป็นรูปร่าง รูปทรงเรขาคณิต นอกจากนี้การคิด และการแก้ปัญหาของเด็ก จะมาจากการรับรู้โดยการสัมผัสมากกว่าการรับรู้ทางด้านสติปัญญา ในด้านการแสดงออกโดยการใช้สื่อ อาร์นไฮม์เชื่อว่าการแสดงออกผ่านการใช้สื่อหนึ่งประเภท จะไม่สามารถแสดงออกได้ดีในการใช้สื่อประเภทอื่น เนื่องจากคุณสมบัติของสื่อแต่ละประเภทจะมีความแตกต่างกัน สื่อไม่เพียงแต่เป็นคุณสมบัติที่แสดงออกทางกายภาพของวัตถุเท่านั้น แต่ยังเป็นรูปแบบของการแสดงออกที่มีการใช้ลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมด้วย การแสดงออกโดยการใช้สื่อ จึงไม่ได้เป็นการสร้างรูปจำลองของวัตถุ แต่ลักษณะของการแสดงออกนั้น เป็น

การสร้างสื่อ เนื่องจากการจำลองแบบ หรือการถอดแบบ ไม่สามารถจะทำซ้ำได้เหมือนกับต้นแบบทุกประการ เพราะการมองวัตถุหรือภาพด้วยการรับรู้ทางสายตาจะทำให้เกิดภาพปรากฏในจินตนาการ ซึ่งแตกต่างไปจากวัตถุจริง เมื่อศิลปินหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง วาดภาพออกมา จึงเป็นการแสดงออกถึงสิ่งที่แทนโครงสร้างของวัตถุจริงตามธรรมชาติ แม้ว่ารูปทรงดังกล่าวจะถูกจำกัดด้วยการมองเห็นของสายตาก็ตาม การวาดภาพจึงไม่ได้เป็นการลอกเลียนแบบของจริง แต่จะเป็นการแสดงออกถึง การประดิษฐ์คิดค้นรูปทรง ให้มีความใกล้เคียงกับวัตถุจริงมากที่สุด ด้านความคิดรวบยอด การแสดงความคิดรวบยอดในการรับรู้ตามโครงสร้างโดยทั่วไป เป็นการแสดงออกถึงภาพรวมของการมองเห็น ส่วนความคิดรวบยอดในการแสดงออก คือ การรับรู้ลักษณะโครงสร้างของวัตถุ และวัสดุที่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้การแสดงออกจะมีลักษณะที่แตกต่างกันตามลักษณะหรือคุณสมบัติของสื่อที่มีความหลากหลาย

พัฒนาการของการรับรู้ทางสายตา และการแสดงออก และการใช้สื่อประเภทต่างๆ แสดงให้เห็นถึงการทำงานที่สอดคล้องประสานกันของระบบกล้ามเนื้อ และระบบประสาท โดยเฉพาะการใช้ระบบประสาทสัมผัส ซึ่งเป็นพัฒนาการที่สำคัญสำหรับเด็กวัย 5 ถึง 6 ปี การเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่สำคัญผ่านกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กวัยนี้ คือ การทำกิจกรรมศิลปะที่ต้องใช้ทักษะของกล้ามเนื้อย่อยประเภท มือ นิ้วมือ เป็นหลัก เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาและความสามารถในการทำงานที่ประสานสัมพันธ์กัน ของกล้ามเนื้อดังกล่าว

ทฤษฎีการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อตาและมือ

จันทน์ภิญญา สุขสวัสดิ์ (2536) กล่าวถึง การประสานสัมพันธ์ของตาและมือว่า หมายถึงประสิทธิภาพที่สำคัญในการใช้กล้ามเนื้อตา มือ นิ้วมือ ให้สามารถทำงานประสาน และสอดคล้องกัน สามารถใช้นิ้วมือ และมือ หยิบ จับ สัมผัสวัตถุ หรือประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างชำนาญและมั่นคง ทั้งนี้นักจิตวิทยาในกลุ่มแนวคิดวุฒิภาวะนิยม กีเซล (Gesell, 1940) ได้ให้ความสำคัญและศึกษาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางร่างกายของเด็กเล็ก รวมทั้งศึกษาพัฒนาการของเด็ก ตั้งแต่แรกเกิด จนถึงอายุ 10 ปี ได้กำหนดเป็นทฤษฎี และกล่าวถึงความสามารถ ในการใช้กล้ามเนื้อของเด็กว่า จะมีพัฒนาการไปตามลำดับ ทั้งนี้กล้ามเนื้อจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับบุคคล ในการเจริญเติบโต โดยเฉพาะอย่างยิ่งกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อย่อย ต่อมกระดูก และประสาทต่างๆ เนื่องจากเป็นสภาพพื้นฐานของร่างกาย ที่มีผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรม โดยแบ่งพัฒนาการออกเป็น 4 ด้าน (อ้างถึงใน กรวิภา สรรพกิจจานง, 2532)

1. พฤติกรรมการเคลื่อนไหว (Motor Behavior) เป็นพฤติกรรมการเคลื่อนไหวที่สามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถทางสติปัญญาในการควบคุมกล้ามเนื้อ โดยแบ่งตามลักษณะของกล้ามเนื้อ คือ กล้ามเนื้อมัดใหญ่หรือ กล้ามเนื้อใหญ่ ได้แก่ กล้ามเนื้อที่ช่วยให้เด็กสามารถเคลื่อนไหวได้ เช่น ขา แขน และกล้ามเนื้อมัดเล็ก หรือกล้ามเนื้อย่อย เช่น กล้ามเนื้อตา ปาก มือ นิ้วมือ

2. พฤติกรรมการปรับตัว (Adaptive Behavior) เป็นความสามารถในการประสานงานของความสามารถในการเคลื่อนไหวกับความรู้สึก ได้แก่ การประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ ตากับเท้า มือกับเท้า ดังนั้นการประสานดังกล่าวจึงพิจารณาได้จากความสามารถในการใช้มือของเด็ก

3. พฤติกรรมทางภาษา (Language Behavior) เป็นความสามารถที่แสดงให้เห็นถึงความพร้อมของระบบประสาทที่สามารถทำงานประสานกับร่างกาย ซึ่งเด็กใช้เป็นสื่อที่แสดงออกถึงความต้องการทางอารมณ์ และความรู้สึกให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจถึงสิ่งที่ตนต้องการได้

4. พฤติกรรมตัวบุคคลและสังคม (Personal-Social Behavior) เป็นความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม บุคคล กลุ่มคน และลักษณะของการปรับตัวดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของสังคม ครอบครัว วิธีการเลี้ยงดู วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี

โดยทั่วไปแล้วพัฒนาการของกล้ามเนื้อเด็กจะเริ่มจากการหันศีรษะได้ในขั้นแรก ต่อมาเด็กจะชันคอ เริ่มคว้า คืบ นั่ง คลาน ยืน เดิน และวิ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของกล้ามเนื้อที่เริ่มจากส่วนที่อยู่ใกล้ลำตัวมากที่สุดก่อน คือ กล้ามเนื้อที่มีขนาดใหญ่ เช่น เด็กสามารถแกว่ง แขน ขา ได้ก่อนมือ และเท้า ที่มีการใช้งานที่ชำนาญมากกว่าการใช้นิ้วมือ โดยพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อย่อยของเด็กจะเริ่มจากการใช้มือตะปบ ต่อมาเด็กสามารถใช้นิ้วทั้ง 4 นิ้ว และฝ่ามือในการจับของต่างๆได้ เริ่มจากการใช้บริเวณฝ่ามือที่ใกล้สันมือมากที่สุด เมื่อมีพัฒนาการสูงขึ้นจะใช้กลางฝ่ามือ หลังจากนั้นเด็กจะสามารถจับของโดยใช้ฝ่ามือและนิ้วหัวแม่มือในการช่วยจับสิ่งของและลำดับสุดท้ายของพัฒนาการการใช้มือ คือ การที่เด็กสามารถหยิบจับวัตถุต่างๆได้ด้วยการใช้นิ้วหัวแม่มือและปลายนิ้ว (จันทน์ภิญญา สุขสวัสดิ์, 2536)

ตามทฤษฎีพัฒนาการเด็กนั้น นักการศึกษาหลายท่านกล่าวว่า การประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อใหญ่สำหรับเด็กวัยนี้จะมีพัฒนาการที่เติบโตอย่างเห็นได้ชัด แต่ในการประสานกันระหว่างกล้ามเนื้อย่อยกับการใช้สายตาของเด็กยังเจริญได้ไม่เต็มที่ ทั้งนี้เด็กจะมีพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อย่อยอย่างเต็มที่เมื่ออายุ 8 ปี ดังนั้นการฝึกให้เด็กทำกิจกรรมที่ต้องใช้ทั้งตาและมือ จึงเป็นการเตรียมความพร้อมที่มีความสำคัญมากสำหรับเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี (พูนสุข บุญสวัสดิ์, 2533)

พัฒนาการด้านการปั้นของเด็กปฐมวัย

ลินเดอร์แมน และลินเดอร์แมน (Linderman and Linderman, 1977) กล่าวถึงเด็กเล็กว่าเป็นวัยที่เรียนรู้โลก จากสายตาและการสัมผัส โลกของเด็กจะเริ่มจากตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งครูและผู้ปกครอง จะต้องเป็นผู้กระตุ้นความคิดของเด็ก เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่สร้างสรรค์ เมื่อเด็กสามารถถือก้อนดิน ลูกบอล หรือเส้นด้ายให้อยู่ในมือได้ แสดงให้เห็นว่าเด็กเริ่มมีความในกาทำงานศิลปะ โดยพัฒนาการของเด็กจะใกล้เคียงและเป็นแบบแผนเดียวกัน เด็กที่มีอายุระหว่าง 3 ถึง 5 ปี จะแบ่งพัฒนาการการปั้น ตามเกณฑ์ที่สอดคล้องกับ พัฒนาการของการเจริญเติบโตได้ 4 ขั้น ตามลำดับดังนี้

1. ขั้นขีดเขียนโดยไม่มีจุดหมาย (Disorganized Scribbling) เป็นขั้นเริ่มต้นของพัฒนาการทางศิลปะทุกประเภทสำหรับเด็กโดยทั่วไป ระยะเวลาเด็กจะมีความพยายามในการควบคุมอารมณ์ของตนเองระหว่างการปั้นดิน เด็กจะสามารถถือดิน ทุบ หรือทำเครื่องหมายต่างๆได้ แสดงให้เห็นว่า เด็กเริ่มมีความมั่นคงในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง กับสิ่งแวดล้อม ผู้ปกครองควรจัดอุปกรณ์ให้เด็กได้มีโอกาสสำรวจวัสดุหรือสื่อที่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะการส่งเสริมให้เด็กทำงานประเภทหัตถศึกษา หรืองานที่เกี่ยวข้องกับการใช้มือเป็นหลัก

2. ขั้นควบคุมรอยขีดเขียน (Controlled Scribbling) หลังจากระยะเวลาพัฒนาการขั้นขีดเขียนโดยไม่มีจุดหมาย ประมาณ 1 เดือน เด็กจะค้นพบว่า ตนเองสามารถควบคุมอารมณ์ และการใช้สื่อทางศิลปะได้ ด้านการปั้น เด็กจะสามารถม้วนดินให้เป็นเส้น หรือนำส่วนประกอบมาต่อกัน 2 ส่วน อาจมีการทุบดินขึ้นหรือลงตามอารมณ์ เหมือนลักษณะของการขีดเขียน เนื่องจากเป็นการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของเด็กที่เกี่ยวกับอารมณ์ ในการแสดงออก โดยเด็กจะเคลื่อนไหวแขนไป มา มีลักษณะเหมือนกับ การใช้สีเทียนวาดลงบนกระดาษ การกระทำดังกล่าว แสดงให้เห็นถึง ความสามารถในการควบคุมการเคลื่อนไหวของตัวเองได้

3. ขั้นขีดเขียนที่ไม่แน่นอน (Variable Scribbling) เป็นขั้นที่เด็กต้องการเรียนรู้ เกี่ยวกับการใช้สื่อที่มีความหลากหลาย โดยเด็กจะแสดงออกทางอารมณ์มากขึ้น การปั้นของเด็กวัยนี้จะนำส่วนย่อยแต่ละส่วนมาต่อกัน มีการปั้นที่เปลี่ยนแปลงขนาดของรูปร่าง และทำซ้ำไป ซ้ำมา ในสิ่งเดิมเป็นการแสดงให้เห็นถึงความมั่นใจ ประสบการณ์ และสิ่งที่ตนค้นพบ การปั้นเป็นก้อนกลม เป็นการแสดงให้เห็นถึง พัฒนาการที่สูงขึ้นของเด็ก ในขั้นการขีดเขียน และเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการควบคุมกล้ามเนื้อของเด็ก

4. ขั้นการตั้งชื่อ (Naming Scribbling) เป็นขั้นสุดท้ายของการขีดเขียน คือ เด็กจะมีการตั้งชื่อให้ผลงานของตนเอง จะมีการผสมผสานการกระทำในลักษณะต่างๆ เช่น จะรวมวิธีการขีดเขียน

บนกระดาษ การต่อบล็อก หรือการปั้นดินเข้าด้วยกัน เริ่มเล่าเป็นเรื่องราว การกระทำในขั้นนี้แสดงให้เห็นถึงการสร้างสรรค์ เนื่องจากระยะต้น เด็กจะมีความสามารถเพียงควบคุมการเคลื่อนไหวตามความต้องการของตนเองได้เป็นหลัก หรือสามารถทำกิจกรรมที่จะต้องเคลื่อนไหวได้เพียงอย่างเดียว แต่ในขั้นนี้เด็กเริ่มจะมีการใช้จินตนาการ มากกว่าการใช้ความคิดทางด้านการเคลื่อนไหว

มาเยสกี (Mayesky, 1995: 200-203) กล่าวถึง การเรียนรู้ด้านการสร้างงาน 3 มิติ โดยใช้ดินของเด็กในครั้งแรกว่า จะมีพัฒนาการตามกระบวนการดังนี้

1. เริ่มสำรวจ (Random manipulation) คือ การที่เด็กใช้วิธีการจับ สำรวจ และทุบดินอย่างไม่มีจุดหมาย สามารถทุบดิน ทำให้แบน หรือบิดดินได้ เป็นช่วงที่มีการผสมผสานวัสดุอื่นกับดิน และค้นพบว่า ตนเองสามารถสร้างวัสดุชิ้นใหม่ได้จากการใช้วัสดุหลายๆประเภทประกอบกันได้

2. การทุบและม้วน (Patting and rolling) คือ การที่เด็กเริ่มมีความสามารถในการบังคับนิ้วมือ และมือได้ดีขึ้น สามารถทำให้เป็นแผ่นแบน และม้วนได้ เด็กจะเกิดความสนุกสนานกับการควบคุมมือ ไปในทิศทางที่ตนต้องการได้ สามารถปั้นเป็นเส้นยาวๆ สามารถทุบดิน หรือปั้นเป็นลูกบอลได้

3. การปั้นเป็นก้อน หรือ สี่เหลี่ยม (Circles and rectangles) ระยะนี้เด็กจะสามารถปั้นรูปร่างพื้นฐานได้ เช่น ปั้นวงกลม สี่เหลี่ยม ซึ่งการปั้นกล่องเด็กจะพัฒนามาจาก การปั้นก้อนกลม และต้องการให้ก้อนดินมีความยาวขึ้น จึงมีการทดลอง กระทำ และค้นพบการปั้นลักษณะรูปร่างพื้นฐานดังกล่าว

4. การปั้นคน (Forming clay figures) การปั้นในช่วงนี้เด็กจะมีอายุระหว่าง 4-5 ปี จะมีความสามารถในการผสมผสาน รูปทรงพื้นฐานของการปั้น จากขั้นการปั้นในระยะต้นปั้นให้เป็นรูปคน ด้วยการปั้นดินเป็นก้อนกลม แล้วนำมาต่อเป็นหัว ลักษณะของการปั้นตัว เด็กจะใช้วิธีดึงดินออกมาจากส่วนกลาง เด็กส่วนมากจะปั้นคนที่มีตัวเป็นก้อน เด็กอายุ 5 ปีขึ้นไป จะมีการปั้นรูปทรงที่ซับซ้อนขึ้น โดยจะปั้นคนที่มีแขน ขา นิ้วมือ และเท้า และจะไม่ปั้น โดยใช้รูปแบบที่ซ้ำไป ซ้ำมาเหมือนในการปั้นระยะต้น เนื่องจากเด็ก 4 หรือ 5 ปี จะมีความสามารถในการควบคุมกล้ามเนื้อ และการประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือที่ดีขึ้น จึงสามารถปั้นตามความพึงพอใจได้มากขึ้น โดยเด็กจะปั้นเป็นลักษณะของ สัญลักษณ์ แทนสิ่งที่มีความหมายสำหรับตนเอง นอกจากนี้เด็กจะปั้นคน สัตว์ ม้า ขนมหาย และสิ่งรอบตัว โดยใช้รูปทรงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคล

5. บันลักษณะเฉพาะ (Schema) เป็นระยะที่เด็กจะปั้นโดยการใช้นิ้วลักษณะเฉพาะตัว คือ จะปั้นในลักษณะของงาน 2 และ 3 มิติด้วยวิธีการของตนเอง เนื่องจากเด็กมีทักษะในการปั้นแบบสัญลักษณ์มากขึ้นและต้องการมีแนวทางเฉพาะตนในการปั้นแบบสัญลักษณ์ดังกล่าว

6. สัญลักษณ์ (Symbols) เด็กจะปั้นเป็นสัญลักษณ์ แทนสิ่งที่มีความหมายสำหรับตนเอง โดยปั้นสิ่งที่มีความหมายมาก ให้มีขนาดใหญ่กว่าสิ่งที่มีความหมายน้อย และจะมีการให้รายละเอียดต่อสิ่งที่มีความสำคัญรวมไปถึงสิ่งที่มีความหมายสำหรับตนเอง อาจมีการนำวัสดุชิ้นเล็กๆประเภทอื่นมาติดลงบนผลงานปั้นของตนเอง เช่น นำกระดาษมาติดเป็นตา นำหลอดดูดน้ำมาทำเป็นขา มีการนำฝ้ายมาทำเป็นผม เป็นต้น

7. การตั้งชื่อวัตถุ (Naming objects) เด็กจะเริ่มตั้งชื่อให้กับสิ่งที่ตนเองปั้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการแสดงออกทางความคิดของเด็กผ่านการทำงานศิลปะ และความต้องการของเด็กที่ต้องการให้ผู้อื่นรับรู้ถึงสิ่งที่ตนเองปั้น

นักการศึกษาที่ได้ให้ความสนใจเรื่องการจัดลำดับของพัฒนาการการปั้นไว้นอกเหนือจากที่กล่าวข้างต้น คือ ไชมาเชอร์ (Shirmacher, 1988) ซึ่งได้มีการศึกษาข้อมูลทางด้านการปั้นจากผลงานวิจัยที่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับลำดับพัฒนาการการปั้นของ ฮาร์ทเลย์ แฟรงค์และโกลเดนสัน โกลอมป์ และบริตเตน (Hartley, Frank, and Goldenson, 1952 ; Golomb, 1974 ; Brittain, 1979) โดยนำมาประมวลเป็นขั้นพัฒนาการตามลำดับได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสำรวจ เด็กจะมีอายุประมาณ 2 ปี จะมีความต้องการในการทดลองและสำรวจคุณสมบัติของดิน เด็กจะใช้ประสาทสัมผัสในการมองสำรวจ การสัมผัส ดมกลิ่น เลีย และชิม รวมถึงฟังเสียงการทำงานระหว่างตนเองกับดิน เด็กจะโยนดิน เหยียบดิน ขว้าง ปา หรือพยายามทำให้ดินกระดอนกลับมา และนำมาติดลงบนตัวของเด็กเอง ระยะนี้เด็กจะยังไม่ให้ความสนใจในการปั้นสิ่งใดด้วยดิน จะมีแต่เพียงลักษณะการพุดเป็นคำที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของตนเองกับประสบการณ์ในการสัมผัสดิน

ขั้นที่ 2 ขั้นทดลอง เด็กจะมีอายุประมาณ 3 ปี ในขั้นนี้การสำรวจของเด็กจากขั้นแรก จะเปลี่ยนเป็นการสร้างในขั้นที่ 2 อย่างรวดเร็ว เด็กจะมีระเบียบมากขึ้น และพยายามที่จะปั้นดินด้วยความสนใจมากขึ้น จะมีการทดลองกระทำเกี่ยวกับดิน เช่น การม้วน หยิก ฉีก ดึง และแทงดิน จากการทำของเด็กทำให้เด็กสามารถค้นพบคุณสมบัติของดินด้านการม้วน แต่ไม่มีความสามารถที่จะกระดอนกลับหรือไหลได้ ในขั้นนี้เด็กจะยังไม่สามารถปั้นตามความตั้งใจของตนเองได้ แต่จะสามารถทำได้บางโอกาส โดยอาจเกิดจากการกระทำโดยบังเอิญที่ผสมผสานกันให้เป็นรูปทรง

อย่างง่าย เช่น ลูกบอลขนาดเล็ก เค้กลักษณะแบน หรือวง ซึ่งเด็กจะกระทำกิจรยาดังกล่าวซ้ำไปซ้ำมา สำหรับการสร้างงานเพียงหนึ่ง

ขั้นที่ 3 ขั้นระยะเริ่มต้น เด็กจะมีอายุประมาณ 4 ปี จะเริ่มมีการสร้างสรรค์ ที่รวมรูปทรงของดิน และการกระทำที่เด็กแสดงออกโดยการใช้ดิน เช่น นำดินก้อนกลมก้อนที่ 1 ไปวางรวมกับดินก้อนกลมก้อนที่ 2 จากนั้นทำให้แบน แล้วม้วนให้เป็นก้อนกลายเป็นรูปร่างใหม่ เด็กจะใช้การกด และดึงออกให้เป็นชิ้น มีการทำให้เป็นแผ่นที่มีลักษณะบางมากขึ้น จากนั้นใช้การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่ตนปั้น ในขั้นนี้มักจะสร้างผลงานออกมา ในลักษณะของการดัดแปลง และเล่าเป็นเรื่องราว การปั้นดินของเด็ก จะเริ่มซับซ้อนขึ้น แต่การปั้นที่สร้างสรรค์ ส่วนมากในระยะนี้ จะยังคงเป็นการปั้น ที่เกิดจากความบังเอิญมากกว่าความสามารถในการปั้นตามความตั้งใจของเด็ก การสร้างสรรค์ดินขั้นนี้ จัดเป็นการปั้นที่มีลักษณะเฉพาะตัว

ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างงาน ขั้นนี้เด็กจะมีอายุประมาณ 5 ปี เด็กจะมีความคิด เริ่มมีจุดมุ่งหมายในการปั้น มีการตั้งชื่อ และมีลักษณะของผลงานที่เสร็จแล้วในใจก่อนทำกิจกรรมปั้น เด็กจะมีการค้นหากระบวนการปั้นที่สอดคล้องกับความต้องการในการปั้น โดยอาจมีการปรึกษากันระหว่างกลุ่มเพื่อนขณะการทำงาน และปรึกษาเกี่ยวกับผลงานที่ตนเองปั้น ลักษณะของผลงานส่วนมากจะมีการแสดงออกที่มีลักษณะของความเหมือนจริงมากขึ้น และผู้อื่นสามารถเข้าใจถึงลักษณะผลงานที่เด็กปั้นได้ การปั้นของเด็กในขั้นนี้จะมีการใช้สัญลักษณ์ เด็กวัย 5 ปี จะมีความเพลิดเพลิน และสนุกกับการเพิ่มรายละเอียดในผลงานปั้น การใช้เครื่องมือสำหรับการปั้นดิน และเครื่องมือประเภทอื่น โดยเฉพาะการใช้เศษวัสดุเพื่อนำมาสร้างสรรค์ประกอบการปั้น เช่น กระจุดม หรือไม้จิ้มฟัน

การจัดลำดับพัฒนาการของนักการศึกษาข้างต้น เป็นการจัดลำดับตามระดับอายุ ซึ่งในแต่ละขั้นจะมีพัฒนาการที่ใกล้เคียงกับขั้นของพัฒนาการการเจริญเติบโตของเด็กตามอายุ โดยเริ่มจากเด็กอายุ 2-5 ปี ซึ่งเป็นเด็กที่อยู่ในวัยอนุบาล นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาที่กล่าวถึงพัฒนาการทางการปั้นสำหรับเด็กเล็กที่มีอายุระหว่าง 2-6 ปี โดยตรง คือ โกลอมบ์ (Golomb, 1974) โดยมีการศึกษาถึงการแสดงออกด้านการปั้นที่มีความครอบคลุม มีการแบ่งระยะพัฒนาการด้านการปั้นที่มีรายละเอียดชัดเจนตามลำดับดังนี้

ทฤษฎีการปั้นของ แคลร์ โกลอมบ์

แคลร์ โกลอมบ์ (Claire Golomb) เป็นนักการศึกษาที่จบปริญญาเอก ทางด้านจิตวิทยา จากมหาวิทยาลัยแบรนด์ี้ (Brandeis University) ประเทศสหรัฐอเมริกา มีผลงานด้านการศึกษา เรื่องการปั้นตามลำดับดังนี้ ในปี 1972 ศึกษาเรื่องการประเมินผลที่มีต่อการปั้นคนในสื่อ 3 มิติ โดยเก็บข้อมูลจากเด็กที่มีอายุระหว่าง 2-6 ปี ต่อจากนั้นในปี 1973 ได้ศึกษาเรื่องการแสดงออกของเด็กในเรื่องรูปร่าง รูปทรงของคน ที่มีต่อผลการปั้น ประเภทของสื่อ และการสอน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการแสดงออกของเด็กที่มีอายุระหว่าง 3-7 ปี หลังจากการทดลองดังกล่าวในปี 1974 โกลอมบ์เก็บข้อมูลจากเด็กอายุระหว่าง 2-7 ปี เพื่อทำการศึกษาเรื่องการแสดงออกด้านพัฒนาการการปั้นและการวาดของเด็กเล็ก และในปี 1997 มีการทำงานวิจัยร่วมกับแมคคอร์มิค เรื่องการปั้นดินกับพัฒนาการด้านการแสดงออกในงาน 3 มิติ เป็นการศึกษาวิจัยที่ทดลองกับเด็กอายุตั้งแต่ 4-13 ปี ทั้งนี้งานวิจัยของโกลอมบ์มีนักวิชาการ และนักการศึกษาหลายท่านนำไปใช้ในการอ้างอิง เช่น กรอสแมน ไคนด์เลอร์ ไชมาเซอร์ (Grossman, 1980 ; Kindler, 1997 ; Schirmacher, 1993) รวมถึงหนังสือพัฒนาการทางศิลปะของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1987) ที่ได้กล่าวถึงงานวิจัยบางชิ้นของโกลอมบ์ นอกจากนี้นักวิชาการแล้ว เบอร์ตัน (Burton, 1996) ผู้เขียนบทความลงในวารสารกิจกรรมศิลปะ (School Arts) ได้นำผลงานวิจัยด้านการปั้นของโกลอมบ์ มาเขียนประกอบบทความในวารสารดังกล่าวด้วย จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นถึงผลงานที่ได้รับการยอมรับและเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป ปัจจุบันโกลอมบ์เป็นอาจารย์สอนที่มหาวิทยาลัยแมทซาชูเซต (University of Massachusetts) และกำลังจะมีผลงานด้านการปั้นเกี่ยวกับนักเรียนแถบชายแดนด้วย

พัฒนาการด้านการปั้น ตามทฤษฎีของแคลร์ โกลอมบ์ จะเริ่มจากการจัดระยะการปั้นของเด็ก ตั้งแต่อายุประมาณ 2-6 ปี โดยแบ่งเป็นระยะต่างๆ 3 ระยะ โดยเด็กบางคนจะมีการปั้นที่แสดงถึงพัฒนาการที่สูง หรือต่ำกว่าระดับพัฒนาการปกติ แต่แนวโน้มในการแสดงออกด้านการปั้น พบว่าการปั้นของเด็กจะแปรผันตามอายุที่มากขึ้น สอดคล้องกับ บราวน์ (Brown, 1975) ที่กล่าวว่าเด็กจะมีการแสดงออกด้านการปั้น ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง ในระหว่างช่วงอายุใดช่วงอายุหนึ่ง โดยจะพบมากที่สุดในช่วงอายุ 3-6 ปี เนื่องจากเด็กวัยนี้ มีพัฒนาการในการเจริญเติบโตที่สูงขึ้นมาก ตามระยะพัฒนาการการปั้นของโกลอมบ์ (Golomb, 1974) ได้กล่าวถึง ระยะของการแสดงออกไว้ 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 เด็กจะมีอายุประมาณ 2-3 ปี โดยทั่วไปแล้วเด็กจะมีความสนใจในการเล่นวัสดุที่มีความยืดหยุ่นได้ โดยขั้นแรกเด็กจะถือไปถือมา มีการใช้นิ้วกด ทูบ ตี ดึงให้ยืดเป็นส่วนต่างๆ แล้วนำมาติดเข้าด้วยกัน ทูบลงบนโต๊ะ หรือแผ่นกระดาษ ใช้มือทำให้เกิดรูปร่าง เช่น การ ห่อ บิด ทำให้อาวขึ้น หรือหนีบ ทำให้เป็นแผ่นเท่าฝ่ามือด้วยมือ จากการทดลองกระทำและสำรวจในลักษณะนี้ เด็กจะค้นพบวิธีม้วนดินน้ำมัน ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการนำความรู้ที่เด็กมีอยู่มาถ่ายทอดผ่านการปั้นดินน้ำมันก่อให้เกิดความคิดในการกระทำรูปแบบต่างๆ โดยพบว่าเด็กจะมีการแสดงความคิดใหม่ๆ ผ่านการทำงานในครั้งแรก รูปทรงที่น่าสนใจจะทำให้เด็กมีความตั้งใจในการกระทำเพื่อให้เกิดการค้นพบและจะมีความพึงพอใจในการปั้นของตน เมื่ออายุ 3 ปีเด็กจะสามารถปั้นดินน้ำมันได้เป็นก้อนและปั้นเป็นรูปร่างตามอารมณ์ การแสดงออกในขั้นสุดท้ายของเด็กระยะนี้ คือ การปั้นให้เป็นก้อนรูปทรงแบบต่างๆ สามารถปั้นให้ตั้งหรือลอยตัวได้ เมื่อเด็กเกิดการค้นพบในเรื่องของรูปร่างเป็นการแสดงให้เห็นถึงความคิดรวบยอดของเด็กที่มีลักษณะสำคัญ คือ ลักษณะของวงกลม ลักษณะที่สำคัญของใบหน้าและตำแหน่งที่ตั้งตรง การทำงานของเด็กวัยนี้จะมีหลายขั้นตอน เด็กจะใช้การปั้นควบคู่ไปกับการเล่นที่มีการเคลื่อนไหว ซึ่งการกระทำดังกล่าวมีผลให้เด็กสร้างการเคลื่อนไหวที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อต้องการแสดงออกให้เห็นถึงรูปร่าง เช่น การที่เด็กพยายามจะปั้นให้เป็นก้อนกลมและดึงให้ยืดยาวออก รูปแบบที่ง่ายสำหรับเด็กวัยนี้ คือ การปั้นงู เป็นการปั้นที่เริ่มจากความต้องการของเด็กที่ต้องการเพียงม้วนดินน้ำมันไปข้างหน้าและข้างหลังบนพื้นระนาบ ขณะที่การปั้นเป็นก้อนกลมเกิดจากการหมุนและคลึงดินน้ำมันไปรอบๆ ลักษณะของการปั้นคนจะเริ่มจากการปั้นเป็นก้อนกลมที่ไม่มีความแตกต่างกัน มีลักษณะคดงอ สัดส่วนไม่สมมาตร การปั้นคนครั้งแรกของเด็กจะมีลักษณะหลักปรากฏ 3 ลักษณะในการแสดงออก คือ แบบลอยตัว แบบเป็นแผ่น มีรายละเอียดของใบหน้า และแบบจัดเรียงรายละเอียดของใบหน้า

แบบลอยตัว เป็นลักษณะโดยทั่วไปในการปั้นคนของเด็กเล็ก มีลักษณะการปั้นเป็นก้อนกลม ยาว มีรอยคดงอ เด็กจะถือดินน้ำมันไปมาในอากาศหรือวางตั้งลงบนพื้นโต๊ะในลักษณะของการวางตั้งฉาก (upright column) กับส่วนที่เป็นตัวและส่วนต่างๆ ของรูปร่าง โดยมากเด็กจะใช้การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่ปั้นแทนการปั้นให้เป็นรูปร่าง ความยากลำบากในการปั้นที่เด็กสามารถปั้นวัตถุดังกล่าวให้ยืนตั้งได้ แสดงให้เห็นถึงความคิดรวบยอดในการแสดงออกของการวางตั้งฉากและการทำให้ตั้งตรงของเด็กในขณะนี้ ซึ่งเป็นการอธิบายถึงลักษณะของคนสำหรับเด็ก โดยใช้วิธีการอธิบายถึงสิ่งที่ต้องการปั้นและส่วนประกอบต่างๆ ในการปั้น พัฒนาการด้านอารมณ์ในระยะที่ 1 นี้ แสดงให้เห็นถึงความต้องการของเด็กในการใช้สื่อที่เด็กสามารถจะระบายอารมณ์รุนแรงและการกระทำได้ แทนการแสดงออกทางด้านทักษะและความคิดรวบยอดสำหรับการปั้นคนในระยะที่ 1

ของเด็ก แสดงให้เห็นถึงความต้องการในการสื่อให้เห็นถึงปฏิกริยาที่มีความเคลื่อนไหวของท่าทางที่เหมาะสมกับรูปร่างที่ตนเองปั้น ผลงานทั่วไปจึงมีลักษณะคดงอและไม่มีความแตกต่างกันสังเกตได้จากตำแหน่งและความสูงของก้อนดินน้ำมัน เด็กจะใช้การอธิบายด้วยคำพูดบอกถึงลักษณะเฉพาะของบุคคลที่ตนเองปั้น การระบุชื่อส่วนต่างๆเพื่อให้คนที่ตนเองปั้นมีความสมบูรณ์ แสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเองมีความเข้าใจและมีความคิดรวบยอดในการรับรู้ลักษณะของคน ลักษณะการปั้นที่คดงอของเด็ก หมายถึง ลักษณะรูปร่างพื้นฐานที่เด็กมองเห็น พัฒนาการในขั้นนี้จึงแสดงให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างทักษะในการปั้นกับความสามารถในการสร้างรูปร่างที่เหมาะสม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะการปั้นที่ไม่แตกต่างกัน โดยเด็กจะปั้นรูปร่างกลมที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการขั้นแรกในการปั้นคน การตั้งชื่อสิ่งที่ตนเองปั้นเป็นพัฒนาการที่อยู่ระหว่างพัฒนาการขั้นเริ่มแรกของรูปร่างและการตั้งชื่อ ที่มีสาเหตุมาจากการปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับความตั้งใจในการแสดงออกของเด็กที่ขาดความสมดุลกันทางสายตา และความสามารถทางการปั้นส่วนต่างๆของร่างกายโดยเด็กจะปั้นลักษณะส่วนบนเป็นหัว ส่วนกลางเป็นท้อง และส่วนล่างเป็นขา การตั้งชื่อของสิ่งที่ปั้น เป็นการใช้ความคิดที่สอดคล้องกับสิ่งที่ตนเองปั้นโดยเด็กที่สามารถจะปั้นส่วนบนของโครงสร้างให้มีความคล้ายคลึงกับลักษณะของคนได้ จะแสดงให้เห็นถึงความสามารถของเด็กที่มีมากกว่าพัฒนาการโดยทั่วไปในการปั้นระยะที่ 1

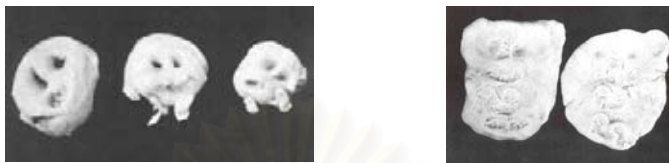

ภาพที่ 1 การปั้นแบบลอยตัวเป็นก้อนกลม ยาว มีรอยคดงอ

(Golomb, 1974 : 20-21)

แบบกลม หรือแผ่น มีรายละเอียดของใบหน้า เป็นลักษณะการปั้นที่ใช้การขีด ขีดลงบนพื้นผิว การดันออก หรือแยกเป็นรูปร่างแล้วติดลงบนก้อนที่ไม่มีลักษณะของการวางตั้งฉากและท่าทางที่ตั้งตรงหรือลอยตัว มีเพียงการปั้นส่วนประกอบของใบหน้า และส่วนต่างๆของใบหน้าที่คล้ายกับลักษณะเฉพาะของท่าทางคน เด็กจะใช้ความอ่อนตัวของวัสดุในการอธิบายถึงสถานที่ต่างๆ และจะสร้างรูปร่างกลมแทนส่วนของใบหน้ารวมทั้งส่วนของลำตัวด้วย บางครั้งจะมีการปั้นเป็นก้อนแบนก้อนเดียว โดยใช้การเขียนหรือสลักส่วนที่เป็นรายละเอียดของหน้าบนแผ่นดินน้ำมัน การเพิ่มรายละเอียดของใบหน้าจะมีตา จมูก ปาก ท้อง และขา 2 ข้าง ซึ่งลักษณะของการปั้นรูปร่างแบบนี้

คล้ายกับการวาดภาพแต่จะมีความแตกต่างกันที่ส่วนต่างๆของลำตัว ในการวาดภาพแบบเส้นรอบนอกหรือโครงร่าง (contour) จะสามารถเปรียบเทียบได้กับแบบลายเส้นที่เด็กใช้ในการปั้น บางครั้งเด็กจะปั้นเป็นก้อนกลมโดยปราศจากรายละเอียดของใบหน้าที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของคน

ภาพที่ 2 การปั้นแบบกลม หรือแผ่น ที่แสดงส่วนประกอบต่างๆของใบหน้า
(Golomb, 1974 : 25-26)

แบบจัดเรียงรายละเอียดของใบหน้า เป็นลักษณะที่ 3 ที่ไม่ปรากฏให้เห็นมากนักในการปั้น คน จะมีลักษณะการปั้นที่จัดเรียงเฉพาะส่วนประกอบของใบหน้าเพียงอย่างเดียว เด็กจะใช้วิธีการปั้นแขน และขา 2 ข้าง ต่อจากส่วนที่เป็นใบหน้า โดยปั้นแต่ละส่วนแยกออกจากกัน จากนั้นนำมาวางรวมกันบนโต๊ะโดยไม่มีดินน้ำมันเป็นพื้นข้างหลังหรือเส้นกรอบที่แสดงถึงรูปร่าง สิ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะเด่นของการปั้นแบบนี้ คือ การที่เด็กปั้นส่วนต่างๆแล้ววางประกอบเป็นรูปร่างหรือหน้าตาของคน โดยมีการวางส่วนต่างๆในพื้นที่ว่างและทิศทางของการกำหนดตำแหน่งของส่วนต่างๆ แต่แต่ละส่วนที่มีระยะของความห่าง และทิศทางและความใกล้เคียงกันของส่วนประกอบแต่ละส่วนที่วางในแนวนอนและมีความเหมาะสมกับพื้นหลัง การปั้นลักษณะในนี้อาจมีสาเหตุมาจากความสัมพันธ์กับการแสดงออกถึงความคิดรวบยอดตามความคิดของเด็ก ซึ่งการปั้นส่วนประกอบย่อยของรูปร่างลักษณะดังกล่าว เช่น ตา จมูก ปาก ท้อง และขา 2 ข้างนี้ เด็กไม่ได้แสดงให้เห็นถึงส่วนประกอบย่อยของลักษณะดังกล่าว แต่เด็กหมายถึงลักษณะของคนที่เป็นหน่วยเดียว

ภาพที่ 3 การปั้นแบบจัดเรียงรายละเอียด
(Golomb, 1974 : 28-29)

จากลักษณะการปั้นทั้ง 3 แบบสรุปได้ว่า การปั้นในระยะที่ 1 แสดงให้เห็นถึงความคิดรวบยอดด้านสัญลักษณ์โดยทั่วไปของคนที่ได้ก็จะแสดงออกด้วยการใช้รูปร่างกลม ซึ่งหมายถึงลักษณะของคนทั้งตัว การปั้นในลักษณะที่ตั้งฉากหรือตั้งตรงมีส่วนประกอบของใบหน้าจะเป็นการปั้นที่แสดงให้เห็นถึงคำจำกัดความเกี่ยวกับลักษณะของตัวคน ลักษณะการปั้นของเด็กอายุ 2-3 ปี เป็นการปั้นที่แสดงออกถึงลักษณะคนที่มีรายละเอียดในการปั้นน้อยมาก แต่จะมีการปั้นรายละเอียดที่เพิ่มมากขึ้นเมื่อเด็กมีทักษะในการปั้นที่สูงขึ้น โดยทั่วไปแล้วเด็กจะสร้างงานที่ประกอบด้วยรูปร่างพื้นฐานกับลักษณะใบหน้าที่ได้ชัดเจน ลักษณะการปั้นที่มีการพัฒนาขึ้น คือ การปั้นคนทั้งตัวที่แสดงถึงส่วนประกอบของใบหน้าอย่างชัดเจนบนทรงกลมขึ้นเดียว อาจหมายถึงรูปร่างคนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน การปั้นคนในระยะที่ 1 สำหรับเด็กถือว่าเป็นเรื่องที่มีความยากลำบาก เนื่องจากคนมีลักษณะที่ซับซ้อนตามความเข้าใจของเด็กก่อให้เกิดความลำบากใจในการปั้น เนื่องจากเป็นการทำงานกับวัสดุที่สามารถเปลี่ยนแปลงรูปร่างได้ โดยเด็กที่ไม่สามารถปั้นตามความต้องการของตนเองจะใช้ความพยายามในการอธิบายผลงานเพื่อแก้ปัญหาในการปั้น และลดข้อผิดพลาดของผลงาน

ระยะที่ 2 เด็กจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างจากการปั้นแบบก้อนเดียวในระยะที่ 1 เป็นการปั้นแบบก้อนกลมที่มีขนาดใหญ่ขึ้นประกอบด้วยรายละเอียดของใบหน้า โดยสามารถแบ่งการปั้นในระยะที่ 2 ออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ คือ คนแบบลูกอ๊อด แบบหน่วยเดียว และแบบลายเส้น

คนแบบลูกอ๊อด เป็นการปั้นระยะก่อนที่จะเข้าสู่พัฒนาการของการปั้นรูปร่างแบบวงรี ยาวรวมกับการวาดใบหน้าลงบนดินน้ำมันส่วนบน และขยายส่วนที่เป็นแขน หรือขาออกไปในแนวตั้งนอกเส้นรูปร่าง ลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะเฉพาะที่เรียกว่า คนแบบลูกอ๊อด (tadpole man, homme têtard, or Kopffüssler) นักการศึกษาบางท่านสรุปว่าลักษณะนี้เป็นการรวมลักษณะของร่างกายเข้ากับตัว โดยการใช้เส้นรูปร่างขนาดใหญ่ (Sully, 1896, 1910 cited in Golomb, 1974) และสามารถอธิบายความหมายของภาพดังกล่าวได้ว่า เป็นการรวม (Syncretistic) ที่มีลักษณะของการสร้างสรรค์ที่เด็กถ่ายทอดออกมาอย่างสับสน และไม่สมบูรณ์แบบเกี่ยวกับลักษณะของคน (Luquet, 1913; Werner, 1948; Piaget, 1926, 1951, 1969 cited in Golomb, 1974) เด็กอายุ 3 ถึง 5 ปีจะปั้นคนที่มีลักษณะคนแบบลูกอ๊อด ซึ่งเป็นการปั้นที่ประกอบไปด้วยลักษณะเฉพาะตัวคือ หัว กับ ขา หรือ แขน เรียกระยะในการปั้นนี้ว่า ระยะที่ 2 ซึ่งมีการแสดงออกด้านการปั้นเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

คนแบบลูกช็อคที่มีลักษณะเป็นแบบจานแบน หรือแบบก้อนกลมกับขาที่ยื่นออกมาสั้นๆ 2 ข้าง หรือมีลักษณะของการปั้นเป็นจานแบนแผ่นเล็กๆประกอบด้วยขาที่ยาวทั้ง 2 ข้าง แสดงให้เห็นลักษณะของคนแบบลูกช็อคที่มีความหลากหลาย ลักษณะเด่นของการปั้นแบบนี้จะต้องเป็นการปั้นที่ประกอบไปด้วยหัวและตัวในชิ้นเดียวกันกับรูปร่างที่ยาว และมีความสัมพันธ์กับขาที่สั้นหรือขาที่เด็กทำให้เตี้ยลงเป็นฐานในการตั้งโดยมีลักษณะของความยาวที่เหมาะสม

ภาพที่ 4 การปั้นคนแบบลูกช็อค แบบจานแบน หรือก้อนกลม

(Golomb, 1974 : 64-67)

คนแบบลูกช็อคที่มีลักษณะวางเป็นแนวนอน ขนานกับพื้นโต๊ะ หนึ่งในสามของส่วนประกอบรูปคนที่ปั้นมีลักษณะยื่นในแนวตั้ง ปั้นแล้ววางในท่ายื่นแนวตั้ง ขนานกับพื้นโต๊ะ

ภาพที่ 5 การปั้นแบบวางแนวนอนขนานกับพื้นโต๊ะ มีหนึ่งในสามส่วนที่ตั้งฉากขึ้น

(Golomb, 1974 : 66)

คนแบบลูกช็อคที่มีลักษณะฉีกเป็นแผ่นนำมาติดแปะเข้าด้วยกัน การปั้นหัวและตัวแบบกลมโดยปกติแล้วจะมีลักษณะที่หลากหลายจากแบบกลม เป็นลูกบอลไปสู่แบบหนาทั้งก้อน แต่จะมีการนำแผ่นเล็กๆมาแปะติดหรือมีลักษณะเป็นแผ่นแบบจาน แผ่นเดียว การทำงานโดยทั่วไปของเด็กจะประกอบไปด้วย การม้วนดินน้ำมันให้เป็นลูกบอล ทำให้แบนเท่าฝ่ามือด้วยมือ จากนั้นนำแต่ละชิ้นส่วนมาประกอบเป็นขาทั้ง 2 ข้าง คล้ายคลึงกับวิธีการปั้นได้กรอก แล้วนำมาต่อเข้ากับก้อนกลมหรือวางเป็นชิ้นเล็กๆ เด็กบางคนแปะชิ้นเล็กๆรวมกันเป็นผมและขา ซึ่งเด็กอเมริกันส่วนมากมีความต้องการที่จะทำให้เป็นแผ่นแบนๆเหมือนกระดาษ เนื่องจากถ้าไม่ทำให้แบนเด็กจะรู้สึกว่าจะไม่

สามารถนำดินน้ำมันมาสร้างงานได้ ในขณะที่เด็กอิสราเอลส่วนมากจะปั้นคนแบบลูกอ๊อดที่มีลักษณะของการยื่นตั้งจากมากกว่าเด็กอเมริกัน เมื่อเด็กสามารถปั้นดินน้ำมันให้แบนได้เด็กจะเริ่มมีการขีดเขียนส่วนต่างๆของใบหน้า มีการจุ่มให้เป็นรูหรือปั้นส่วนต่างๆแล้วนำมาติด นอกจากนี้พบว่าเด็กจะเริ่มมีการปั้นที่แสดงให้เห็นเป็นลักษณะเด่น บางครั้งจะใช้วิธีการวางบนพื้นผิวหน้าของจานหรือแผ่นและกดดินน้ำมันลงจนไปจนเกือบจมหายไปบนพื้นหลังของจานหรือแผ่นหลัก

การปั้นแบบหน่วยเดียวสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะย่อย คือ แบบแผ่น วางราบมีหน่วยเดียวและแบบลอยตัว นำแต่ละส่วนมาประกอบกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

แบบแผ่น วางราบมีเพียงหน่วยเดียว ลักษณะการปั้นแบบนี้จะเป็นการปั้นที่มีความแตกต่างจากการปั้นคนแบบลูกอ๊อดโดยมีลักษณะหลัก คือ การวางตั้งถือเป็นพัฒนาการในระยะเริ่มต้นในการพัฒนาไปสู่การปั้นให้เป็นรูปร่างที่ประกอบด้วยส่วนที่เป็นฐานเพียงฐานเดียว เรียกว่า รูปร่างพื้นฐาน (Basic unit) เด็กจะปั้นส่วนประกอบย่อยภายในที่แยกออกเป็นส่วนๆ โดยมากหัวจะถูกดึงออกหรือทำให้เป็นรูปร่างด้วยการใช้นิ้วมือกดรอบๆส่วนบน มีการบีบแขนและขาทั้ง 2 ข้างออกมา การแสดงส่วนประกอบบนใบหน้าจะมีน้อยมาก พัฒนาการขั้นนี้เด็กส่วนมากจะไม่อธิบายถึงส่วนต่างๆด้วยคำพูดหรือสร้างสิ่งที่ตนชอบผ่านวัสดุโดยตรง แต่เริ่มจะมีการแสดงออกในเรื่องที่เกี่ยวกับความสมดุลซ้าย ขวาและการวางตั้ง โดยรายละเอียดของรูปร่างที่เด็กปั้นจะยังไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นส่วนประกอบของสิ่งใด

ภาพที่ 7 การปั้นแบบก้อนเดียว หรือหน่วยเดียว

(Golomb, 1974 : 72-75)

แบบหน่วยเดียวที่มีลักษณะแบบลอยตัว นำแต่ละส่วนมาประกอบกัน มีลักษณะหลัก คือ การปั้นให้ตั้งตรง (erect) ปั้นยืน (standing sculpture) เป็นการปั้นแบบก้อนเดียว บางครั้งปั้นให้แบนและเพิ่มการปั้นที่เป็นแนวนอน ความแตกต่างของการปั้นเป็นก้อนที่มีฐานด้านใดด้านหนึ่งประกอบไปด้วยลักษณะตั้ง มีหัวหรือตัวเป็นก้อนกลม ปั้นหัวแยกต่างหากแล้วนำมาติดเข้าด้วยกัน การปั้นแบบหน่วยเดียวมีลักษณะเด่นโดยทั่วไป คือ เป็นปั้นก้อนเดียว (one-unit figures) ในแนว

ตั้ง มีท่าทางยื่น ใช้การนำส่วนประกอบย่อยที่แยกจากกันมาต่อเข้าด้วยกันในแนวนอนขนานกับพื้น การปั้นแบบลอยตัวหรือการปั้นที่เป็นก้อนหลายก้อนรวมกัน เป็นการปั้นที่มีความยากเป็นพิเศษสำหรับเด็ก ลักษณะคนที่เด็กปั้นจะไม่มีคามมั่นคง และมีท่าทางที่ไม่มั่นคงสามารถล้มได้ง่าย เนื่องจากการนำส่วนประกอบย่อยแต่ละส่วนมาต่อกันสำหรับการปั้นคนให้ยืนตั้ง เป็นสิ่งที่ยากสำหรับเด็ก วิธีหนึ่งที่เด็กใช้ในการแก้ปัญหาให้คนที่ตนเองปั้นสามารถยืนได้อย่างสมดุล คือ การวางลงบนโต๊ะในแนวนอน (horizontally on the table) การวางนอนลงบนโต๊ะ เป็นปัจจัยสำคัญในการปั้นลักษณะดังกล่าว คือ บั้นคนโดยวางแนวนอนขนานกับพื้นโต๊ะ มีตัวเป็นโครงสร้างแบบตั้งแนวราบประกอบด้วยแขนที่ยื่นขนานไปกับการวางในแนวนอนที่แสดงให้เห็นถึง การปั้นของเด็กว่าอยู่ระหว่างระยะที่เริ่มจะมีการเปลี่ยนแปลงของลำตัวและโครงสร้างย่อย อย่างไรก็ตามส่วนประกอบย่อยของใบหน้าและส่วนประกอบอื่น เช่น ผม หู นิ้วมือ และนิ้วเท้าจะพบได้น้อยสำหรับการปั้นคนของเด็กวัยนี้

ภาพที่ 8 การปั้นแบบลอยตัว นำแต่ละส่วนมาประกอบกัน

(Golomb, 1974 : 75)

แบบลายเส้น เป็นการปั้นที่มีลักษณะพิเศษสำหรับพัฒนาการในการใช้สื่อประเภทนี้ การปั้นส่วนเดียวของใบหน้าสามารถเทียบได้กับพัฒนาการระยะที่ 1 ในระยะแรกของการปั้นคน การปั้นลักษณะนี้อาจพิจารณาได้ว่าเป็นขั้นก่อนการปั้นแบบลายเส้น การปั้นในระยะนี้มีพัฒนาการมาจากลายเส้นของการปั้นที่เกิดจากการแสดงออกถึงหน้าตาและส่วนประกอบย่อยที่เด็กได้รับความคิดรวบยอดและกระบวนการถ่ายทอดมาจากการวาด โดยเด็กนำลักษณะดังกล่าวมาใช้ในการถ่ายทอดผ่านกระบวนการปั้นได้อย่างสมบูรณ์แบบ แตกต่างไปจากการปั้นที่เป็นสัญลักษณ์ในระยะของคนแบบลูกขีดและแบบหน่วยเดียว เนื่องจากการปั้นรูปร่างที่ประกอบด้วยส่วนประกอบย่อยที่นำมาประกอบหรือปั้นจากดินน้ำมันเพียงส่วนเดียว ลายเส้นของงาน 2 มิติที่เด็กนำมาใช้จึงสามารถกล่าวได้ว่าเป็นความคิดรวบยอด และกระบวนการที่เด็กประดิษฐ์ขึ้นจากความรู้เดิมที่ได้รับมาจากการวาดภาพ ทั้งนี้การปั้นแบบลายเส้นสามารถแบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ แบบแผ่น หัวกลม มีรายละเอียดของใบหน้า แบบจัดเรียงเป็นชั้นคล้ายภาพต่อ และแบบก้าน

แบบลายเส้น ลักษณะแบบแผ่น หัวกลมมีรายละเอียดของใบหน้า เป็นการปั้นที่เกิดจากความประทับใจและประสบการณ์ด้านการวาดภาพ ซึ่งเด็กใช้การประยุกต์ลักษณะดังกล่าวมากระทำซ้ำโดยการปั้นเส้นรอบนอกให้เป็นหัวและตัว และปั้นดินน้ำมันให้เป็นเส้นที่มีลักษณะบางคล้ายกับการปั้นแบบลายเส้นของคนแบบลูกอ๊อด ซึ่งความแตกต่างของลักษณะแบบลายเส้น คนแบบลูกอ๊อดจะมีลักษณะที่ปรากฏขึ้นเพียงเล็กน้อยอย่างต่อเนื่อง โดยลักษณะของการปั้นแบบลายเส้น ลักษณะแบบแผ่น หัวกลมมีรายละเอียดของใบหน้า จะประกอบไปด้วยส่วนขาที่แบนแต่ส่วนหัวจะเป็นก้อนกลม มีรายละเอียดของใบหน้า เช่น ตา จมูก ปาก หน้าผากและมีลักษณะพิเศษคือ มีการขยายรูปร่างของตัวที่เป็นเส้นให้ยาวขึ้น ซึ่งบางครั้งอาจมีการปั้นมดติดรอบส่วนหัวเพิ่มขึ้น

ภาพที่ 9 การปั้นแบบลายเส้น หัวกลม บางส่วนแบน และมีรายละเอียดของใบหน้า
(Golomb, 1974 : 76-77)

แบบลายเส้น ลักษณะแบบจัดเรียงเป็นชั้นคล้ายภาพต่อ เป็นการปั้นที่ใช้วิธีการจัดเรียงเป็นชั้นๆและเป็นการปั้นที่มีลักษณะแตกต่างไปจากการปั้นลายเส้นแบบปกติ คือ มีลักษณะของการปั้นที่มีบางส่วนติดกันและมีบางส่วนแยกออกจากกัน จากนั้นจึงนำมาจัดวางลงบนโต๊ะคล้ายกับการรวบรวมภาพต่อ

ภาพที่ 10 การปั้นแบบจัดเรียงคล้ายภาพต่อ
(Golomb, 1974 : 79)

แบบลายเส้น ลักษณะแบบก้าน เป็นลักษณะการปั้นที่แสดงให้เห็นการปั้นตัวเป็นก้านหรือเป็นแกน (Stick-figure) โดยม้วนแป้งให้มีลักษณะคล้ายไส้กรอก ยาว แบน และบาง นอกจากนี้ยัง

รวมไปถึงการนำเศษดินน้ำมันมาประกอบเป็นชิ้นด้วย เนื่องจากการปั้นเป็นลายเส้นเป็นการปั้นที่ไม่มีความมั่นคง เพราะไม่สามารถยกหรือเคลื่อนย้ายผลงานขึ้นได้ และเด็กจะต้องใช้ความสัมพันธ์ในการทำงานของกล้ามเนื้อสำหรับการปั้นเป็นเส้นและความอดทนในการปั้นลักษณะดังกล่าวเพื่อนำมาต่อกัน โดยอาจต้องใช้วิธีการจับให้ดินน้ำมันมีความสัมพันธ์กับการเคลื่อนย้ายผลงาน ดังนั้นเมื่อเด็กจะต้องอาศัยเวลาในการทำงานที่เพิ่มมากขึ้นทำให้เด็กเริ่มละทิ้งการปั้นแบบลายเส้น แต่จะพยายามสร้างวิธีการแสดงออกในการปั้นที่มีรูปร่างแตกต่างไปจากเดิม ลักษณะการปั้นแบบลำตัวเป็นแกนหรือแบบก้าน (stick-model) มีลักษณะเฉพาะของการปั้นที่มีส่วนต่างๆไม่ติดกัน ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อพัฒนาการทางด้านรูปร่างในการปั้น โดยลำตัวของการปั้นจะมีพัฒนาการของการปั้นแบบแยกส่วนที่เร็วขึ้น แนวโน้มของพัฒนาการด้านการปั้นของเด็กจะแปรผันตามอายุที่มากขึ้นในขณะ que เด็กเริ่มให้ความสนใจในเรื่องของรายละเอียดในการปั้นลักษณะของรูปร่างที่เด็กปั้นจะมีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นเรื่องลักษณะในการจัดวาง (structural organization) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสการแสดงออกสำหรับการเรียนรู้ของเด็กในการจัดการส่วนต่างๆที่เด็กมองเห็นให้เชื่อมโยงเป็นหน่วยเดียวกัน ในกรณีที่เด็กอายุมากขึ้นเด็กจะมีการตัดสินใจในการปั้นตามความพึงพอใจของตนเองเกี่ยวกับการเลือกปั้นในส่วนประกอบย่อย โดยไม่คำนึงถึงความต่อเนื่องในการฝึกทักษะของการปั้น แต่การขาดประสบการณ์ในการปั้นจะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านการปั้นที่ช้าลงช่วงระยะเวลาหนึ่ง

ภาพที่ 11 การปั้นแบบลายเส้น ลักษณะแบบก้าน

(Golomb, 1974 : 80-84)

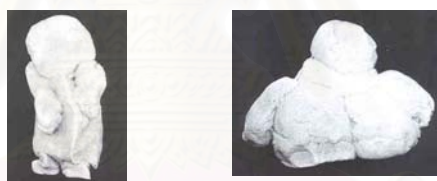
เด็กส่วนมากจะชอบทดลอง เรียนรู้ และสำรวจด้วยตัวเอง ซึ่งเป็นสัญชาตญาณในการค้นพบลักษณะใหม่ที่เป็นพื้นฐานของพัฒนาการด้านการปั้นในลักษณะ 2 มิติ ไปสู่การปั้นในลักษณะ 3 มิติ เด็กส่วนมากจะมีความสามารถในการทำงานที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การที่เด็กเริ่มปั้นเป็นก้อนกลมแสดงให้เห็นถึงรูปร่างพื้นฐานของลักษณะคน จากนั้นจะพัฒนาให้เป็นงานด้วยการกด ซึ่งเป็นการปั้นระยะที่ 1 ก่อนการปั้นเป็นคนแบบลูกอ๊อดในระยะที่ 2 ทั้งนี้ลักษณะแรกของการปั้น

คนแบบลูกอืดโดยมากจะเป็นการปั้นที่มีลักษณะบางไม่มีความมั่นคงและไม่มีความรูปร่าง เมื่อเด็กเริ่มมีการพัฒนาการในการปั้นที่สูงขึ้น เนื่องจากมีทักษะมากขึ้นจะมีการปั้นที่แสดงถึง รายละเอียดของใบหน้า โดยเด็กบางคนจะใช้วิธีการทดลองในการปั้นครั้งแรกด้วยการวางรูปร่างต่างๆบนใบหน้า จากนั้นจึงทดลองใช้การกดลงบนพื้นผิวดินน้ำมันจนกระทั่งจมหายไป ในระยะที่ 2 และ 3 วิธีการที่เด็กมักจะใช้ในการปั้น คือ การปั้นให้มีรูปร่างสูงขึ้นหรือดันให้ทะลุออกมา โดยลักษณะการปั้นในทางตรงกันข้ามที่สามารถเกิดขึ้นได้ คือ การปั้นแบบลายเส้นต่อกันซึ่งเป็นวิธีที่แสดงออกถึงส่วนต่างๆของคนได้อย่างชัดเจนมากกว่าการปั้นที่มีลักษณะเป็นก้อนหนา 3 มิติ หรือการปั้นแบบก้อนกลมที่เด็กบางคนไม่สามารถปั้นได้ แต่เนื่องจากเด็กมีความคุ้นเคยกับการวาดภาพจึงได้นำลักษณะดังกล่าวมาประยุกต์ใช้สำหรับการปั้นแบบลายเส้น ซึ่งมีเด็กจำนวนน้อยที่เลือกใช้วิธีการปั้นลายเส้นของคนแบบลูกอืด 3 มิติ โดยลักษณะคนแบบลูกอืดของการปั้นจะมีส่วนลำตัว (torso) ที่ประกอบไปด้วย หัว ตัว และขา 2 ข้างที่มีลักษณะของการปั้นแบบวางตั้ง การจำแนกส่วนต่างๆในการปั้นค่อนข้างจะมีความสัมพันธ์กันกับทักษะและความคุ้นเคยในการปั้นของเด็ก โดยเด็กจะเริ่มมีประสบการณ์ในการควบคุมความสามารถทางด้านความคิด วิธีการ กระบวนการ และลักษณะการปั้นคนมากขึ้น บางครั้งจะพบว่าเด็กมีพัฒนาการถดถอยในการปั้นเช่นกันโดยเด็กที่ไม่มีประสบการณ์ในการปั้น อาจมีการปั้นย้อนกลับไปสู่วิธีการปั้นในระยะที่ 1 ที่ไม่มีรูปร่าง สาเหตุดังกล่าวอาจมาจากการที่เด็กพยายามปั้นในสิ่งที่ตนต้องการแสดงออก แต่เมื่อเด็กไม่สามารถปั้นตามความต้องการของตนเองได้จึงทำให้เกิดความไม่มั่นใจและกลับไปใช้วิธีการปั้นในระยะที่ 1 เช่น การทุบด้วยอารมณ์ที่รุนแรงและใช้วิธีการอธิบายในสิ่งที่ต้องการปั้นประกอบผลงาน เนื่องจากเด็กในขั้นพัฒนาการนี้จะยังไม่มีสมาธิและความเข้าใจถึงสัดส่วนและความสัมพันธ์ในเรื่องขนาดของรูปร่าง เนื่องจากการแสดงออกทางด้านการปั้นระหว่างการทำของของเด็กต่อรูปทรง 3 มิติพบว่าน้อยมาก โดยเด็กจะให้ความสนใจกับส่วนหน้า แนวราบของการปั้นคนที่มีการปั้นรายละเอียดของใบหน้า แนวโน้มของการปั้นในระยะที่ 1 ของเด็กพบว่าเด็กจะใช้การสร้างรูปร่างที่ไม่มีความซับซ้อนที่มีลักษณะเรียบง่ายในการแสดงออก นอกจากนี้พบว่าการสร้างสัญลักษณ์ของเด็กเกิดขึ้นจากการเล่นของเด็กที่นำมาดัดแปลงให้เป็นส่วนประกอบเฉพาะของการสร้างสรรค์ การเล่นของเด็กในลักษณะดังกล่าวเป็นส่วนที่ทำให้ข้อบกพร่องของผลงานลดน้อยลง โดยเด็กอาจใช้วิธีการตั้งชื่อใหม่ แปลความหมายใหม่และทำให้งานมีคุณสมบัติใหม่แทนการสร้างงานชิ้นใหม่ เช่น การปั้นคนที่มีหัว ส่วนประกอบของใบหน้าและผมจากนั้นเด็กจะใช้วิธีการเล่นโดยการตึงดินน้ำมันเข้าและออก การปั้นด้วยวิธีเล่นแสดงให้เห็นถึงการมีความสามารถทางสติปัญญาและการแก้ปัญหาในการสังเกตผลงานของตัวเอง โดยจะเด็กจะใช้วิธีการอธิบายผลงานที่ตนปั้นมากกว่าการพยายามปั้นให้มีลักษณะที่เหมือนจริงตามความคิดรวบยอดในเรื่องการแสดงออกถึงความเหมือนจริง แสดงให้เห็น

ว่าเด็กมีความต้องการในการปั้นลักษณะพื้นฐาน ซึ่งความต้องการดังกล่าวจะเปลี่ยนไปตามอายุ ประสบการณ์ และระดับพัฒนาการในการปั้นของเด็กแต่ละคน

การปั้นคนทั้งตัวที่มีพัฒนาการในการปั้นสูงขึ้น จัดอยู่ในการปั้นระยะที่ 3 โดยเด็กจะแสดงให้เห็นถึงวิธีการปั้นตัวคนที่มีลักษณะชัดเจนมากขึ้น สามารถแบ่งลักษณะดังกล่าวได้ 3 แบบ คือ แบบยืน แนวตั้ง แบบเส้นโครงร่าง และแบบผสม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แบบยืน แนวตั้ง เป็นการปั้นที่พัฒนามาจากการปั้นรูปร่างพื้นฐานแบบก้อนเดี่ยวแยกเป็นชิ้น ในระยะที่ 3 เด็กจะมีพัฒนาการโดยนำส่วนต่างๆของหัวมาวางด้านบนของตัวและเด็กส่วนมากจะมีการปั้นขาประกอบ การปั้นส่วนประกอบย่อยลักษณะอื่นเด็กจะสามารถปั้นได้ดีขึ้นโดยใช้การปั้นแต่ละส่วนแล้วนำไปติดกันก่อนการวางผลงานให้ตั้งขึ้นหรือวางลอยตัวบนโต๊ะ เด็กส่วนมากจะเริ่มปั้นจากหัวหรือขา บางครั้งจะมีการปั้นตัวก่อน ลักษณะของการปั้นลำตัวบางส่วนอาจจะมีลักษณะที่บวมลงไป ซึ่งลักษณะของการปั้นที่สำคัญในช่วงนี้ คือ มีหัวกลมด้านบน มีส่วนที่ต่อออกมาเป็นแขนและขา รูปร่างของใบหน้าจะมีการจับตั้งขึ้นแล้วจึงวางตั้งแบบลอยตัวลงบนโต๊ะ

ภาพที่ 12 การปั้นแบบยืน ลอยตัว

(Golomb, 1974 : 130-131)

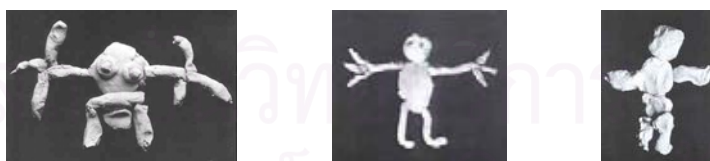
แบบเส้นโครงร่าง เป็นการปั้นที่มีลักษณะแบบลายเส้น ซึ่งการปั้นในระยะนี้พัฒนามาจากการปั้นในระยะที่ 2 ของการปั้นลายเส้นแบบแผ่น หัวกลม มีรายละเอียดของใบหน้าที่มีลักษณะเป็นท่ายืน ลักษณะดังกล่าวจะมีความสมบูรณ์แบบแทนการปั้นด้วยลักษณะที่เป็นก้อนกลม มีขนาดใหญ่และมีการปั้นลายเส้นรอบนอกด้วยการปั้นดินน้ำมันเป็นเส้นให้มีลักษณะแบนบางใกล้เคียงกับการวาดภาพ โดยปั้นหัวให้เป็นก้อนกลมทำให้เป็นแผ่นหรือเส้นรอบนอก การปั้นในขั้นแรกของการปั้นแบบเส้นโครงร่าง คือ การปั้นแบบก้านที่มีลักษณะของลำตัวเป็นเส้น เด็กผู้หญิงส่วนมากจะใช้วิธีการปั้นในลักษณะนี้เพื่อแสดงให้เห็นรูปแบบที่ชัดเจน รูปร่างที่เด็กปั้นจะแสดงให้เห็นถึงความระมัดระวังในการวางแผนการปั้นตามความคิดของเด็กที่มีความตั้งใจ และความพยายามในการแสดงออกทางด้านการปั้นเพื่อให้เกิดความสมมาตร

ภาพที่ 13 การปั้นแบบเส้นโครงร่าง

(Golomb, 1974 : 133-137)

แบบผสมในการปั้นระยะนี้ พัฒนามาจากการปั้นแนวอนชนานกับพื้นโต๊ะที่ประกอบด้วยก้อนกลมหรือแผ่นแบน มีลักษณะผสมผสานระหว่างงาน 3 มิติ คือ การปั้นแบบยื่นลอยตัว และงาน 2 มิติ คือ การปั้นแบบแผ่นแบน เมื่อเด็กมีพัฒนาการของการปั้นลำตัวและขาแล้วจะปรากฏลักษณะของการปั้นที่มีความหลากหลายเพิ่มขึ้น เช่น การปั้นที่มีลักษณะคดงอ แบบบาง เป็นก้อนนูน และไม่มีรูปร่าง โดยจะขึ้นอยู่กับวิธีการสร้าง ทักษะ และความสมมาตรของตำแหน่งในการปั้นตามระดับอายุและประสบการณ์ของเด็กแต่ละคน พัฒนาการในขั้นนี้เป็นพัฒนาการระยะเหมือนจริง เมื่อเด็กปั้นมือแล้วเด็กจะมีการปั้นนิ้วเพิ่มโดยขนาดที่เด็กใช้ในการปั้นจะขึ้นอยู่กับความพึงพอใจในการทำงาน ส่วนมากเด็กจะมีการปั้นโดยใช้ลักษณะของรัศมีพระอาทิตย์(sun-radial pattern) มาประยุกต์เป็นการปั้นมือให้มีโครงสร้างที่ขนานกัน การปั้นในลักษณะดังกล่าวจะทำให้เด็กเกิดความพึงพอใจมากขึ้นและเป็นการแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการในการปั้นที่มีลักษณะและรายละเอียดของความเหมือนจริงเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ภาพที่ 14 การปั้นแบบผสม มีโครงสร้างที่ขนานกัน เช่น แขน ขา หรือนิ้ว ที่ขนานกัน

(Golomb, 1974 : 145-148)

จากทฤษฎีโกลอมบ์แสดงให้เห็นว่า เด็กมีพัฒนาการการปั้นที่คู่ขนานกับพัฒนาการของการเจริญเติบโตทางร่างกาย ทั้งนี้เด็กจะมีการแสดงออกที่เป็นไปตามความสามารถในการรับรู้ และมีความสัมพันธ์กับสื่อที่เด็กใช้ในการถ่ายทอด โดยเฉพาะสื่อประเภทดินเหนียว ดินน้ำมัน หรือ

แบ่งโตที่เด็กใช้ในการปั้น เนื่องจากเป็นสื่อที่มีลักษณะพิเศษ คือ มีความสามารถในการยืดหยุ่น และปรับเปลี่ยนรูปร่างได้ตามความต้องการของเด็กและสามารถตอบสนองการกระทำด้านต่างๆ ของเด็กได้ดี ทำให้เด็กเกิดการคิด การแก้ปัญหา รวมถึงการประยุกต์ใช้สื่อให้สามารถถ่ายทอดในลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะได้ เช่น การปั้นแบบลายเส้นในลักษณะต่างๆ เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

วาสี ปรุณสิงห์ (2524) ศึกษาเรื่อง รูปแบบกิจกรรมการศึกษาที่จัดในชั้นอนุบาล โดยมีวัตถุประสงค์ คือ การสำรวจรูปแบบกิจกรรมการศึกษา ที่จัดในชั้นอนุบาลของโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเอกชน โรงเรียนสมาคม และมูลนิธิ ในกรุงเทพมหานคร และสำรวจความต้องการของผู้ปกครอง ครู เกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมการศึกษาที่จัดในชั้นอนุบาล รวมทั้งลักษณะอื่นๆ ของการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัยด้วยว่า มีการจัดกิจกรรมประเภทใดตรงกันมากที่สุด และกิจกรรมประเภทใดที่มีการจัดหลายครั้งมากที่สุด ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสังเกตกิจกรรมการศึกษาระดับอนุบาล แบบสอบถามสำหรับครู ผู้ปกครอง เกี่ยวกับโครงการจัดกิจกรรมการศึกษาในโรงเรียนอนุบาล จำนวน 44 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนอนุบาลทั้ง 3 สังกัด จำนวนทั้งหมด 100 โรงเรียน มีการจัดกิจกรรมศิลปะประเภท การปั้นตรงกันมากที่สุด รวมถึงกิจกรรมวาดรูป ระบายสี ร้องเพลง กิจกรรมเข้าจังหวะ เล่นนิทาน อ่าน เขียน ก ถึง ฮ และการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับสุขอนามัยของตนเอง

กรวิภา สรรพกิจจานง (2532) วิจัยเรื่อง ความสามารถในการใช้ก้นกบเนื้อเด็ก ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ แบบชั้นนำและแบบอิสระ ซึ่งเสนอว่า การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านก้นกบเนื้อเด็ก สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมาก ควรได้รับการส่งเสริม วัตถุประสงค์ของการทำวิจัยชิ้นนี้ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ก้นกบเนื้อเด็ก ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมสร้างสรรค์ แบบชั้นนำ และแบบอิสระ โดยทดลองกับเด็กอนุบาล 1 ของโรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต อายุ 4-5 ปี จำนวน 28 คน ทดสอบความสามารถของเด็กโดยใช้แบบทดสอบความสามารถด้านก้นกบเนื้อเด็ก ก่อนการทดลองสอน 8 สัปดาห์ หลังจากนั้น ให้เด็กทำแบบทดสอบเดิมอีกครั้ง ผลการวิจัยพบว่า เด็กกลุ่มที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบอิสระ มีความสามารถในการใช้ก้นกบเนื้อเด็ก สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการฝึกกิจกรรมสร้างสรรค์แบบชั้นนำ

เสาวนีย์ บุญยะฤทธิ (2538) วิจัยเรื่อง ผลของการสอนโดยวิธีสังเกต ที่มีต่อการรับรู้ทางศิลปะของเด็กอายุ 4-6 ปี โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาผลของการสอนโดยวิธีสังเกตที่มีต่อการรับรู้ทางศิลปะของเด็กอายุ 4-6 ปี มีเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการสอนโดยวิธีสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 8 แผน แผนดังกล่าว มีเนื้อหาเกี่ยวกับ องค์ประกอบเบื้องต้นทางศิลปะ เรื่องรูปร่าง รูปทรง สี ลักษณะพื้นผิว ขนาด และสัดส่วน ระยะใกล้ ไกล ความสัมพันธ์ของรูปภาพ และพื้นหลัง นอกจากนี้เครื่องมือในการวิจัยยังประกอบด้วย แบบทดสอบการรับรู้ทางศิลปะ ระดับอนุบาลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้ทดลองสอนกับกลุ่มตัวอย่างประชากร ในชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนอนุบาลวัดนางนองจำนวน 30 คน เป็นเด็กชาย 15 คน เด็กหญิง 15 คน ใช้ระยะเวลาสอนด้วยตนเอง 4 สัปดาห์ โดยให้เด็กทำแบบทดสอบการรับรู้ทางศิลปะก่อนการทดลองสอน และทำแบบทดสอบอีกครั้งหลังการสอน 4 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า การสอนโดยวิธีสังเกต สามารถส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะ ของนักเรียนอนุบาลให้สูงขึ้นได้ ในระดับความมีนัยสำคัญที่ 0.05

วนิดา ศิลปกิจโกศล (2540) กล่าวถึง กิจกรรมการสร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ในลักษณะรูปทรง 3 มิติ ว่าเป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็ก ได้รับความรู้สึกระสบความสำเร็จ เนื่องจาก เด็กต้องอาศัยความพยายาม ความอดทน เมื่อสร้างสรรค์งานสำเร็จแล้ว จะทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งกิจกรรมการปั้น เป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของเด็กวัยนี้ จึงได้ศึกษาเรื่อง ผลของการทำกิจกรรมการปั้นแบบชี้แนะ กึ่งชี้แนะ และแบบอิสระ ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเอง ของเด็กปฐมวัย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอนุบาล ที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปีทั้งชายและหญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ใน โรงเรียนอนุบาลปราจีนบุรี จำนวน 3 ห้องเรียน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มควบคุม จัดให้ทำกิจกรรมปั้นแบบชี้แนะ กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 1 ทำกิจกรรมการปั้นแบบกึ่งชี้แนะ และกลุ่มทดลองกลุ่มที่ 2 ทำกิจกรรมการปั้น แบบอิสระ ผลการทดลองพบว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง ของเด็กที่ทำกิจกรรมการปั้นแบบกึ่งชี้แนะ สูงกว่าเด็กที่ทำกิจกรรมปั้นแบบชี้แนะ และแบบอิสระ แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กนั้น ผู้สอนควรมีการชี้แนะแนวทางในการทำงาน และเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกถึง ความคิด จินตนาการ ของตนเอง จึงจะเป็นการส่งเสริมความเชื่อมั่น ความคิดสร้างสรรค์ และพัฒนาการในตัวเด็กให้สูงขึ้น

บุศรินทร์ สิริปัญญาธร (2541) วิจัยเรื่อง แนวโน้ม และอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัย ที่เกิดจากกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม ซึ่งกล่าวถึง การจัดกิจกรรมศิลปะ โดยใช้สื่อผสมแบบเป็นกลุ่มว่า เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงานกลุ่ม ร่วมกัน สามารถใช้

วัสดุอุปกรณ์ ที่มีความหลากหลายได้ โดยเฉพาะการสร้างงานกิจกรรมประเภท 3 มิติ (Three Dimensional Art Activities) เด็กสามารถปั้นรูปทรงต่างๆได้ นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงวัสดุที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ที่สมควรใช้ในการปั้น คือ ดินเหนียว ททราย ดินน้ำมัน กระดาษ กระดาษตะกั่ว และ แป้งโด เป็นต้น การศึกษานี้ เป็นการศึกษาเด็กปฐมวัยอายุ 5-6 ปี ที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดพระแท่นดงรัง จำนวน 15 คน ทดลองโดย สร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะ แบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม แล้วนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากร ผลการทดลองพบว่า เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม มีแนวโน้ม และอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความร่วมมือที่สูงขึ้น เนื่องจากเป็นกิจกรรม ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงของเด็ก และการจัดให้เด็กได้ทำกิจกรรมแบบสื่อผสม เป็นกิจกรรมกลุ่ม ที่เปิดโอกาสให้เด็กเลือก คิด และตัดสินใจ ในการสร้างสรรค์งานร่วมกัน

งานวิจัยต่างประเทศ

โกลอมบ์ (Golomb, 1972) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินผล ที่มีต่อการปั้นคนในสื่อ 3 มิติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง พัฒนาการการแสดงออกด้านการปั้นคน โดยใช้สื่อ 3 มิติ ซึ่งศึกษาจากเด็กอนุบาลชาวอิสราเอล จากสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน โรงเรียนอนุบาล และโรงเรียนเลี้ยงเด็กจำนวน 125 คน ที่มีอายุระหว่าง 2 ปี 4 เดือน ถึง 6 ปี 4 เดือน วัสดุที่ให้เด็กปั้น คือ แป้งโด ในการทดลองนี้ ผู้วิจัยให้เด็กปั้นตามคำสั่ง โดยกำหนดหัวข้อ ปั้นลูกบอล ถ้วย ตุ๊กตา แม่ และพ่อ จากหัวข้อที่ง่าย ไปหาหัวข้อที่ยาก และเปิดโอกาสให้เด็กซักถามได้ ลำดับขั้นที่สำคัญ ของการแสดงออกที่เหมาะสมและเป็นการแสดงให้เห็นถึง วิธีการคิดค้น เรื่องการแสดงออกถึงความหมายแฝงเฉพาะตัว ที่ใช้ในการปั้นคนของเด็ก การให้คะแนน แบ่งเป็น การให้คะแนนระหว่างการทำงาน โดยผู้วิจัยบันทึกความคิดเห็น ที่ได้กอธิบายออกมา และจัดบันทึกการกระทำที่เด็กทำ และการให้คะแนนหลังจาก ผู้วิจัยเก็บผลงานเด็ก และถ่ายรูปไว้ โดยผลงานที่ดีที่สุด ในการปั้นคน ผู้วิจัยจะเก็บไว้ และให้คะแนนสูงสุด วิธีให้คะแนนจากผลงาน ผู้วิจัยแบ่งการให้คะแนนเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก ให้คะแนนโครงสร้าง และส่วนประกอบ (Structure and organizational) ของรูปร่างหน้าตาคน ประเมินโดยให้คะแนนตามผลงาน ที่แตกต่างกัน เรียงตามลำดับ มีคะแนนทั้งหมด 6 คะแนน ส่วนที่ 2 เป็นรายละเอียด ของวิธีการสร้าง (Method of construction) ซึ่งมีหลายส่วน ที่เป็นลักษณะของการปั้นคน ลักษณะที่มีความแตกต่างกัน ใช้ 6 เกณฑ์ ในการให้คะแนนตามลำดับ เช่นเดียวกัน ผลการทดลองพบว่า แนวโน้มที่เพิ่มขึ้นของการปั้นที่ไม่แน่นอนลดลง โดยเด็กใช้วิธีการอธิบายถึงสิ่งที่ตนกำลังปั้น การกระทำดังกล่าวเป็นการลดช่องว่าง ระหว่างความรู้ที่มีต่อวัตถุ

ของเด็ก และการขาดประสบการณ์ในการแสดงออก ลักษณะแรก ที่เด็กแสดงออกในการปั้น ลักษณะของคน คือ รูปแบบพื้นฐาน ความแตกต่างในการค้นพบ และการแสดงออก เรื่องรูปร่าง ของเด็กจะมีความสำคัญมากกว่า การที่เด็กมีความคิดรวบยอดเพิ่มมากขึ้น พัฒนาการการแสดง ออกของจะมีแนวทางของการค้นพบ จากการทดลอง เด็กมีการปั้นคนในลักษณะ 3 แบบ ที่พบใน การปั้นคนครั้งแรกของเด็ก คือ 1. แบบลอยตัว ยืนตั้ง 2. แบบวางราบ แนวนอน 3.แบบจัดเรียง โดยลักษณะทั้ง 3 แบบนี้ มีวิธีทำให้แตกต่างกัน ของส่วนต่างๆ โดยการแบ่งรายละเอียดย่อยภายใน ใช้วิธีเพิ่มรายละเอียด ของส่วนต่างๆเข้าไป และวิธีการรับเอา ลักษณะของลายเส้นมาใช้ ซึ่ง ทั้งหมดนี้เป็นความคิดรวบยอด ในการแสดงออกที่สามารถพบได้ ในการปั้นของเด็กเล็ก

โกลอมบ์ (Golomb, 1973) ศึกษาเรื่อง การแสดงออกของเด็กในเรื่องรูปร่าง รูปทรงของคน ที่มีต่อผลการปั้น สืบ และการสอน โดยมีวัตถุประสงค์ คือ ตรวจสอบ 2 ทฤษฎี ทฤษฎีแรกเป็น ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความคิดรวบยอด ด้านการวาด และกล่าวถึงความสัมพันธ์ ระหว่างเหตุผล กับ การวาด รวมถึงความคิดรวบยอดเกี่ยวกับคน ในการแสดงออกผ่านการวาดว่าจะแสดงออก เหมือนกันกับสื่อประเภทอื่น แตกต่างไปจากทฤษฎีของรูดอล์ฟ อาร์นไฮม์ (Rudolf Arnheim's theory) ที่กล่าวถึงการแสดงออกว่า เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ทางด้านรูปทรง ผ่านสื่อ โดยเด็กจะ มีการแสดงออกที่แตกต่างกัน ตามลักษณะของสื่อแต่ละชนิด ประชากรที่ใช้เป็นเด็กที่มีอายุ ระหว่าง 3 - 7 ปี จำนวนทั้งหมด 105 คน ผู้วิจัยทดลองโดย กำหนดงานให้ทำ ผลการวิจัยพบว่าการแสดงออกของเด็กจะมีความแตกต่างกันตามลักษณะของสื่อแต่ละประเภท โดยเฉพาะด้าน โครงสร้าง การฝึกฝน การเตรียมสื่อ และระดับพัฒนาการเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของรูดอล์ฟ อาร์นไฮม์

งานวิจัยที่ศึกษาการแสดงออก ด้านพัฒนาการด้านการปั้นและการวาดของเด็กเล็ก

โกลอมบ์ (Golomb, 1974) ศึกษาจากเด็กอเมริกัน และ เด็กอิสราเอล อายุ 2-7 ปี จำนวน 300 คน ทดลองให้เด็กปั้นแป้งโด ตามคำสั่งโดยกำหนดให้ปั้น ตุ๊กตา แม่ และ พ่อ ตามลำดับ หลังจากนั้น ให้วาดภาพที่มี และ พ่อด้วยสีเทียน กำหนดให้วาดตามวิธีที่ผู้วิจัยสอนจากการพูด ผลการวิจัย พบว่าพัฒนาการด้านการปั้นของเด็ก สามารถแบ่งได้ ชัดเจนเป็น 3 ระยะ คือ ระยะแรก แบบ ลอยตัว แบบเป็นแผ่น มีรายละเอียดของใบหน้า แบบจัดเรียงรายละเอียดของใบหน้า ระยะที่ 2 คนแบบลูกช็อค แบบหน่วยเดียว แบบลายเส้น และ ระยะที่ 3 แบบยืน แนวตั้ง แบบเส้นโครงร่าง แบบผสม โดยทั้งการวาดภาพและการปั้น เป็นพัฒนาการที่มีความคู่ขนาน และมีความสอดคล้อง กัน ตามทฤษฎีการรับรู้ และการแสดงออกของอาร์นไฮม์

บราวน์ (Brown, 1975) วิจัยเรื่องพัฒนาการลักษณะการปั้นคนของเด็กวัย 3 - 11 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงผลการปั้นคนในเด็กต่างวัย และความสามารถในการทำงานศิลปะที่ไม่ได้รับการชี้แนะของเด็ก ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กอายุ 3 - 11 ปี ระดับอายุละ 50 คน จำนวนทั้งสิ้น 406 คน เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย แบบตรวจรายละเอียด ที่ใช้เกณฑ์ของแบบทดสอบการวาดภาพคนของ Goodenough-Harris เป็นหลักในการสร้าง นอกจากนี้ยังใช้แบบสัมภาษณ์ร่วมด้วย ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ว่า เด็กแต่ละระดับอายุมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน ลักษณะการปั้นขั้นพื้นฐานจะพบในอายุที่ใกล้เคียงกัน เช่น เด็กวัย 3 ปี จะมีลักษณะการปั้นคล้ายกับเด็กวัย 4 ปี และพบว่า เด็กวัย 9 - 11 ปี มีความแตกต่างกันด้านการปั้นน้อยกว่าเด็กวัย 3 - 6 ปี เด็กผู้หญิงจะมีพัฒนาการด้านการปั้น และการวาดสูงกว่าเด็กชายในวัยเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบว่าลักษณะที่เด็กแสดงออกจะมีการเพิ่มขึ้น หรือลดลงในระหว่างช่วงอายุใดช่วงอายุหนึ่งเท่านั้น และจะพบมากในเด็กอายุระหว่าง 3-4 ปี 4-5 ปี และ 5-6 ปี เนื่องจากพัฒนาการทางด้านร่างกาย และความคิดรวบยอดของเด็กที่มีพัฒนาการสูง ทั้งยังเสนอว่าหากจัดกิจกรรมการปั้นให้กับเด็กอายุ 3 - 4 ปี อย่างสม่ำเสมอ จะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านการปั้นที่สูงขึ้นด้วย

กรอสแมน (Grossman, 1980) ได้ศึกษาเรื่องผลการสอนทักษะการปั้นคนที่มีต่อการแสดงออกของเด็กก่อนวัยเรียน โดยมีสมมุติฐานว่าเมื่อเด็กได้รับการสอนเทคนิคการปั้นแบบต่างๆ จะทำให้เด็กมีพัฒนาการการปั้นที่สูงขึ้น สามารถปั้นคนได้ดีขึ้น รวมถึงความแตกต่างในเรื่องเพศที่มีต่อการปั้น และผลการถ่ายโยงถึงการวาด โดยประชากรที่ใช้เป็นเด็กระดับอายุเฉลี่ยประมาณ 4 - 5 ปี จำนวน 77 คน จากโรงเรียนอนุบาลเอกชน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 36 คน และกลุ่มทดลอง จำนวน 41 คน ทดลองโดยสร้างแผนการสอน 15 บท ที่มีเนื้อหาในการสอนทักษะในการปั้น เช่น การขึ้นรูปแบบต่างๆ การคลึงดิน ม้วน ต่อ ขด กด พิมพ์ เป็นต้น ระหว่างการสอนจะมีการสาธิตและอธิบายประกอบ และในหนึ่งหัวข้อจะสอนวิธีการปั้นมากกว่า 1 แบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินผลด้านการปั้น และการวาดภาพ ซึ่งผลการทดลองพบว่า การปั้น และการวาดคนมีความแตกต่างกัน ในด้านของส่วนประกอบหลัก โครงสร้าง และรายละเอียดในการปั้น ผลการสอนทักษะการปั้นทำให้เด็กมีพัฒนาการในการปั้นมากขึ้น สามารถปั้นคนได้ดีขึ้น เพศไม่มีความแตกต่างกันด้านการปั้น และการมีประสบการณ์ต่อสื่อ 2 และ 3 มิติ จะมีผลต่อการทำกิจกรรมของเด็กซึ่งไม่ถือเป็นการถ่ายโยงด้านการใช้สื่อของเด็กปฐมวัย

โกลอมบ์ และ แมคคอร์มิค (Golomb and McCormick, 1995) ทำการวิจัยเรื่อง การปั้น ดินกับพัฒนาการด้านการแสดงออกในงาน 3 มิติ ซึ่งเป็นการตรวจสอบสมมุติฐาน 2 ข้อ เกี่ยวกับ พัฒนาการในการแสดงออกด้านการปั้น 3 มิติ โดยใช้ประชากรเป็นเด็กอายุ 4-13 ปี จำนวน 109 คน และเด็กทั่วไปที่มีพื้นฐานทางศิลปะจำนวน 18 คน เลือกผู้ที่มีอายุเฉลี่ย 30 ปี สมมุติฐานแรก เป็นการศึกษากี่ยวกับการสร้างงานในแนวนอน ตั้งแต่มีติเดียว 2 มิติ และ 3 มิติ และสมมุติฐานที่ 2 เป็นการศึกษาเปรียบเทียบพื้นฐานโดยทั่วไปในการปั้นของเด็กเล็ก ผลการทดลองพบว่าเด็กเล็กมีการ ปั้นในลักษณะตั้งตรงและแบบผสมแสดงให้เห็นว่าเด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับลักษณะที่ตั้ง ตรง และมุมมองแบบผสม และพบว่าเด็กเล็กมีกระบวนการ และการแสดงออกที่คล่องแคล่วในการ ทำงานประเภทนี้มากโดยมิได้คาดคิด

สกอปแฮมเมอร์ (Skophammer, 1999) ศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมปั้นดินน้ำมันที่มีต่อ การปั้นหน้าคน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงออกถึงการรับรู้เฉพาะตัวของเด็ก ความ สามารถในการสร้างสรรค์งานที่มีลักษณะเป็นนามธรรม จินตนาการจากการใช้วัสดุประเภทดินน้ ามัน ความแตกต่างระหว่างการรับรู้เรื่องศิลปะแบบนามธรรม และเหมือนจริง ที่ส่งผลต่อการสร้าง งานทั้ง 2 ประเภท และ ความสามารถในการสร้างงานด้วยวิธีผสมสีดินน้ำมันให้เกิดสีใหม่ ประชา กรที่ศึกษาเป็นเด็กมัธยมศึกษา ทดลองโดยกำหนดให้เด็กปั้นหน้าปู่ของตนเองตามความรู้สึก หลังจากการอ่านหนังสือเรื่อง หน้าของปู่ ที่เขียนโดย กรีนฟิลด์ (Greenfield, 1998) ก่อนการทำ กิจกรรมผู้วิจัยให้เด็กเขียนอธิบายลักษณะ รายละเอียดของหน้าปู่ลงในสมุด พร้อมทั้งวาด ภาพประกอบ ผู้วิจัยใช้การตั้งคำถามเกี่ยวกับส่วนประกอบต่างบนใบหน้าในเรื่องของ สี รูปร่าง รูปทรงของตา หู จมูก ปาก จากนั้นให้เด็กดูภาพจากสไลด์ที่เป็นภาพคน วาดโดยศิลปินร่วมสมัย กับภาพคนคนครึ่งตัว ที่วาดโดยศิลปินที่มีชื่อเสียงของโลก หลังจากดูสไลด์จบผู้วิจัยให้เด็กทำก ิจกรรมโดย กำหนดดินน้ำมันสีน้ำเงิน แดง เหลือง และเขียวให้ใช้ในการปั้น ผลการวิจัยสรุปว่าเด็ก สามารถแสดงออกด้านอารมณ์ ถึงการอธิบายลักษณะหน้าปู่ได้โดยใช้สี เส้น รูปร่าง และพื้นผิวที่ เป็นอิสระ นอกจากนี้เด็กยังมีประสบการณ์ในทางทัศนศิลป์สูงขึ้น เนื่องจากสามารถสร้างสรรค์ งานในลักษณะนามธรรมได้ มีการผสมสีดินน้ำมันให้เกิดสีใหม่ และมีจินตนาการในการใช้วัสดุ อุปกรณ์เสริมในการปั้นหน้าปู่ด้วย

จากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของการศึกษาที่ เกี่ยวกับการปั้นของเด็กและเด็กเล็กมาโดยตลอด สามารถกล่าวได้ว่าการที่นักการศึกษาให้ความสำคัญ เกี่ยวกับการศึกษาการปั้นและมีผลงานการวิจัยอย่างต่อเนื่องทางด้านกรปั้น แสดงให้เห็น ถึงความสำคัญและประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาต่อไปในอนาคต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการปั้นของเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี ตามทฤษฎีของ แคลร์ โกลอมป์ โดยแบ่งการศึกษาเป็น 3 ด้าน คือ 1.ระยะการปั้น 2.วิธีการสร้าง 3.รายละเอียดในการตกแต่งการปั้น ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

- 1.การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น
- 2.การกำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากร
- 3.การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 4.การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 5.การวิเคราะห์ข้อมูล
- 6.สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1.การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

- 1.ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา เอกสาร วารสาร วิทยานิพนธ์ทั้งในและต่างประเทศ ที่เกี่ยวกับพัฒนาการและการแสดงออกทางด้านศิลปะของเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี
- 2.ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องมือ อุปกรณ์ และแนวการมอบงานให้เด็กปั้น ตามหัวข้อที่กำหนดให้ขึ้น
- 3.ศึกษาการสร้างเกณฑ์การวิเคราะห์ผลงานปั้น

2.การกำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากร

การวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนบุญฤดี เนื่องจากนักเรียนในระดับชั้นดังกล่าวมีอายุระหว่าง 5 ถึง 6 ปี และมีจำนวน 30 คน

ผู้วิจัยมีวิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนดังนี้

- 1.เลือกโรงเรียนในการทำวิจัยเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาล 3 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 30 คน เนื่องจากเป็นโรงเรียนในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อเน้นพัฒนาการเด็ก และเตรียมความ

พร้อม สำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา ตามแนวการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ของกรม วิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เด็กนักเรียนของโรงเรียนนี้จึงได้รับการเตรียมความพร้อม เป็นไป ตามแนวการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเช่นเดียวกับเด็กส่วนอื่นๆในประเทศไทย

2. ผู้ปกครองของเด็ก มีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมอยู่ในระดับปานกลาง

3. ผู้บริหาร ครูผู้สอน สนใจ และเห็นความสำคัญของการวิจัย ยินดีให้ความร่วมมือในการ วิจัย และยินยอมให้ผู้วิจัยจัดสภาพการทดลองได้ ตามความเหมาะสม

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวทฤษฎี และประยุกต์ บางส่วนของเครื่องมือตามทฤษฎี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ประกอบการปั้น ได้แก่ แผ่นพลาสติกลูกฟูกสำหรับเก็บงาน ปั้น ไม้ปลายแหลม ดินน้ำมัน กระดาษสติ๊กเกอร์สีขาว และกล่องสำหรับเก็บผลงานเด็ก

1.1 แผ่นพลาสติกลูกฟูกสำหรับเก็บงานปั้น ขนาดกว้าง 10 นิ้ว ยาว 12 นิ้ว (10"x12") ขนาดแผ่นพลาสติก หรือ แผ่นรองปั้นนี้ แชปแมน (Chapman, 1978) ลินเดอร์แมนและ ลินเดอร์แมน (Linderman and Linderman, 1977) กล่าวถึงการให้เด็กทำงานปั้นว่า ควรใช้ กระดาษสีเหลือง ขนาดครึ่งมีประมาณ 6 นิ้ว หรือมากกว่า เพื่อความสะดวกในการทำงานขณะปั้น เนื่องจากการปั้นต้องมีการเคลื่อนย้ายผลงานจากโต๊ะ รวมถึงการนำผลงานเด็กมาจัดแสดงด้วย

1.2 ไม้ปลายแหลม จากงานวิจัยของบราวน์ (Brown, 1975) กำหนดให้เด็กใช้ไม้ ปลายแหลมในการทำงานปั้น การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเตรียมไม้ปลายแหลม ที่มีขนาด ความยาวประมาณ 3 นิ้ว ไว้ให้เด็กใช้ในการปั้น ให้อิสระในการทำงาน เด็กสามารถใช้ หรือ ไม่ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวได้ ตามความต้องการ โดยผู้วิจัยไม่ได้กำหนดไว้ในด้าน

1.3 ดินน้ำมัน นักการศึกษาทั้งในต่างประเทศและในประเทศ เช่น โกลอมบ์ (Golomb, 1972) โคว์เลย์ (Cowley, 1973) และ บงกชพันธ์ ทองงาม (2538) กล่าวถึง ดิน น้ำมันว่ามีความเหมาะสมมากในการปั้น เนื่องจากไม่แตกหรือหักง่าย สีสดใสสวยงาม ดึงดูดความสนใจเด็ก ไม่ต้องใช้เวลาในการเตรียมดิน สามารถปั้นได้ทันที ไม่สกปรกเท่าดิน เหนียวและ สะดวกในการเก็บรักษามากกว่าดินเหนียว หรือวัสดุประเภทอื่น ในเรื่องการ เลือกใช้สีดินน้ำมัน สุชา จันทน์เอม (2541) กล่าวถึง เด็กวัยนี้ว่าจะชอบใช้สีที่ดูฉลาด สด คล้องกับ สคอปแฮมเมอร์ (Skophammer, 1999) ที่ทดลองให้ดินน้ำมันสีน้ำเงิน สีแดง สี เหลือง และสีเขียว กับเด็กในการปั้น ผลการวิจัยสรุปว่าเด็กสามารถแสดงออกทางด้าน อารมณ์ และการอธิบายลักษณะต่างๆโดยการใช้น้ำ สี เส้น รูปร่าง รวมถึงพื้นผิวที่เป็นอิสระได้

จากข้อมูลดังกล่าว การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงจัดเตรียมดินน้ำมันสีต่างๆ คือ สีน้ำเงิน สีแดง สีเหลือง สีเขียว สีขาว และสีดำให้เด็ก โดยไม่กำหนดการเลือกใช้สี แต่ผู้วิจัยจะสังเกตการเลือกใช้สีของเด็ก และนำมารายงานในการอภิปรายผล การเลือกใช้ดินน้ำมันสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกดินน้ำมันประเภทที่มีความอ่อนตัวสำหรับการใช้งานมากที่สุด จากการสำรวจตามท้องตลาด และทดลองนำไปใช้ใน ช่วงของการศึกษานำร่อง ก่อนการนำเสนอหัวข้อโครงงานวิทยานิพนธ์ พบว่าดินน้ำมันยี่ห้อ “Penguin” เป็นดินน้ำมันที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการใช้งานมากที่สุด เนื่องจากมีความอ่อนตัว เมื่อเปิดใช้งานแล้วสามารถปั้นได้ทันที ไม่แข็งเกินไปสำหรับเด็กอายุ 5-6 ปี ไม่ผสมสารพิษ ได้รับความมาตรฐานของ CE มีสีสดใสไม่มีสีติดมือเด็กเมื่อใช้ปั้น มีกลิ่นหอมที่ไม่รุนแรง และมีความมัน ติดมือเด็กหลังจากการปั้นที่น้อยกว่าดินน้ำมันยี่ห้ออื่น การเลือกใช้ดินน้ำมันยี่ห้อนี้จึงตรงตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการ

1.4 กระดาษสติ๊กเกอร์สีขาว สำหรับให้นักเรียนเขียนชื่อ และอายุ ใช้ติดลงบนแผ่นพลาสติกลูกฟูกเพื่อเป็นข้อมูลของผลงานปั้น ชื่อของผู้ปั้น และสะดวกในการตรวจให้คะแนนผลงานการปั้น

1.5 กล่องสำหรับเก็บผลงานเด็ก สำหรับเก็บผลงานปั้น มีขนาดประมาณ 10.5 x 10 x 12 นิ้ว 1 กล่องเก็บผลงานได้จำนวน 5 ชิ้น

2. แบบคำสั่งงานปั้น มีทั้งหมด 3 เรื่อง โดยกำหนดให้ปั้นจำนวน 3 ครั้ง ครั้งละ 1 เรื่อง โดยกำหนดให้ปั้นจำนวน 3 ครั้ง ครั้งละ 1 เรื่อง คือ 2.1 ตัวฉันเอง 2.2 แม่ของฉัน 2.3 คนที่ฉันรัก การกำหนดหัวข้อในการปั้นดังกล่าว เนื่องจากเด็กวัย 5-6 ปี เป็นวัยที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง มีความสนใจในสภาพแวดล้อมรอบๆตัว ต้องการความรักความอบอุ่น จากพ่อ แม่ หรือคนรอบข้างที่ใกล้ชิด (สุชา จันทน์อม, 2541)

ผู้วิจัยสั่งงานให้เด็กปั้นตามลำดับดังนี้

- 2.1 นำเข้าสู่กิจกรรม
- 2.2 อธิบายสิ่งที่ต้องการให้เด็กปั้น
- 2.3 เปิดโอกาสให้เด็กซักถามข้อสงสัย
- 2.4 ทบทวนคำสั่งในการปั้นอีกครั้ง
- 2.5 แจกอุปกรณ์สำหรับการปั้น
- 2.6 ทบทวนคำสั่งครั้งที่ 3
- 2.7 ให้เด็กเริ่มปั้นพร้อมกัน

3. แบบวิเคราะห์งานปั้น ซึ่งผู้วิจัยสร้างจากเกณฑ์พัฒนาการด้านการปั้นของ แคลร์ โกลอมบ์

ผู้วิจัยสร้างแบบวิเคราะห์งานปั้นจากเกณฑ์พัฒนาการด้านการปั้นของ แคลร์ โกลอมบ์ (Golomb, 1974) จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ตรวจสอบให้คำแนะนำ และนำมาพัฒนาแก้ไข ปรับปรุงเป็นแบบวิเคราะห์งานปั้นที่สมบูรณ์ โดยมีรายละเอียดการสร้างเกณฑ์การวิเคราะห์ผลงาน ดังนี้

1) เกณฑ์การให้คะแนนระยะการปั้นแบ่งการให้คะแนนตามระยะเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1

A.แบบลอยตัว

มีลักษณะของการปั้นเป็นก้อนยาว รูปร่างคดง บางคนใช้วิธีถือไป มาในอากาศ หรือวางแนวตั้ง ลงบนโต๊ะ รูปร่างพื้นฐานเป็นแบบวางแนวตั้ง รายละเอียดย่อยบางส่วน เด็กจะใช้วิธีอธิบายด้วยคำพูด เป็นการอธิบายความคิดรวบยอดของเด็ก เรื่องแนวตั้งและการตั้งของวัตถุ ส่วนมาก มักไม่มีการตกแต่งรายละเอียดของใบหน้า

B.แบบเป็นแผ่น มีรายละเอียดของใบหน้า

ลักษณะการปั้น เป็นการใช้วิธีขีด ขูด ให้เป็นรอยบนพื้นผิว จุ่มให้เป็นรอย หรือ แยกเป็นส่วนๆ แล้วนำไปติดเข้ากับส่วนกลาง ขาดลักษณะของการวาง ในท่าทางที่ตั้งขึ้น เน้นการปั้นใบหน้า บางครั้งใช้วิธีการเขียนส่วนต่างๆของคนลงไปบนแผ่น

C.แบบจัดเรียงรายละเอียดของใบหน้า

เป็นการปั้นที่เด็กส่วนมากไม่ใช้การปั้นแบบนี้ มีลักษณะของการนำรายละเอียดต่างๆ ของใบหน้ามาจัดเรียง บางครั้งมีการนำแขน และขา มาเรียงได้ส่วนต่างๆของใบหน้า โดยมีส่วนต่างๆทั้งหมด จัดวางแยกออกจากกัน บนพื้นโต๊ะ และไม่มีการใช้แป้งโดทำเป็นพื้นหลัง หรือเส้นกรอบ มีการรักษาระยะห่าง ของการจัดเรียงได้ค่อนข้างดี วางส่วนต่างๆได้เหมาะสมกับพื้นหลัง และไม่แสดงออกเป็นรูปร่าง แต่สำหรับเด็กแล้ว การแสดงออกในรูปแบบนี้ไม่ถือว่าเป็นการแสดงออกในส่วนย่อย

ระยะที่ 2

A. คนแบบลูกอ๊อด

A.1 แบบจานหรือแบบกลม

เด็กจะปั้นเป็นวงกลมขนาดใหญ่ หรือทรงกลม โดยมีขาสั้นๆ หรือ บั้นวงกลม ขนาดเล็ก ที่มีขายาว คนแบบลูกอ๊อดขั้นแรก จะประกอบด้วยหัว และตัว ที่เป็นรูปกลมรี ประกอบด้วยขา มีฐานที่ไม่สูง ลักษณะความยาวของขา เหมาะสมกับเส้นโครงร่างภายนอก

A.2 แบบวางราบ ขนานกับพื้นโต๊ะหนึ่งในสามของส่วนประกอบรูปคนที่ปั้นมีลักษณะยื่นในแนวตั้ง

เป็นลักษณะหลัก ของการปั้นคนแบบลูกอ๊อด โดยการวางราบ ขนานกับพื้นโต๊ะหนึ่งในสาม ของส่วนประกอบรูปคนที่ปั้น มีลักษณะยื่นในแนวตั้ง หรือวางในทำเยิน แนวตั้งบนพื้นโต๊ะ

A.3 แบบฉีกเป็นแผ่นมาติดแปะเข้าด้วยกัน

ลักษณะวิธีปั้นแบบปกติของเด็ก คือ คลึงแป้งให้เป็นลูกบอล ทำให้แบนลงด้วยมือ หลังจากนั้นเพิ่มส่วนที่เป็นขา บางคนแปะขึ้นเล็กๆ เพื่อทำเป็นขา และผม เมื่อทำให้แป้งแบน แล้วใช้ การขีด ขูด จิ้ม ให้เป็นรอย ลงบนพื้นผิวด้านหน้า หรือ บั้นส่วนย่อยต่างๆ แล้วนำไปติด ทำให้มีส่วน ประกอบที่ลอยสูงขึ้น บางครั้ง ใช้การกดลงบนผิวหน้าของแผ่นจาน และกดจนกระทั่ง จมลงไปกับ พื้นหลังจนเกือบหมด

B. แบบหน่วยเดียว

B.1 แบบแผ่น วางราบ มีหน่วยเดียว

เป็นการปั้นแบบลอยตัว ในระยะแรกก่อน จากนั้นเด็กจึงเริ่มพัฒนา เป็นการปั้นตัวคน ที่มีการแสดงออกให้เห็นถึง ส่วนย่อยภายใน โดยปกติหัว จะถูกดึงออก หรือทำให้เป็นรูปร่างด้วยการ กดส่วนบน ขาและแขน ถูกดึงออก รายละเอียดของใบหน้า จะเป็นไปตามความพึงพอใจของเด็ก

B.2 แบบลอยตัว นำแต่ละส่วนมาประกอบกัน

ลักษณะการปั้นที่สำคัญของลักษณะนี้ เป็นการปั้นแล้ววางตั้ง ยืน หรือลอยตัว บางครั้งจะ พบว่ามีการปั้นเป็นแผ่นราบ ผสมในก้อนรวมด้วย

C. แบบลายเส้น

C.1 แบบแผ่น หัวกลม มีรายละเอียดของใบหน้า

เป็นการปั้นแบบมีหัว หรือ ตัวที่มีลักษณะกลม กับส่วนต่างๆที่นำมาติดประกอบ ปั้นโดยมีส่วนที่เป็นก้อน หลายส่วนประกอบกัน มีเส้นรอบนอกของหัว ตัวที่เป็นลักษณะลายเส้น แบบ 2 มิติ

C.2 แบบจัดเรียงเป็นชั้น คล้ายภาพต่อ

ลักษณะการปั้นแบบนี้ เด็กจะปั้น แล้วจัดเรียงเป็นชั้น บางชั้นติดกัน บางชั้นแยกออกจากกันวางเรียงกันบนโต๊ะ คล้ายภาพต่อ

C.3 แบบก้าน

เป็นการปั้นที่มีลักษณะคล้ายงาน 2 มิติ มีตัวเป็นก้าน

ระยะที่ 3

A.แบบยื่น แนวตั้ง

มีลักษณะรูปร่างเดิมมาจาก แบบหน่วยเดียว จนในระยะเวลาที่ 3 ที่มีการพัฒนาสูงขึ้น จะมีการปั้นโดย แยกเป็นส่วนๆ มีหัวข้างบน โดยมากมีขา ส่วนต่างๆติดอยู่กับส่วนกลาง วางในลักษณะ ลอยตัว หรือวางตั้งบนโต๊ะ โครงสร้างของการปั้นส่วนใหญ่ จะเริ่มจากการปั้นหัว หรือขาจากส่วนกลาง ตัว จะนูนออกมาจากส่วนกลาง หัวจะวางไว้ข้างบน แขน และขาวางตามมา ใบหน้าโดยมากมักไม่มีรายละเอียด และใช้การวางในแนวตั้ง หรือลอยตัว

B.แบบเส้นโครงร่าง

เป็นการพัฒนามาจาก คนแบบลูกอ๊อด ที่มีลักษณะแบบลายเส้น โดยปั้นเส้นรอบนอกใกล้เคียงกับลักษณะของการวาด หัวมีทั้งแบบกลม หนา หรือเป็นเส้น ตัวมักเป็นเส้น มีทั้งแบบเส้นวงกลม หรือเส้นสี่เหลี่ยม มักมีลักษณะของเส้นที่คดงอ และยุ่งเหยิง การปั้นหลายแบบ จะมีการแสดงรายละเอียดมากขึ้น

C.แบบผสม

การปั้นแบบนี้ เป็นลักษณะของการปั้นระหว่างงาน 3 มิติ คือ แบบลอยตัว ทำยื่น กับงานปั้น 2 มิติ แบบเดิม ส่วนประกอบต่างๆ จะมีความเหมือนจริงของผลงานมากขึ้น แขนที่ปั้นลักษณะเหมือนนิ้ว จะมีความสมดุลของทั้ง 2 ข้าง มากกว่าความต้องการให้เหมือนจริง ซึ่งเด็กจะใช้วิธีการเพิ่มขนาด ในการทำงาน ส่วนมาก มักจะปั้นเป็นรัศมี โดยมีโครงสร้างที่สมดุลกัน ความแตกต่างกัน ของรูปแบบในการปั้นลักษณะนี้ จะขึ้นอยู่กับความพึงพอใจส่วนตัว และขนาดที่เด็กปั้นแสดงส่วนที่มีความแตกต่างกัน จะอยู่ระหว่างส่วนบน และส่วนล่างของร่างกาย ที่สามารถ

สังเกตเห็นได้ชัด ลักษณะเด่นของแบบนี้ คือ จะมีความแตกต่างกัน ในเรื่องของรูปร่าง การสร้าง ความสมดุล และโครงสร้างที่มีความสมมาตร และจะมีการวางในลักษณะ ทิศทางของการวางแนวนอน-ตั้ง

2) เกณฑ์การให้คะแนนวิธีการสร้าง แบ่งการให้คะแนนตามวิธีการสร้างงาน 7 วิธี ดังนี้

A.แบบกลม ลอยตัว

มีลักษณะเป็นทรงรียาว รูปร่างคดงอ ถือไป มาในอากาศ หรือวางลงบนโต๊ะ ในแนวตั้ง ใช้การจับให้ตั้งขึ้น โดยพยายามทำให้วางตั้งเหมือนวัตถุ และพยายามทำให้ยืนตั้ง รูปร่างยังคงคดงอ ไม่มีความแตกต่างกัน ตัดสินได้ โดยดูจากตำแหน่ง ในการวาง และความสูงของรูปทรง ส่วนต่างๆ หมายถึง ส่วนหลักที่วางในแนวตั้ง มีลักษณะแสดงให้เห็นถึงส่วนบน คือ หัว ตรงกลาง คือ ท้อง ส่วนล่าง คือ ขา ส่วนบนที่มีความหนา เท่ากับส่วนบนของคน ซึ่งการแสดงออก จะขึ้นอยู่กับพัฒนาการที่เด่นชัดของเด็กแต่ละคน

B.แบบกลมแผ่น, ลูกบอล

มีการปั้นที่เป็นทรงกลม หรือ ก้อนแบน ประกอบด้วยารขีด ขีด รายละเอียดย่อยของ ใบหน้าลงบนพื้นผิว จิ้มให้เป็นรู หรือ นำรายละเอียดย่อยมาติดลงไป รูปทรงนี้จะไม่มีความลักษณะของแนวตั้ง และทำยื่นแนวตั้ง แต่จะประกอบด้วย การนำรายละเอียดย่อยของส่วนต่างๆบนใบหน้า ที่แสดงถึงลักษณะของคน มาติด มีการขีด ขีด รายละเอียดของใบหน้า ลงบนพื้นผิว จิ้มให้เป็นรู หรือ ปั้นเป็นส่วนย่อย และนำมาติดลงบนก้อนหลัก รูปทรงทั้งหมด จะแสดงให้เห็นถึง ใบหน้ากับ ตัวที่อยู่ด้วยกัน บางครั้งส่วนหลักของตัวคน ใช้การเขียนลงบนแผ่นของแป้งโด ซึ่งเป็นลักษณะของการเขียน ที่ปรากฏในงาน 3 มิติ

C.จัดเรียงเฉพาะใบหน้า

การปั้นด้วยวิธีการนี้จะประกอบด้วย ลักษณะเดี่ยวของรายละเอียดย่อย ของใบหน้า มีส่วนต่างๆของรูปทรง แยกออกจากกัน และวางรวมกันบนโต๊ะ โดยไม่มีพื้นหลัง เส้นโครงร่าง หรือ พื้น การจัดวางรายละเอียด ของพื้นที่วางแต่ละส่วน มีการรักษาตำแหน่งในการจัดวาง ได้เป็นอย่างดี การจัดวางของส่วนต่างๆ ที่แยกจากกันของใบหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รายละเอียดของส่วนประกอบย่อยของใบหน้า และส่วนต่างๆทั้งหมด จะมีรูปทรงที่แยกออกจากกัน และวางรวมกันบนโต๊ะ โดยปราศจากแป้งโดเป็นพื้นหลังหรือ เส้นโครงร่าง บางครั้ง มีการปั้นแขน และ ขาไปวางได้

รายละเอียดย่อยของใบหน้า ตำแหน่งพื้นที่ว่างของส่วนต่างๆ มีการจัดวางให้เหมาะสมกับพื้น และมีการรวมกัน และแสดงออกเป็นนัย

D.ต่อกัน 2 ส่วน

วิธีการนี้ เป็นลักษณะของการปั้น คนแบบลูกอ๊อด ที่มีกรนำ 2 ส่วนมาต่อกัน โดยมีความหลากหลายของการนำมาต่อกัน ที่มีลักษณะเด่น คือ การต่อกันเพียง 2 ส่วน

E.ต่อกัน 3-4 ส่วน

เป็นลักษณะการสร้าง แบบแนวตั้ง ที่นำส่วนต่างๆมาต่อกัน ด้วยส่วนประกอบย่อย หรือใช้กรนำหัว มาต่อในส่วนบน แนวตั้ง ก่อนที่มีรายละเอียดของใบหน้า มีขายื่นออกมา มีตัวที่เป็นรูปทรงชัดเจน และ แขน 2 ข้าง เด็กที่อายุมากขึ้น จะใช้เทคนิคในการปั้น ที่มีรูปทรงแตกต่างกัน โดยนำส่วนต่างๆมาต่อเข้าด้วยกัน สองส่วนหรือมากกว่า ด้วยวิธีการทำให้เป็นรูปทรงเดียวกัน หรือปั้นแบบเส้นโครงร่าง โดยใช้วิธีการปั้นเส้นบางๆ เป็นเส้นโครงร่างของหัว และตัว

F.หน่วยเดียวมีลักษณะย่อยภายใน

เป็นการสร้างรูปทรงยื่น ตั้ง บางครั้งเป็นลักษณะแบน และวางนอนเป็นก้อนเดียว รูปทรงจะประกอบด้วย รูปทรงพื้นฐาน ที่มีลักษณะย่อยแสดงออกภายในส่วนเดียว หัวส่วนมาก จะดึงออกมาจากก้อนหลักหรือทำให้เป็นรูปร่าง โดยการใช้นิ้วมือ กดรอบๆส่วนบน แขน และขาดึงออกมาจากส่วนกลาง รายละเอียดของส่วนประกอบย่อย ของใบหน้า จะมีการแสดงให้เห็น ในขนาดที่เล็กที่สุด

G.ทำยื่นตั้ง

เป็นวิธีการสร้างรูปทรง ที่มีลักษณะวางตั้งขึ้น หรือวางยื่น ตั้งบนโต๊ะ ลักษณะของหัว ที่แยกออกมา จะอยู่ส่วนบนของตัว และส่วนมาก จะแสดงให้เห็นการปั้นเป็นขา จะมีการปั้นส่วนประกอบย่อยอื่นๆ ที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจน และแต่ละส่วนที่ปั้น จะนำมาติด เข้ากับส่วนที่ปั้นไว้แล้วในตอนแรก วิธีการสร้างของรูปทรง ส่วนมากจะเริ่มจาก การปั้นหัว หรือขา

3) เกณฑ์ในการให้คะแนนลักษณะการตกแต่งการปั้น เป็นการพิจารณาลักษณะการตกแต่งที่ปรากฏเฉพาะการปั้นคนเท่านั้น

A.ชูด ชีต ให้เป็นรอยบนพื้นผิว

B.จิ้มให้เป็นรู

- C. นำรายละเอียดย่อมาติด
- D. เป็นแผ่นนำมาติดลงบนพื้นผิว
- E. ลักษณะอื่น

เมื่อผู้วิจัยสร้างเครื่องมือ และปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว ได้นำเครื่องมือไปทดลองใช้เป็นจำนวน 2 ครั้ง โดยในครั้งที่ 1 ทดลองใช้เครื่องมือที่โรงเรียนถนนอมพิศวิทยา กับนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ซึ่งมีอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 30 คน พบว่ามีปัญหาดังนี้

1. การแจกดินน้ำมันเป็นเส้นทำให้เด็กไม่กล้าปั้นเป็นรูปร่างต่างๆ
2. การให้เด็กเขียนชื่อด้วยตนเองหลังการมอบงาน ก่อนการปั้น เป็นการหยุดทำให้เด็กหยุดชะงักด้านความต้องการในการแสดงออกด้านการปั้นชั่วคราวระยะเวลานึง
3. ทิศทางของหัวข้อในการปั้นเดิมที่ผู้วิจัยกำหนด คือ ครั้งที่ 1 ปั้นเรื่อง “โต๊ะ” ครั้งที่ 2 ปั้นเรื่อง “สัตว์ที่มี 4 ขา” และครั้งที่ 3 ปั้นเรื่อง “คน” เมื่อทดลองเก็บข้อมูล และนำแบบประเมินการปั้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ พบว่าไม่สามารถให้คะแนนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เนื่องจากคำสั่งไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และไม่สามารถประเมินคะแนนให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันได้ สอดคล้องกับที่ผู้เชี่ยวชาญท่านหนึ่งได้ให้คำแนะนำ ในการทดลองใช้แบบประเมิน

ดังนั้นก่อนการทดลองใช้เครื่องมือในครั้งที่ 2 ผู้วิจัยได้ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง รวมทั้งได้ศึกษาถึงประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งทฤษฎี และผลงานวิจัยของไกลอมบ์ทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดหัวข้อในการปั้นครั้งที่ 2 โดยในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดหัวข้อเป็น ครั้งที่ 1 ปั้นเรื่อง “ตัวฉันเอง” ครั้งที่ 2 ปั้นเรื่อง “แม่ของฉัน” และครั้งที่ 3 ปั้นเรื่อง “คนที่ฉันรัก”

เมื่อปรับหัวข้อในการปั้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปทดลองใช้เป็นครั้งที่ 2 ที่โรงเรียนอนุบาลบ้านไทรงาม กับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ซึ่งมีอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 30 คน และพบว่าการทดลองใช้เครื่องมือในครั้งที่ 2 นี้ สามารถเก็บข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

4. แบบสัมภาษณ์ประกอบพฤติกรรมการปั้น

ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ประกอบการปั้น จากข้อมูลด้านทฤษฎีพัฒนาการทางศิลปะและพัฒนาการเด็ก เมื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ประกอบการปั้นแบบมีโครงสร้าง (Structured interviews) แล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ตรวจสอบให้คำแนะนำ และพัฒนาแก้ไข ปรับปรุง

เมื่อผู้วิจัยแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ได้นำไปทดลองใช้เครื่องมือ เป็นจำนวน 2 ครั้ง พร้อมเครื่องมืออื่นทั้งหมด

5 แบบสังเกตประกอบพฤติกรรมการปั้น

การสังเกตเป็นวิธีที่ใช้ในการศึกษาเด็กมากที่สุดวิธีหนึ่ง (นภเนตร ธรรมบวร, 2540) ผู้วิจัยจึงสร้างแบบสังเกตประกอบการปั้น จากข้อมูลด้านทฤษฎีจิตวิทยา และพัฒนาการเด็ก โดยกำหนดหัวข้อในการสังเกตพฤติกรรมเด็ก ด้านระยะเวลาในการปั้น พฤติกรรมการแสดงออกในขณะที่ปั้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของการสังเกตพฤติกรรมเด็กโดยทั่วไป เมื่อผู้วิจัยนำแบบสังเกตประกอบการปั้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ตรวจสอบให้คำแนะนำ และพัฒนาแก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ได้นำไปทดลองใช้เครื่องมือ เป็นจำนวน 2 ครั้ง พร้อมเครื่องมืออื่นทั้งหมด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ยื่นหนังสือขอความร่วมมือกับทางโรงเรียนอนุบาล ที่จะให้นักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัย พร้อมอธิบายภาพรวมของการเก็บข้อมูลให้ผู้อำนวยการโรงเรียนเข้าใจ ขอความร่วมมือจากครูผู้สอน และขอเอกสารบัญชีเรียกชื่อ (ป.03) เพื่อเตรียมข้อมูล และสำรวจรายชื่อ อายุ โดยสำรวจ วัน เดือน ปีเกิด และอาชีพผู้ปกครอง ของนักเรียนทั้ง 30 คน นัดหมายครูผู้สอนถึงวัน เวลา ที่จะใช้ในการเก็บข้อมูล

2. เตรียมอุปกรณ์สำหรับการเก็บข้อมูล โดยสร้างกล่องสำหรับเก็บผลงานเด็ก เตรียมแผ่นพลาสติกลูกฟูก ติดสติ๊กเกอร์ พร้อมทั้งเขียนชื่อเด็กให้เรียบร้อย และตรวจอุปกรณ์ในการเก็บข้อมูล คือ จำนวนดินน้ำมัน แผ่นพลาสติกลูกฟูก ไม้จิ้มฟัน รายชื่อนักเรียน และกล่องสำหรับเก็บผลงานเด็ก

3. นำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยเก็บผลงานเด็กด้วยตัวเอง ดังนี้

3.1 การปั้นครั้งที่ 1 ผู้วิจัย ให้นักเรียนปั้นพร้อมกัน โดยทดลองตามขั้นตอนในการเก็บข้อมูลที่เตรียมไว้ ทีละขั้นตอน ตามวัน และเวลาที่กำหนด ในช่วงเช้า เพื่อให้เด็กได้แสดงออกในสภาพปกติ อุปกรณ์ที่ใช้ คือ แผ่นพลาสติกลูกฟูกที่ติดสติ๊กเกอร์ ขนาด 10x12 นิ้ว พร้อมทั้งเขียนชื่อเด็กเรียบร้อยแล้ว ดินน้ำมันสีน้ำเงิน สีเหลือง สีแดง สีเขียว สีขาว และสีดำ ไม้จิ้มฟัน และกล่องสำหรับเก็บผลงานเด็ก หัวข้อที่ใช้ในการปั้น คือ “ตัวฉันเอง” ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเป็นขั้น

ตอนตามแบบคำสั่งงานปั้น ครั้งที่ 1 เมื่อเด็กปั้นเสร็จแล้ว ผู้วิจัยเก็บรวบรวมผลงานเด็ก โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ถ่ายภาพผลงานเด็ก ทันทีที่เด็กนำผลงานมาส่ง เพื่อป้องกันความเสียหายระหว่างการรอนำผลงานทั้งหมด ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ตรวจสอบ ให้คะแนน ขณะที่เด็กนำผลงานมาส่ง ผู้วิจัยถามรายละเอียด หรือให้นักเรียนอธิบายในสิ่งที่ต้องการอธิบาย

ขั้นที่ 2 เก็บผลงานปั้นทั้งหมดของเด็ก ลงในกล่องสำหรับเก็บผลงานเด็ก โดยผลงานจำนวน 5 ชิ้น ต่อ 1 กล่อง และทำความสะอาดสถานที่ให้กับโรงเรียน

3.2 การปั้นครั้งที่ 2 ผู้วิจัย ให้นักเรียนกลุ่มเดิม บั้นพร้อมกันโดยทดลองตามขั้นตอนในการเก็บข้อมูลที่เตรียมไว้ ทีละขั้นตอน ตามวัน และเวลาที่กำหนด ในช่วงเช้า เพื่อให้เด็กได้แสดงออกในสภาพปกติ อุปกรณ์ที่ใช้ คือ แผ่นพลาสติกถูกฟูกที่ติดสติ๊กเกอร์ ขนาด 10x12 นิ้ว พร้อมทั้งเขียนชื่อเด็กเรียบร้อยแล้ว ดินน้ำมันสีน้ำเงิน สีเหลือง สีแดง สีเขียว สีขาว และสีดำ ไม้จิ้มฟัน และกล่องสำหรับเก็บผลงานเด็ก หัวข้อที่ใช้ในการปั้น คือ “แม่ของฉัน” ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเป็นขั้นตอนตามแบบคำสั่งงานปั้น ครั้งที่ 2 เมื่อเด็กปั้นเสร็จแล้ว ผู้วิจัยเก็บรวบรวมผลงานเด็ก โดยแบ่ง เป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ถ่ายภาพผลงานเด็ก ทันทีที่เด็กนำผลงานมาส่ง เพื่อป้องกันความเสียหายระหว่างการรอนำผลงานทั้งหมด ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ตรวจสอบ ให้คะแนน ขณะที่เด็กนำผลงานมาส่ง ผู้วิจัยถามรายละเอียด หรือให้นักเรียนอธิบายในสิ่งที่ต้องการอธิบาย

ขั้นที่ 2 เก็บผลงานปั้นทั้งหมดของเด็ก ลงในกล่องสำหรับเก็บผลงานเด็ก โดยผลงานจำนวน 5 ชิ้น ต่อ 1 กล่อง และทำความสะอาดสถานที่ให้กับโรงเรียน

3.3 การปั้นครั้งที่ 3 ผู้วิจัย ให้นักเรียนกลุ่มเดิม บั้นพร้อมกัน โดยทดลองตามขั้นตอนในการเก็บข้อมูลที่เตรียมไว้ ทีละขั้นตอน ตามวัน และเวลาที่กำหนด ในช่วงเช้า เพื่อให้เด็กได้แสดงออกในสภาพปกติ อุปกรณ์ที่ใช้ คือ แผ่นพลาสติกถูกฟูกที่ติดสติ๊กเกอร์ ขนาด 10x12 นิ้ว พร้อมทั้งเขียนชื่อเด็กเรียบร้อยแล้ว ดินน้ำมันสีน้ำเงิน สีเหลือง สีแดง สีเขียว สีขาว และสีดำ ไม้จิ้มฟัน และกล่องสำหรับเก็บผลงานเด็ก หัวข้อที่ใช้ในการปั้น คือ “คนที่ฉันรัก” ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเป็นขั้นตอนตามแบบคำสั่งงานปั้น ครั้งที่ 3 เมื่อเด็กปั้นเสร็จแล้ว ผู้วิจัยเก็บรวบรวมผลงานเด็ก โดยแบ่ง เป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ถ่ายภาพผลงานเด็ก ทันทีที่เด็กนำผลงานมาส่ง เพื่อป้องกันความเสียหาย ระหว่างการรอนำผลงานทั้งหมด ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ตรวจสอบ ให้คะแนน ขณะที่เด็กนำผลงานมาส่ง ผู้วิจัยถามรายละเอียด หรือให้นักเรียนอธิบายในสิ่งที่ต้องการอธิบาย

ขั้นที่ 2 เก็บผลงานชิ้นทั้งหมดของเด็ก ลงในกล่องสำหรับเก็บผลงานเด็ก โดยผลงานจำนวน 5 ชิ้น ต่อ 1 กล่อง และทำความสะอาดสถานที่ให้กับโรงเรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลงานทั้งหมดไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบให้คะแนน จากนั้นนำผลคะแนนที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์หาค่าสถิติร้อยละ(Percentage) โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์เรื่องระยะเวลาการปั้น

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ตรวจสอบให้คะแนนผลงานทั้งหมดเรื่องระยะเวลาการปั้น จำนวน 90 ชิ้น มาหาค่าสถิติร้อยละ และนำเสนอผลคะแนนในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เรื่องวิธีการสร้าง

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ตรวจสอบให้คะแนนผลงานทั้งหมดเรื่องวิธีการสร้าง จำนวน 90 ชิ้น มาหาค่าสถิติร้อยละ และนำเสนอผลคะแนนในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เรื่องลักษณะการตกแต่งการปั้น

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ตรวจสอบให้คะแนนผลงานทั้งหมดเรื่องลักษณะการตกแต่งการปั้น จำนวน 90 ชิ้น มาหาค่าสถิติร้อยละ และนำเสนอผลคะแนนในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 4 วิเคราะห์เรื่องภูมิหลังของเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากแบบสัมภาษณ์ประกอบพฤติกรรมกรปั้น

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำคะแนนที่ผู้วิจัยได้มาจากแบบสัมภาษณ์ประกอบพฤติกรรมกรปั้นมาหาค่าสถิติร้อยละ และนำเสนอผลคะแนนในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 5 วิเคราะห์เรื่องการแสดงออกของเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากแบบสังเกตประกอบพฤติกรรมการณ์

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำคะแนนที่ผู้วิจัยได้มาจากแบบสังเกตประกอบพฤติกรรมการณ์มาหาค่าสถิติร้อยละ และนำเสนอผลคะแนน ในรูปตารางประกอบความเรียง

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

วิเคราะห์เรื่องระยะการปั้น วิธีการสร้าง และ ลักษณะการตกแต่งการปั้น

ค่าร้อยละ (Percentage)

$$\text{สูตร} \quad \text{ร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนนักเรียนที่ปั้น}}{\text{จำนวนนักเรียนทั้งหมด}} \times 100$$

(บุญเรียง ขจรศิลป์, 2539)

การเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำคะแนนที่วิเคราะห์ได้มาสรุปผล โดยนำเสนอในรูปของตาราง การบรรยาย การอภิปรายและข้อเสนอแนะ

การสรุปผลวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เรื่องระยะการปั้น

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เรื่องวิธีการสร้าง

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เรื่องลักษณะการตกแต่งการปั้น

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เรื่องภูมิหลังของเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากแบบสัมภาษณ์ประกอบพฤติกรรมการณ์

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์เรื่องการแสดงออกของเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากแบบสังเกตประกอบพฤติกรรมการณ์

ด้านการอภิปรายข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอเป็น 3 ตอน โดยตอนที่ 1 จะอภิปรายผลในประเด็น เรื่องระยองการปั้น ตอนที่ 2 อภิปรายผลในเรื่อง วิธีการสร้าง ตอนที่ 3 อภิปรายผลในเรื่อง ลักษณะ การตกแต่งการปั้น โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมในเรื่อง ภูมิหลังของเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาและ การแสดงออกของเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาประกอบพฤติกรรมกรปั้น

เกณฑ์ในการพิจารณาผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือ

เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ เชี่ยวชาญทางด้านศิลปศึกษาและพัฒนากาทางศิลปะ ของเด็ก และมีผลงานทางวิชาการเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง

เกณฑ์ในการพิจารณาผู้เชี่ยวชาญในการตรวจวิเคราะห์ผลงานปั้น

เป็นครู อาจารย์ที่สอนศิลปะในระดับปฐมวัย และประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการ สอนศิลปะ และมีประสบการณ์ในการวิเคราะห์ผลงานศิลปะเด็กไม่น้อยกว่า 5 ปี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการเก็บข้อมูลเรื่อง การศึกษาการปั้นของเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี ตามทฤษฎี ของแคลร์ โกลอมป์ ผู้วิจัยนำผลงานทั้งหมดไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบให้คะแนน จากนั้นนำผลคะแนนที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1	วิเคราะห์เรื่องระยะเวลาการปั้น	ตารางที่ 1-3
ตอนที่ 2	วิเคราะห์เรื่องวิธีการสร้าง	ตารางที่ 4
ตอนที่ 3	วิเคราะห์เรื่องลักษณะการตกแต่งการปั้น	ตารางที่ 5
ตอนที่ 4	วิเคราะห์เรื่องภูมิหลังของเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จากแบบสัมภาษณ์ประกอบพฤติกรรมการปั้น	ตารางที่ 6
ตอนที่ 5	วิเคราะห์เรื่องการแสดงออกของเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จากแบบสังเกตประกอบพฤติกรรมการปั้น	ตารางที่ 7

ผลการวิเคราะห์ทั้งหมดผู้วิจัยหาค่าสถิติร้อยละ (Percentage) และสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เรื่องระยะการปั้นตามทฤษฎีของแคลร์ โกลอมบ์ (ตารางที่ 1-3)

ตารางที่ 1 คำร้อยละของการปั้น ระยะที่ 1

ระยะที่ 1	การปั้นครั้งที่		
	1	2	3
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
A.แบบลอยตัว	-	-	-
B.แบบเป็นแผ่น มีรายละเอียดของใบหน้า	-	-	-
C.แบบจัดเรียงรายละเอียดของใบหน้า	-	-	-

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ในการปั้นทั้ง 3 ครั้ง ของเด็กจำนวน 30 คน ไม่มีเด็กคนใดแสดงออกถึงการปั้นในระยะที่ 1 นี้เลย

ตารางที่ 2 คำร้อยละของการปั้น ระยะที่ 2

ระยะที่ 2	การปั้นครั้งที่		
	1	2	3
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
A.คนแบบลูกอ๊อด			
A1.แบบงานหรือลักษณะกลม	6.66	3.33	3.33
A2.แบบวางราบ ขนานกับพื้นโต๊ะ หนึ่งในสามของส่วนประกอบรูปคนที่ปั้นมี ลักษณะยื่นในแนวตั้ง	-	-	-
A3.แบบฉีกเป็นแผ่นมาติด	-	-	-
B.แบบหน่วยเดียว			
B1.แบบแผ่น วางราบ มีหน่วยเดียว	-	-	-
B2.แบบลอยตัว นำแต่ละส่วนมาต่อกัน	-	-	-

ตารางที่ 2 (ต่อ) ค่าร้อยละของการปั้น ระยะที่ 2

ระยะที่ 2	การปั้นครั้งที่		
	1	2	3
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
C.แบบลายเส้น			
C1.แบบแผ่น มีรายละเอียดของพื้นผิวหน้า	3.33	-	-
C2.แบบจัดเรียงเป็นชั้น คล้ายภาพต่อ	-	-	-
C3.แบบก้าน	16.66	20	16.66

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าในการปั้นทั้ง 3 ครั้ง การปั้นในระยะที่ 2 มีจำนวนเด็กที่ปั้นแบบลายเส้นมากที่สุด คือ ลายเส้นแบบก้าน (ร้อยละ 20) และลักษณะที่เด็กปั้นน้อยที่สุด คือ แบบลายเส้นที่เป็นลักษณะแบบแผ่น (ร้อยละ 3.33)

ตารางที่ 3 ค่าร้อยละของการปั้น ระยะที่ 3

ระยะที่ 3	การปั้นครั้งที่		
	1	2	3
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
A.แบบยื่น แนวตั้ง	-	-	-
B.แบบเส้นโครงร่าง	-	-	-
C.แบบผสม	66.66	76.66	76.66
ลักษณะอื่น	6.66	-	3.33

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าเด็กปั้นอยู่ในระยะที่ 3 แบบผสมมากที่สุดและเพิ่มขึ้นตามลำดับ (ร้อยละ 66.66 และ 76.66) และไม่พบว่ามีเด็กปั้นแบบยื่น แนวตั้งและแบบเส้นโครงร่างเลย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เรื่องวิธีการสร้าง
ตารางที่ 4 ค่าร้อยละของวิธีการสร้าง

วิธีการสร้าง	การปั้นครั้งที่		
	1	2	3
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
แบบกลม ลอยตัว	3.33	-	-
แบบกลมแผ่น, ลูกบอล	-	-	-
จัดเรียงเฉพาะใบหน้า	-	-	-
ต่อกัน 2 ส่วน	6.66	-	-
ต่อกัน 3-4 ส่วน	90	100	100
หน่วยเดียว มีลักษณะย่อยภายใน	-	-	-
ทำยื่นตั้ง	-	-	-
ลักษณะอื่น	-	-	-

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าในการปั้นทั้ง 3 ครั้ง วิธีการสร้างที่เด็กใช้ส่วนมาก คือ การนำมาต่อกัน 3-4 ส่วน โดยมีจำนวนมากที่สุดในครั้งที่ 2 และ 3 (ร้อยละ 100) และวิธีการสร้างที่น้อยที่สุด คือ แบบกลม ลอยตัว (ร้อยละ 3.33)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เรื่องลักษณะการตกแต่งการปั้น

ตารางที่ 5 ค่าร้อยละของ ลักษณะการตกแต่งการปั้น

ลักษณะการตกแต่งการปั้น	การปั้นครั้งที่		
	1	2	3
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
ชูด ชีด ให้เป็นรอยบนพื้นผิว	26.66	43.33	40
จิ้มให้เป็นรู	56.66	56.66	73.33
นำรายละเอียดย่อยมาติด	83.33	86.66	90
เป็นแผ่นนำมาติดลงบนพื้นผิว	40	36.66	30
ลักษณะอื่น	6.66	-	-
ไม่มีการตกแต่งการปั้น	6.66	3.33	-

จากตารางที่ 5 ลักษณะการตกแต่งการปั้นที่เด็กใช้มากที่สุด และมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ คือ การนำรายละเอียดย่อยมาติด โดยมีคะแนนมากที่สุดในครั้งที่ 3 (ร้อยละ 90) ลักษณะรองลงมาที่เด็กใช้ คือ การจิ้มให้เป็นรู มีการตกแต่งการปั้นลักษณะดังกล่าวเพิ่มขึ้นตามลำดับโดยมีคะแนนมากที่สุดใน คือ ครั้งที่ 3 (ร้อยละ 73.33) การตกแต่งการปั้นลักษณะเป็นแผ่นนำมาติดลงบนพื้นผิว เป็นลักษณะที่เด็กปั้นลดลงตามลำดับ โดยมีการปั้นลักษณะดังกล่าวน้อยที่สุดในครั้งที่ (ร้อยละ 30) การชูด ชีด ให้เป็นรอยบนพื้นผิวเป็นลักษณะที่เด็กปั้นจำนวนเพิ่มขึ้นและลดลง คือ ครั้งที่ 2 (ร้อยละ 43.33) ครั้งที่ 3 (ร้อยละ 40) และ ครั้งที่ 1 (ร้อยละ 26.66) การตกแต่งการปั้นในลักษณะอื่นมีจำนวนน้อยที่สุด คือ ครั้งที่ 1 (ร้อยละ 6.66) นอกจากนี้พบเด็กที่ไม่มี การตกแต่งการปั้น คือ ครั้งที่ 2 (ร้อยละ 6.66) และ ครั้งที่ 3 (ร้อยละ 3.33)

- ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เรื่องภูมิหลังของเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากแบบสัมภาษณ์ประกอบพฤติกรรมการปั้น
- ตารางที่ 6 ค่าร้อยละของภูมิหลังของเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากแบบสัมภาษณ์ประกอบพฤติกรรมการปั้น

รายการ	ร้อยละ
1.อาชีพของผู้ปกครอง	
1.1 รับราชการ	13.33
1.2 รัฐวิสาหกิจ	-
1.3 กิจการส่วนตัว	26.66
1.4 อื่นๆ	60
2.การสนับสนุนจากผู้ปกครอง	
2.1 จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ทางศิลปะเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ใช้ในโรงเรียน	86.66
2.2 จัดให้มีกิจกรรมเสริมโดยให้ครูมาสอนหรือพาไปเรียนพิเศษด้านศิลปะ	6.66
2.3 มีการทำกิจกรรมศิลปะร่วมกัน ระหว่างนักเรียนและผู้ปกครอง	60
3.ประสบการณ์และทัศนคติทางศิลปะ	
3.1 สีที่ชอบมากที่สุด	
สีแดง	20
สีเหลือง	26.66
สีน้ำเงิน	6.66
สีดำ	-
สีขาว	6.66
อื่นๆ	40
3.2 ประเภทของสีที่ชอบมากที่สุด	
สีไม้(สีดินสอ)	50
สีเทียน	10
สีชอล์ก	6.66
สีน้ำ	40
อื่นๆ	3.33
3.3 กิจกรรมศิลปะที่ชอบมากที่สุด	
ปั้น	40
วาดภาพระบายสี	46.66
ประดิษฐ์	13.33
อื่นๆ	-

ตารางที่ 6 (ต่อ) ค่าร้อยละของภูมิหลังของเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากแบบสัมภาษณ์ประกอบ
พฤติกรรมการบ้าน

รายการ	ร้อยละ
4.ประสบการณ์และทัศนคติในการทำงานบ้าน	
4.1 ประสบการณ์ด้านการบ้าน	
เคย	93.33
ไม่เคย	6.66
4.2 ประสบการณ์ของการบ้านรูปคน	
เคย	63.33
ไม่เคย	36.66
4.3 วัสดุที่เคยใช้ในการบ้าน	
ดินเหนียว	10
ดินน้ำมัน	73.33
แป้งขนมปัง	23.33
4.4 รูปที่นักเรียนชอบปั้นมากที่สุด	
ผลไม้	43.33
คน	33.33
สัตว์	6.66
สิ่งของ	10
อื่นๆ	6.66
4.5 สีของดินน้ำมันที่นักเรียนชอบมากที่สุด	
สีแดง	30
สีเหลือง	33.33
สีน้ำเงิน	3.33
สีอื่น	33.33
5.สิ่งที่นักเรียนอธิบายเพิ่มเติมในการบ้าน	
5.1 สิ่งที่บ้านนอกเหนือจากบ้านรูปที่กำหนด	
พ่อ	73.33
แม่	80
ตัวเอง	60
อื่นๆ	83.33
5.2 ความต้องการในการอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งที่ปั้น	
ไม่ต้องการอธิบาย	46.66
ต้องการอธิบาย	53.33

จากตารางที่ 6 พบว่าผู้ปกครองเด็กส่วนมากประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด ร้อยละ 60 รองลงมา ประกอบกิจการส่วนตัว ร้อยละ 26 และน้อยที่สุด คือ รับราชการ ร้อยละ 13.33 เด็กส่วนมากได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ทางศิลปะให้เพิ่มเติม นอกเหนือจากที่ใช้ในโรงเรียนมาก ร้อยละ 86.66 ผู้ปกครองส่งเสริมให้ทำกิจกรรมศิลปะโดยให้ครูมาสอน หรือพาไปเรียนพิเศษด้านศิลปะ ร้อยละ 6.66 เด็กและผู้ปกครองมีการทำกิจกรรมศิลปะร่วมกัน ร้อยละ 60

ด้านประสบการณ์และทัศนคติทางศิลปะของเด็ก สามารถสรุปได้ดังนี้ สีที่เด็กชอบมากที่สุด คือ สีเหลือง ร้อยละ 26.66 รองลงมา คือ สีแดง ร้อยละ 20 ชอบสีน้ำเงิน และสีขาว ร้อยละ 6.66 และ สีอื่นๆ ร้อยละ 40 โดยมีรายละเอียดดังนี้ สีชมพู ร้อยละ 16.66 สีเขียว และสีฟ้าจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 10 ลำดับสุดท้ายชอบสีทอง ร้อยละ 3.33

ประเภทของสีที่เด็กชอบมากที่สุด คือ สีไม้ หรือสีดินสอ ร้อยละ 50 รองลงมา คือ สีน้ำ ร้อยละ 40 ชอบสีเทียน ร้อยละ 10 และลำดับสุดท้าย คือ สีชอล์ก ร้อยละ 6.66 ส่วนสีอื่นที่เด็กชอบ คือ สีโปสเตอร์มี ร้อยละ 3.33

ด้านกิจกรรมศิลปะพบว่ากิจกรรมศิลปะที่เด็กชอบมากที่สุด คือ การวาดภาพระบายสี ร้อยละ 46.66 รองลงมา คือ กิจกรรมปั้น ร้อยละ 40 และลำดับสุดท้าย คือ กิจกรรมประดิษฐ์ ร้อยละ 13.33

ด้านการทำงานปั้นเด็กส่วนมากเคยปั้นมาก่อน ร้อยละ 93.33 นอกจากนี้มีเด็กที่เคยปั้นรูปคน ร้อยละ 63.33 วัสดุที่เด็กเคยใช้ในการปั้น เด็กใช้ดินน้ำมันในการปั้นมากที่สุด ร้อยละ 73.33 รองลงมา คือ ใช้แป้งขนมปัง ร้อยละ 23.33 และลำดับสุดท้าย คือ ดินเหนียว ร้อยละ 10 เด็กส่วนมากชอบปั้นรูปผลไม้มากที่สุด ร้อยละ 43.33 รองลงมา คือ รูปคน ร้อยละ 33.33 ชอบปั้นสิ่งของ ร้อยละ 10 ลำดับสุดท้ายชอบปั้นรูปสัตว์ ร้อยละ 6.66 ส่วนสิ่งของประเภทอื่นที่เด็กชอบปั้น คือ รถมอเตอร์ไซด์ ขนม และ อาหาร

สีของดินน้ำมันที่เด็กชอบมากที่สุด คือ สีเหลือง ร้อยละ 33.33 รองลงมา คือ สีแดง ร้อยละ 30 และสีน้ำเงินเป็นลำดับสุดท้าย คือ ร้อยละ 3.33 สีอื่นๆ ที่เด็กชอบมีตามลำดับดังนี้ สีขาว ร้อยละ 13.33 สีเขียวและสีชมพู ร้อยละ 6.66 สีดำ ร้อยละ 6.66 และเด็กยังมีความต้องการในการอธิบายเพิ่มเติมในสิ่งที่ตนปั้นมากที่สุด ร้อยละ 53.33

- ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์เรื่องการแสดงออกของเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากแบบสังเกตประกอบพฤติกรรมการบ้าน
- ตารางที่ 7 ค่าร้อยละของแบบการแสดงออกของเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากแบบสังเกตประกอบพฤติกรรมการบ้าน

พฤติกรรมที่แสดงออกขณะบ้าน	ร้อยละ
1.ระยะเวลาในการบ้าน	
1- 20 นาที	30
21- 30 นาที	16.66
31- 40 นาที	16.66
41- 50 นาที	23.33
มากกว่า 60 นาที	3.33
2.พฤติกรรมที่แสดงออกขณะบ้าน	
2.1 ขณะบ้านได้อธิบายสิ่งที่บ้านให้เพื่อนฟัง	
อธิบาย	63.33
ไม่อธิบาย	23.33
3.พฤติกรรมในการบ้านรูปคน	
3.1 ใช้ดินน้ำมันเพียงสีเดียว	6.66
3.2 ใช้ดินน้ำมันมากกว่า 1 สี	93.33
3.3 เลียนแบบงานบ้านของเพื่อน	23.33
3.4 บ้านตามความคิดและจินตนาการของตนเอง	60
3.5 ใช้อุปกรณ์ช่วยในการบ้าน	76.66
3.6 ลักษณะของการใช้อุปกรณ์	
ชูด	10
ขีด	26.66
กด	16.66
เจาะ	50
วิธีการอื่น	30
3.7 เมื่อบ้านงานที่กำหนดเสร็จแล้วยังมีความต้องการในการบ้านต่ออีก	60

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นถึงระยะเวลาในการปั้นของเด็กซึ่งพบว่า เด็กส่วนมากปั้นอยู่ในช่วงเวลา 1-20 นาที มากที่สุด ร้อยละ 30 ด้านพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกขณะปั้นพบว่าเด็กต้องการอธิบายถึงสิ่งที่ตนปั้น ร้อยละ 63.33 ด้านพฤติกรรมในการปั้นรูปคนพบว่ามีการใช้ดินน้ำมันมากกว่า 1 สี จำนวนมากที่สุด ร้อยละ 93.33 ปั้นโดยใช้ดินน้ำมันเพียงสีเดียว ร้อยละ 6.66 ปั้นเลียนแบบงานปั้นของเพื่อน ร้อยละ 23.33 ปั้นตามความคิดและจินตนาการของตนเอง ร้อยละ 60 มีการใช้อุปกรณ์ช่วยในการปั้น ร้อยละ 76.66 โดยลักษณะของการใช้อุปกรณ์พบว่าเด็กใช้วิธีเจาะมากที่สุด ร้อยละ 50 รองลงมา คือ การขีด ร้อยละ 26.66 ลักษณะการกด ร้อยละ 16.66 และมีการใช้ลักษณะการขูดน้อยที่สุด ร้อยละ 10 นอกจากนี้เด็กส่วนมากยังมีความต้องการในการปั้นดินน้ำมันต่อหลังจากปั้นตามหัวข้อที่กำหนดเสร็จแล้ว ร้อยละ 60

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงให้เห็นว่าการปั้นของเด็กมีการแสดงออกโดยสรุปดังนี้ การแสดงออกด้านระยะเวลาพบว่าเด็กปั้นอยู่ในระยะที่ 3 แบบผสมมากที่สุด รองลงมา คือ ระยะที่ 2 แบบก้าน และ ลำดับสุดท้าย คือ ระยะที่ 1 ซึ่งไม่มีเด็กคนใดปั้นเลย นอกจากนี้พบว่ามีการปั้นลักษณะอื่นด้วย ด้านวิธีการสร้าง พบว่าเด็กใช้การนำมาต่อกัน 3-4 ส่วนมากที่สุด และใช้วิธีการสร้างแบบกลม ลอยตัวน้อยที่สุด โดยพบว่าไม่มีเด็กคนใดใช้วิธีการสร้างแบบอื่นเลย ด้านการตกแต่งการปั้นพบว่าเด็กใช้การนำรายละเอียดค่อยมาติดมากที่สุด นอกจากนี้พบว่ามีเด็กที่ใช้การตกแต่งการปั้นในลักษณะอื่นและพบเด็กที่ไม่มีตกแต่งการปั้นในการวิจัยครั้งนี้ด้วย ด้านประสบการณ์ในการปั้นพบว่าเด็กส่วนมากมีประสบการณ์ในการปั้นคนด้วยดินน้ำมันมาก่อน ชอบปั้นผลไม้มากที่สุด มีความต้องการในการอธิบายถึงสิ่งที่ตนปั้นขณะทำงานปั้น ใช้เวลาในการปั้นโดยเฉลี่ย 20 นาที และชอบดินน้ำมันสีเหลืองมากที่สุด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการปั้นของเด็กส่วนมากเป็นไปตามทฤษฎีของ แคลร์ โกลอมป์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่องการศึกษาการปั้นของเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี ตามทฤษฎีของ แคลร์ โกลอมป์ มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 5 ตอน โดยใช้สถิติค่าร้อยละ(Percentage) ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์เรื่องระยะเวลาการปั้น

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เรื่องวิธีการสร้าง

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เรื่องลักษณะการตกแต่งการปั้น

ตอนที่ 4 วิเคราะห์เรื่องภูมิหลังของเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากแบบสัมภาษณ์ประกอบ
พฤติกรรมการปั้น

ตอนที่ 5 วิเคราะห์เรื่องการแสดงออกของเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากแบบสังเกต
ประกอบพฤติกรรมการปั้น

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสรุปเป็นประเด็นต่างๆดังนี้

ตอนที่ 1 ระยะเวลาการปั้น

ในการปั้นทั้ง 3 ครั้ง ของเด็กจำนวน 30 คน ไม่มีเด็กคนใดแสดงออกถึงการปั้นในระยะแรกเลย การปั้นในระยะที่ 2 มีจำนวนเด็กที่ปั้นแบบลายเส้นมากที่สุด และเป็นลายเส้นแบบก้าน ในจำนวนการปั้นทั้ง 3 ครั้ง พบว่าครั้งที่ 2 เด็กปั้นลักษณะนี้มากที่สุด(ร้อยละ 20) ส่วนการปั้นในครั้งที่ 1 และครั้งที่ 3 มีจำนวนเด็กที่ปั้นเท่ากัน (ร้อยละ 16.66) การปั้นระยะที่ 2 จำนวนเด็กที่ปั้นรองลงมาจากการปั้นลายเส้น แบบก้าน คือ การปั้นคนแบบลูกอ๊อด ที่มีลักษณะแบบจาน หรือ ลักษณะ

กลม โดยครั้งที่ 1 มีเด็กปั้นมากที่สุด (ร้อยละ 6.66) ต่อจากนั้นลดลง โดยพบน้อยที่สุดในครั้งที่ 2 และ 3 (ร้อยละ 3.33 เท่ากัน)

จำนวนเด็กที่ปั้นในระยะ 2 ที่น้อยที่สุด คือ การปั้นลายเส้น ที่มีลักษณะแบบแผ่น และพบว่ามีกรปั้นในครั้งแรก เพียงครั้งเดียว (ร้อยละ 3.33) จากการปั้นทั้ง 3 ครั้ง ในการปั้นระยะที่ 2 จำนวนเด็กที่ปั้นรองลงมาจากกรปั้นแบบลายเส้น คือ การปั้นคนแบบลูกอ๊อดที่มีลักษณะแบบจาน หรือ ลักษณะกลม โดยครั้งที่ 1 มีเด็กปั้นมากที่สุด (ร้อยละ 6.66) และพบน้อยที่สุดในครั้งที่ 2 และ 3 (ร้อยละ 3.33)

ตอนที่ 2 วิธีการสร้าง

ด้านวิธีการสร้างพบว่า วิธีการสร้างของเด็กที่ใช้ในการปั้นมากที่สุด คือ การนำมาต่อกัน 3-4 ส่วน โดยครั้งที่ 1 (ร้อยละ 90) ครั้งที่ 2 และ 3 มีเด็กที่ใช้วิธีการสร้างสูงขึ้นจากครั้งแรก ในจำนวนที่เท่ากัน (ร้อยละ 100) การปั้นแบบนำมาต่อกัน 2 ส่วน เป็นวิธีการสร้างที่เด็กใช้รองลงมา โดยมีเด็กที่ใช้วิธีนี้เพียงครั้งเดียว คือ การปั้นครั้งที่ 1 (ร้อยละ 6.66) ส่วนวิธีการสร้างที่เด็กใช้น้อยที่สุด คือ วิธีการสร้างแบบกลม ลอยตัว (ร้อยละ 3.33) และนอกจากวิธีการสร้างที่พบทั้ง 3 วิธีดังกล่าวมาแล้ว ไม่พบวิธีการปั้นแบบอื่นเลย

ตอนที่ 3 ลักษณะการตกแต่งการปั้น

ลักษณะการตกแต่งการปั้นที่เด็กใช้มากที่สุด และมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ คือ การนำรายละเอียดค่อยๆ มาติด โดยมีการตกแต่งเพิ่มขึ้นตามลำดับดังนี้ ครั้งที่ 1 (ร้อยละ 83.33) ครั้งที่ 2 (ร้อยละ 86.66) และครั้งที่ 3 (ร้อยละ 90) ลักษณะรองลงมาที่เด็กใช้ คือ การจุ่มให้เป็นรูป พบว่ามีการตกแต่งการปั้นเพิ่มขึ้น โดยครั้งที่ 1 และ 2 มีจำนวนเด็กที่ใช้วิธีการนี้เท่ากัน (ร้อยละ 56.66) และครั้งที่ 3 มีเด็กใช้วิธีการนี้เพิ่มขึ้น (ร้อยละ 73.33)

การตกแต่งการปั้นลักษณะเป็นแผ่นนำมาติดลงบนพื้นผิว เป็นลักษณะที่เด็กปั้นลดลงตามลำดับจากเดิม คือ ครั้งที่ 1 (ร้อยละ 40) ครั้งที่ 2 (ร้อยละ 36.66) และ ครั้งที่ 3 (ร้อยละ 30) การชุบ สีให้ เป็นรอยบนพื้นผิว เป็นลักษณะที่เด็กปั้นจำนวนเพิ่มขึ้นและลดลง เรียงตามลำดับได้ดังนี้ ครั้งที่ 2 (ร้อยละ 43.33) ครั้งที่ 3 (ร้อยละ 40) และ ครั้งที่ 1 (ร้อยละ 26.66) การตกแต่งการปั้น

ในลักษณะอื่น มีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 6.66) นอกจากนี้พบเด็กที่ไม่มีการตกแต่งการปั้น เพียง 2 ครั้ง และมีจำนวนลดลง คือ ครั้งที่ 2 (ร้อยละ 6.66) และ ครั้งที่ 3 (ร้อยละ 3.33)

ตอนที่ 4 วิเคราะห์เรื่องภูมิหลังของเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากแบบสัมภาษณ์ประกอบ พฤติกรรมการปั้น

ผู้ปกครองเด็กส่วนมากจะประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด ร้อยละ 60 และน้อยที่สุด คือ รับราชการ ร้อยละ 13.33 เด็กส่วนมากได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ทางศิลปะให้เพิ่มเติม นอกเหนือจากที่ใช้ในโรงเรียนมาก ร้อยละ 86.66 ผู้ปกครองส่งเสริมให้ทำกิจกรรมศิลปะโดยให้ครูมาสอนหรือพาไปเรียนพิเศษด้านศิลปะ ร้อยละ 6.66 เด็กและผู้ปกครองมีการทำกิจกรรมศิลปะร่วมกัน ร้อยละ 60

ด้านประสบการณ์และทัศนคติทางศิลปะของเด็กสามารถสรุปได้ดังนี้ สีที่เด็กชอบมากที่สุด คือ สีเหลือง ร้อยละ 26.66 และสีที่ไม่มีเด็กชอบเลย คือ สีดำ

ประเภทของสีที่เด็กชอบมากที่สุด คือ สีไม้ หรือสีดินสอ ร้อยละ 50 และประเภทของสีที่เด็กชอบน้อยที่สุด คือ สีชอล์ก ร้อยละ 6.66

ด้านกิจกรรมศิลปะ กิจกรรมศิลปะที่เด็กชอบมากที่สุด คือ การวาดภาพระบายสี ร้อยละ 46.66 และกิจกรรมศิลปะที่เด็กชอบน้อยที่สุด คือ กิจกรรมประดิษฐ์ ร้อยละ 13.33

ด้านการทำงานปั้นเด็กส่วนมากเคยปั้นมาก่อน ร้อยละ 93.33 นอกจากนี้มีเด็กที่เคยปั้นรูปคน ร้อยละ 63.33 วัสดุที่เด็กเคยใช้ในการปั้น เด็กใช้ดินน้ำมันในการปั้นมากที่สุด ร้อยละ 73.33 และวัสดุที่เด็กเคยใช้ในการปั้นน้อยที่สุด คือ ดินเหนียว ร้อยละ 10 เด็กส่วนมากชอบปั้นรูปผลไม้มากที่สุด ร้อยละ 43.33 สิ่งที่เด็กชอบปั้นน้อยที่สุด คือ ปั้นสัตว์ ร้อยละ 6.66

สีของดินน้ำมันที่เด็กชอบมากที่สุด คือ สีเหลือง ร้อยละ 33.33 สีของดินน้ำมันที่เด็กชอบน้อยที่สุด คือ สีน้ำเงิน ร้อยละ 3.33 นอกจากนี้เด็กยังมีความต้องการในการอธิบายเพิ่มเติมในสิ่งที่ตนปั้นมากที่สุด ร้อยละ 53.33

ตอนที่ 5 วิเคราะห์เรื่องการแสดงออกของเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากแบบสังเกต ประกอบพฤติกรรมการปั้น

ระยะเวลาในการปั้นของเด็ก พบว่าเด็กส่วนมากปั้น อยู่ในช่วงเวลา 1-20 นาที มากที่สุด ร้อยละ 30 และไม่มีเด็กคนใดใช้เวลาในการปั้นมากกว่า 60 นาที ส่วนพฤติกรรมที่เด็กแสดงออก

ขณะปั้น เด็กต้องการอธิบายถึงสิ่งที่ตนปั้น ร้อยละ 63.33 พฤติกรรมในการปั้นรูปคนพบว่าเด็กมีการใช้ดินน้ำมันมากกว่า 1 สี จำนวนมากที่สุด ร้อยละ 93.33 ปั้นโดยใช้ดินน้ำมันเพียงสีเดียว ร้อยละ 6.66 ปั้นเลียนแบบงานปั้นของเพื่อน ร้อยละ 23.33 ปั้นตามความคิดและจินตนาการของตนเอง ร้อยละ 60 เด็กมีการใช้อุปกรณ์ช่วยในการปั้น ร้อยละ 76.66 โดยลักษณะของการใช้อุปกรณ์การปั้นพบว่ามีการใช้วิธีเจาะมากที่สุด ร้อยละ 50 และวิธีการใช้อุปกรณ์การปั้นที่พบน้อยที่สุด คือ การขูด ร้อยละ 10 นอกจากนี้พบว่าเด็กส่วนมากต้องการปั้นดินน้ำมันเพิ่มหลังจากการปั้นตามหัวข้อที่กำหนดเสร็จเรียบร้อยแล้ว ร้อยละ 60

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่อง การศึกษาการปั้นของเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี ตามทฤษฎีของ แคลร์ โกลอมป์ ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาอภิปรายตามประเด็นเรื่อง ระยะเวลาปั้น วิธีการสร้าง และลักษณะการตกแต่งการปั้นของเด็กดังนี้

1. ระยะเวลาปั้น

ในการให้เด็กปั้นตามหัวข้อทั้ง 3 ครั้ง เพื่อศึกษาระยะที่เด็กปั้นตามเกณฑ์การแบ่งระยะเวลาการปั้นของโกลอมป์ พบว่าเด็กส่วนมากปั้นอยู่ในระยะที่ 3 มากที่สุด จากการปั้นทั้ง 3 ครั้ง และลักษณะที่เด็กปั้นมากที่สุดในระยะที่ 3 คือ แบบผสม ซึ่งเด็กส่วนมากปั้นโดยมีความเหมือนจริงของผลงานมากขึ้น มีการสร้างความสมดุลของตัวคนที่มิเชน ซา โดยมีความยาวที่ใกล้เคียงกัน สัดส่วนของคนี่แสดงให้เห็นถึงส่วนหัว ลำตัว ซา แสดงออกถึงความสมมาตรโดยสังเกตได้จากการปั้นแขนที่กางขนานกับซา โดยแขนและซาทั้งสองข้างมีความสมมาตรกัน ทิศทางในการปั้นส่วนมากเป็นแบบแนวนอนที่วางราบขนานกับพื้นโต๊ะ เนื่องจากพัฒนาการทางศิลปะที่อยู่ในขั้นวัยเริ่มสร้างมโนทัศน์ (Preschematic Stage) เด็กวัยนี้จึงเป็นวัยที่จะมีความเข้าใจในเรื่องการใช้สัญลักษณ์สำหรับสื่อความหมาย เช่น เด็กใช้รูปร่างเรขาคณิตแทนลักษณะของสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวรวมถึงสิ่งที่มีชีวิต (Lowenfeld, 1987) แต่โดยทั่วไปเด็กจะยังแสดงออกในเรื่องของสัดส่วนได้ไม่ดีเท่าที่ควร นอกจากนี้วิธีการแสดงออกผ่านการปั้นของเด็ก พบว่าเด็กมีความสามารถในการแสดงออกถึงลักษณะที่ค่อนข้างเหมือนจริงมากขึ้น (Schirmacher, 1988) จากการปั้นที่พบในการวิจัยครั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า เด็กกลุ่มนี้มีพัฒนาการด้านความคิดรวบยอดเกี่ยวกับคนที่ชัดเจนอยู่ในระดับปกติค่อนข้างสูง เพราะสามารถปั้นคนที่แสดงถึงความเข้าใจในเรื่องของความสมดุล และความสมมาตรได้โดยมีรายละเอียดดังนี้

การปั้นของเด็กบางคนในกลุ่มนี้ สามารถจัดเป็นการปั้นแบบผสม ที่มีลักษณะเฉพาะได้ เพราะเด็กปั้นตัวเป็นก้อนที่ชัดเจน แต่ส่วนหัว ลำตัว และขา เป็นลักษณะของการปั้นแบบผสม มีขาที่เป็นลักษณะพิเศษ คือ มีปลายเท้าที่พับ ยื่นออกมา มีลักษณะเหมือนการยื่นของคนจริงๆ แขนทั้ง 2 ข้าง ปั้นเป็นเส้น แสดงกริยาอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ และมีการโค้งงอของลักษณะแขนที่มีความสมดุลกันทั้งซ้ายและขวา โดยมือข้างหนึ่งหุบขนมใส่ปาก ในขณะที่แขนอีกข้างหนึ่งโค้งงอกลับกันอย่างสมดุล และมีถุงใส่ขนมที่ทับอยู่ การปั้นของเด็กกลุ่มนี้ สามารถกล่าวตามพัฒนาการทางศิลปะของโลเวนเฟลด์ และ แลมเบิร์ต (Lowenfeld and Lambert, 1970) ได้ว่าเป็นการปั้นของเด็กที่มีลักษณะของความถนัดเชิงความรู้สึก (Haptic Minded หรือ Nonvisually Minded) เนื่องจากเป็นการนำเสนอที่แสดงออกถึง อารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง ในลักษณะของการเป็นผู้กระทำ หรือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญเป็นหลัก

จากการปั้นที่เด็กลำลักษณะของทั้ง 2 ระยะเวลาผสมผสานกัน แสดงให้เห็นว่าเด็กมีพัฒนาการสูง แต่ใช้วิธีการแบบย้อนกลับ คือ นำลักษณะของระยะที่ 2 ของตัวที่เป็นก้อน มาผสมกับระยะที่ 3 ที่มีลักษณะการปั้นที่มีความเหมือนจริงมากขึ้น พัฒนาการย้อนกลับนี้ เป็นพัฒนาการที่สามารถเกิดขึ้นได้กับเด็ก โดยเฉพาะในเด็กวัย 3-6 ปี สอดคล้องกับโกลอมบ์ (Golomb, 1974) และงานวิจัยของ บราวน์ (Brown, 1975) เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่เด็กมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย และสติปัญญาเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังสามารถอธิบายตามการรับรู้ทางมิติสัมพันธ์ที่ วรวรรณ เหมชะญาติ (2535) อ้างถึง เพียเจต์และอินเฮลเดอร์ (1896 อ้างถึงใน Flavell, 1966) ว่าเป็นการคิดแบบย้อนกลับ (Reversibility) ที่เด็กไม่สามารถรักษาความคิดคงที่ต่อวัตถุนั้นได้ เนื่องจากตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ในเรื่องการเติบโตทางความคิด หรือพัฒนาการทางความคิดของเด็ก ที่มีการเปลี่ยนแปลงตามโครงสร้าง การทำงาน และเนื้อหาตามลำดับ การปั้นดังกล่าวจึงมีสาเหตุมาจาก การทำงานของของโครงสร้างการทำงาน และเนื้อหา ที่มีลักษณะของการดูดีขึ้นระหว่างความคิดเดิม ผสมผสานกับความคิดใหม่ เกี่ยวกับมิติสัมพันธ์ที่เด็กค้นพบตามทฤษฎี

สาเหตุอีกประการหนึ่ง ที่น่าจะมีผลต่อการปั้นของเด็กในลักษณะนี้ คือ พัฒนาการด้านร่างกาย ที่มีขีดจำกัดในเรื่องของการใช้กล้ามเนื้อย่อย เพราะกล้ามเนื้อย่อยสำหรับวัยนี้ยังไม่แข็งแรงมากนัก (พูนสุข บุญยสวัสดิ์, 2533) แม้ว่าเด็กจะขาดทักษะดังกล่าวแต่ก็ยังใช้การปั้นแสดงให้เห็นลักษณะของเท้า โดยใช้วิธีการพับให้มีลักษณะเหมือนเท้าคนจริง เนื่องจากแนวคิดด้านการใช้สื่อที่แตกต่างกันของอาร์นไฮม์ (Arnheim, 1969) ที่เสนอว่า สื่อที่แตกต่างกันมีผลให้เด็กแสดงออก

แตกต่างกัน และการแสดงออกของเด็กที่เป็นไปในลักษณะของการประดิษฐ์คิดค้น (Invention) ไม่ได้มากจากการลอกเลียนแบบวัตถุ (Imitation) การที่เด็กปั้นในลักษณะที่มีปลายเท้าพับ สามารถกล่าวได้ว่า เป็นการประดิษฐ์คิดค้นของเด็ก เพื่อการแสดงออกโดยการเรียนรู้จากการสัมผัส เพราะเด็กวัยนี้เป็นวัยที่เรียนรู้ เกี่ยวกับสิ่งต่างๆในโลก ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสเป็นหลัก โดยเฉพาะการใช้ประสาทสัมผัสทางตา และมือ และ เนื่องจากดินน้ำมัน มีคุณสมบัติที่อ่อนตัว สามารถปั้นเป็นรูปร่าง และเปลี่ยนแปลงรูปแบบได้ไม่จำกัด ตามความต้องการของเด็ก ดังนั้นเด็กจึงสามารถทดลองปั้นซ้ำไปซ้ำมา (Linderman and Linderman, 1977) จนเกิดการประดิษฐ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวได้ จากผลการวิจัยครั้งนี้จึงแสดงให้เห็นว่า เด็กกลุ่มนี้มีพัฒนาการทั้งด้านการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะของคน และการแสดงออกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

ลักษณะการปั้นแบบก้านในระยะที่ 2 เป็นแบบที่เด็กปั้นมากที่สุด จากหัวข้อในการทำงาน ทั้ง 3 หัวข้อ สามารถอธิบายได้ว่า เด็กที่ปั้นแบบก้านมากที่สุดเป็นเด็กกลุ่มที่กำลังจะพัฒนาการปั้นไปสู่การปั้นในระยะที่ 3 ด้วยสาเหตุที่ว่า การปั้นแบบก้าน เป็นการปั้นที่เป็นลักษณะหนึ่ง ของการปั้นแบบลายเส้น ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีของโกลอมบ์ที่กล่าวว่า การปั้นแบบลายเส้นเป็นกระบวนการประดิษฐ์ของเด็ก ในการยืมวิธีการวาดภาพมาประยุกต์ใช้ในการปั้น ด้วยการนำลักษณะเส้นที่เป็น 2 มิติ ของการวาด มาปั้นดินน้ำมันให้เป็นเส้นของตัวคน แทนการปั้นเป็นก้อน การปั้นแบบก้านนี้ อาจเป็นการทดลองปั้นชิ้นแรกของเด็ก ก่อนที่จะนำไปสู่การปั้นแบบเส้นโครงร่างในระยะที่ 3 เพราะมีจำนวนเด็กที่ปั้นลักษณะนี้ รองลงมาจากการปั้นในระยะที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับโกลอมบ์ (Golomb, 1974) ที่แสดงความเห็นเรื่อง การรับรู้อิทธิพลของลายเส้นในการปั้นว่า การใช้เวลาในการปั้นมากขึ้น ทำให้เด็กเริ่มละทิ้งการปั้นแบบลายเส้น และจะพยายามสร้างวิธีการแสดงออกแบบใหม่ ดังนั้นเมื่อเด็กมีพัฒนาการการปั้นที่สูงขึ้น เด็กอาจแก้ปัญหาในการปั้น ให้คนสามารถยืนในลักษณะของงาน 3 มิติมากขึ้น เนื่องจากเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี เป็นที่อยู่ในช่วง วัยเริ่มสร้างมโนทัศน์ (Preschematic Stage) ตามทฤษฎีพัฒนาการทางศิลปะของโลเวนเฟลด์ การปั้นแบบก้านนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่า เด็กมีพัฒนาการด้านความคิดรวบยอดเกี่ยวกับคนที่ยังไม่ชัดเจน จึงแสดงออกในลักษณะของการใช้สัญลักษณ์ที่เป็นแบบเรขาคณิต โดยยังไม่มีรายละเอียดของส่วนต่างๆของร่างกายมากนัก แทนภาพรวมที่เด็กเห็น

นอกจากนี้ในการปั้นตัวให้มีลักษณะเป็นก้านตั้งตรงนั้น อาจกล่าวได้ว่าเด็กมีพัฒนาการด้านความเข้าใจเรื่องเส้นเข้ามาเกี่ยวข้องตามทฤษฎีของอาร์นไฮม์(Arnheim, 1954) เรื่อง ทิศทางกับความเข้าใจของเด็ก ที่จะเริ่มมีความเข้าใจมาจากแนวนอน แนวตั้ง และแนวลาดเอียง ตาม

ลำดับ ซึ่งแนวลาดเอียงเป็นทิศทางที่ยากสำหรับเด็ก ด้วยเหตุนี้เด็กที่ปั้นแบบก้านจึงน่าจะมีความเข้าใจเรื่องทิศทางในแนวตั้งด้วย แต่ผลงานดังกล่าวเด็กจะยังไม่สามารถปั้นให้ยื่นตั้งได้เพราะลักษณะตัวแบบก้านเป็นการปั้นที่ไม่มี ความมั่นคง เนื่องจากมีลำตัวที่เป็นเส้นยาว และมีส่วนที่เป็นแขน ขา ยื่นออกมา รวมถึงส่วนที่เป็นหัวด้วย เด็กจึงไม่สามารถยกคนที่ตนปั้นเคลื่อนที่ หรือยกตั้งขึ้นได้ จึงใช้วิธีแก้ปัญหาโดยการวางขาชนานกับพื้นโต๊ะแทน (Golomb, 1974)

เด็กกลุ่มที่ปั้นแบบจาน หรือลักษณะกลม มีจำนวนคนที่ปั้นรองลงมาจากแบบก้าน อาจมีสาเหตุมาจากการรับรู้ของเด็กเกี่ยวกับลักษณะของคนยังมีไม่มากนัก ลักษณะการปั้นที่ปรากฏของเด็กกลุ่มนี้ คือ มีการปั้นเพียงหัวและขา ซึ่งการปั้นแบบนี้เป็นการปั้นที่เป็นลักษณะคนแบบลูกอ๊อด (Tadpole) การปั้นในลักษณะนี้สามารถอธิบายได้ว่า เด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กที่กำลังอยู่ในระยะแรกของการเริ่มเข้าสู่ระยะพัฒนาการการปั้นคน การปั้นลักษณะเป็นเส้นของเด็กที่ปั้นเป็นขา แสดงให้เห็นการเริ่มที่จะถ่ายทอดลักษณะของรูปร่างพื้นฐาน ไปสู่รูปร่างที่มีหลายส่วนจากระยะที่อาจปั้นเป็นก้อนเพียงก้อนเดียว ก่า หรือ คลึงให้เป็นก้อนกลม โดยเมื่อปั้นเป็นคนแบบลูกอ๊อด (Tadpole) ก็จะมีขาที่มีลักษณะยาว ต่อกับหัวที่มีลักษณะกลม ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของการปั้นแบบนี้ สอดคล้องกับด้านพัฒนาการทางศิลปะทั่วไป ที่จัดอยู่ในขั้นเริ่มสร้างมโนทัศน์ (Preschematic Stage) ที่กล่าวว่า การแสดงออกของเด็กวัยนี้ จะมีความหลากหลาย โดยจะมีการแสดงออกให้เห็นลักษณะของหัวและแขนหรือขาที่ต่อออกมาจากส่วนหัว นอกจากนี้ดินโดอแมน และดินโดอแมน (1977) ยังกล่าวถึง เด็กวัย 5 ปี ว่าเด็กจะสร้างงานที่แสดงออกถึงส่วนที่มีความสำคัญและมีความหมายต่อตัวเองเป็นหลัก ซึ่งหมายความว่า การปั้นในลักษณะนี้ เป็นการแสดงออกถึงสิ่งที่เด็กรับรู้เกี่ยวกับคน และลักษณะพื้นฐานของคน ของเด็กกลุ่มนี้ว่า มีเพียงหัว และ ขา หรือ แขน

การปั้นแบบแผ่น หัวกลม มีรายละเอียดของใบหน้า เด็กที่ปั้นลักษณะนี้เพียงคนเดียวและมี 1 ครั้ง จากการปั้นทั้ง 3 ครั้ง อาจมีสาเหตุเพราะเด็กกำลังเริ่มมีพัฒนาการในระยะแรกของการปั้นแบบลายเส้น ที่มีลักษณะหัวกลม มีแขน และขาที่เป็นเส้น ลักษณะเด่นของการปั้นแบบนี้ คือ หัวที่กลม ปั้นโดยมีส่วนที่เป็นก้อนหลายส่วนประกอบ แสดงว่าเด็กกำลังเริ่มมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับคนที่ชัดเจนขึ้น แต่ยังมีลักษณะที่ก้ำกึ่งระหว่างคนแบบลูกอ๊อดกับแบบลายเส้น โดยปั้นลักษณะของคนที่ไม่มีตัว แต่มีความสมบูรณ์ของแขน ขา และรายละเอียดของใบหน้า บัจจัยสำคัญซึ่งอาจมีผลต่อการแสดงออกแบบนี้ คือ พัฒนาการของเด็กที่ยังมีไม่สูงพอด้านความคิดรวบยอดเกี่ยวกับลักษณะคน และการแสดงออกถึงรูปร่างคน ตามการรับรู้ของวัย และทักษะของเด็ก

(Golomb, 1969 cited in Golomb, 1972) เมื่อเด็กมีโอกาสปั้นเพิ่มขึ้นทำให้ทักษะในการปั้นสูงขึ้น จึงไม่พบว่ามี การปั้นลักษณะนี้ซ้ำในครั้งที่ 2 และ ครั้งที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าการวิจัยครั้งนี้ ไม่มีเด็กคนใดปั้นระยะแรกทั้ง 3 ลักษณะเลย ปรากฏการณ์ดังกล่าวน่าจะมีสาเหตุมาจากการที่เด็กมีระดับพัฒนาการด้านการรับรู้และการแสดงออกสูงกว่าการแสดงออกด้านการปั้นในระยะแรก เห็นได้จากการที่เด็กส่วนมากปั้นอยู่ในระยะที่ 3 แบบผสม สอดคล้องกับทฤษฎีการปั้นของโกลอมบ์ (Golomb, 1974) ที่ทำการวิจัยพบว่า อายุเด็กไม่มีผลต่อการแสดงออกในระยะต่างๆ และการวิจัยของบราวน์ (Brown, 1975) พบว่ามีความสอดคล้องกันเรื่อง ลักษณะการแสดงออกของเด็กที่จะมีการเพิ่มขึ้นหรือลดลงในระหว่างช่วงอายุใด ช่วงอายุหนึ่ง และจะเป็นมากในเด็กอายุ 3 ถึง 6 ปี เนื่องจากวัยนี้เป็นวัยที่ร่างกายของเด็กมีพัฒนาการในการเจริญเติบโตสูง ทั้งยังมีพัฒนาการทุกด้าน โดยเฉพาะด้านจินตนาการ และความคิดรวบยอดที่สูงขึ้นจากเดิมอย่างเห็นได้ชัด (สุชา จันทน์เอม, 2541) เมื่อเด็กกลุ่มนี้ไม่มีการปั้นในระยะแรก รวมทั้งจากการปั้นทั้ง 3 หัวข้อ ไม่มีเด็กคนใดปั้นย้อนกลับมาในระยะแรกเลย จึงอาจกล่าวได้ว่าเด็กกลุ่มนี้มีระยะพัฒนาการในการปั้นค่อนข้างสูง

นอกจากนี้ผลการทดลองยังพบว่า เด็กมีการปั้นในลักษณะอื่นที่ไม่สามารถจัดเข้าเกณฑ์ระยะของการปั้นแบบใดได้เลย โดยเด็กปั้นเป็นก้อนกลมที่มีการกดให้เป็นรอย มีลักษณะใกล้เคียงกับระยะแรก แบบลอยตัว แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้ว ไม่สามารถจัดอยู่ในเกณฑ์ดังกล่าวได้ อาจมีสาเหตุมาจากการปั้นครั้งแรกของเด็ก (Herberholz, 1985) และเด็กไม่เคยปั้นดินน้ำมันมาก่อน จึงขาดการเรียนรู้ในเรื่องของวิธีปั้น ลักษณะการปั้นแบบต่างๆ รวมทั้งความรู้ ความจำ และทักษะที่เป็นส่วนสำคัญ การปั้นของเด็กจึงถือว่า อยู่ในระยะที่ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ

นอกจากลักษณะการปั้นในระยะที่ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติแล้ว พบว่าเด็กบางคนมีลักษณะของการปั้นในระยะที่สูงกว่าเกณฑ์ปกติด้วย คือ ปั้นลักษณะห้วกลม ตัวกลม มีรายละเอียดของใบหน้า นำมาประกอบกันหลายส่วน ลักษณะเด่นที่ไม่มีการระบุในทฤษฎีการปั้น แสดงให้เห็นจากการวางในลักษณะนอนเอียง และใช้ดินน้ำมันก้อนอื่นหนุน การปั้นลักษณะนี้อาจกล่าวได้ว่าเด็กมีพัฒนาการในเรื่องทิศทางกับความเข้าใจสูงกว่าวัย เพราะโดยปกติแล้ว เด็กวัยนี้จะรับรู้เรื่องทิศทางโดยเริ่มจากแนวนอน แนวตั้ง และแนวลาดเอียง สิ่งที่ยากขึ้นสำหรับเด็กวัยนี้ คือ ทิศทางที่มีความลาดเอียง ตามแนวคิดการรับรู้ทางสายตา และการแสดงออกเรื่อง ทิศทางกับความเข้าใจของเด็ก (Arnheim, 1969) ข้อมูลด้านการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ โกลอมบ์และแมคคอร์มิก (Golomb & McCormick, 1995) ที่ศึกษาความคิดรวบยอดในการทำงาน 3 มิติ ของเด็ก

และพบว่า เด็กมีมุมมองแบบผสม ความสลับซับซ้อนของรูปทรงในการปั้นจะเพิ่มขึ้นตามอายุของเด็ก จากลักษณะการปั้นดังกล่าวจึงจัดได้ว่า เด็กที่ปั้นลักษณะลาดเอียงนี้เป็นเด็กที่มีพัฒนาการสูงกว่าวัย

2.วิธีการสร้าง

ในการปั้นคนสำหรับเด็กเล็กนั้น ตามทฤษฎีการปั้นได้แบ่งวิธีการสร้างเป็น 7 วิธี ด้วยกัน และจากการวิจัยตามเกณฑ์ในการศึกษาดังกล่าว พบว่าเด็กส่วนมากใช้วิธีการสร้างแบบนำมาต่อกัน 3-4 ส่วน การที่เด็กใช้วิธีการปั้นแบบนี้แสดงให้เห็นว่า เด็กปั้นโดยแสดงออกถึงความคิดรวบยอดที่มีต่อลักษณะของคน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ของเด็กเล็กตามที่ลูเก้ (Luquet, 1931,1972 cited in Barrett and Light, 1976) กล่าวว่า เด็กเล็กเป็นวัยทำตามทฤษฎี หรือ เหมือนจริงด้วยเขาวงกตปัญญา (Intellectual Realism) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางศิลปะของโลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957 ; 1970) ในการอธิบายถึงวิธีการปั้นของเด็กที่นำลักษณะย่อยแต่ละส่วนมาต่อกันแบบนี้ว่า เป็นการปั้นแบบสังเคราะห์ (Synthetic Method) คือ เด็กจะปั้นส่วนย่อยของหัว ลำตัว แขน ขา และอื่นๆ ก่อน แล้วจึงนำมาประกอบ โดยการต่อเข้าด้วยกัน

ลักษณะของเด็กที่มีการคิดแบบนี้เป็นเด็กที่มีความไม่ถนัดทางทัศน์ หรือ เด็กที่ถนัดทางความรู้สึก (Nonvisual Experiences) ทั้งนี้จากการทดลองของบาเรตต์และไลต์ (Barrett and Light, 1976) ยังพบว่าเด็กที่อายุน้อยจะมีความถี่ของพัฒนาการจากขั้นถ่ายทอดตามที่รู้ ไปสู่การถ่ายทอดตามที่เห็น น้อยกว่าเด็กที่มีอายุมาก โดยเด็กวัย 5 ปี จะมีพัฒนาการการรับรู้ทางสายตาอยู่ในระยะของการรับรู้ส่วนย่อยก่อน แต่เมื่อเด็กอายุมากขึ้นจึงจะสามารถรับรู้ส่วนรวมได้ (Elkind and his colleagues, 1964 อ้างถึงใน เฮเลน กิตติพรพิมล, 2521) ลักษณะการปั้นแบบนำมาต่อกัน 3-4 ส่วน นี้ถือได้ว่าเป็นการแก้ปัญหาในการปั้นคนให้ยื่นได้อย่างสมดุวิธีหนึ่งของเด็ก โดยเด็กใช้การปั้นแล้ววางลงบนโต๊ะในแนวนอน ซึ่งสนับสนุนแนวคิดของโกลอมบ์ (Golomb, 1973) ที่ว่าการแสดงออกโดยใช้สื่อที่หลากหลายจะทำให้เด็กมีการกระทำที่แตกต่างกันและมีความฉลาดในเรื่องการใช้สื่อที่แตกต่างกันด้วย

วิธีการปั้นที่เด็กใช้รองลงมา คือ ปั้นแบบนำมาต่อกัน 2 ส่วน การที่เด็กใช้วิธีการแบบนี้เนื่องมาจากมีเด็กที่ปั้นลักษณะคนแบบลูกอ๊อดน้อย การกล่าวเช่นนี้เป็นผลมาจาก รูปแบบของการปั้นคนแบบลูกอ๊อด ซึ่งเป็นการปั้นคนที่มีเฉพาะหัวและขา จึงมีวิธีการสร้างเพียงการนำทั้งหัวและขามาต่อกัน แต่ลักษณะที่พบจากการวิจัยนี้ คือ เด็กมีการปั้นแขนเพิ่มขึ้นด้วย โดยปั้นหัวที่มีแขน

ชา เป็นเส้นแล้ววางเรียงต่อในหัว ด้วยลักษณะของการต่อกันแบบ 2 ส่วน แสดงว่าเด็กมีการรับรู้ถึงลักษณะคนที่มีรายละเอียดของส่วนประกอบมากกว่าหัวและขา คือ มีแขนเพิ่มขึ้น แต่เนื่องจากความคิดรวบยอดและทักษะในพัฒนาการการปั้นยังมีที่ไม่สูงพอ(Golomb, 1972) จึงทำให้เด็กใช้วิธีปั้นเพียงการนำมาต่อกันแบบ 2 ส่วนเท่านั้น

จากผลการทดลองครั้งนี้พบว่า เด็กมีวิธีการสร้างแบบกลม ลอยตัวเพียงคนเดียว และครั้งเดียวเท่านั้น จากจำนวนหัวข้อ และการปั้นทั้งหมด 3 ครั้ง สาเหตุนี้อธิบายได้ว่าเด็กอาจไม่เคยปั้นมาก่อน เมื่อได้รับดินน้ำมันจึงขาดทักษะในการปั้น การที่เด็กปั้นเป็นก้อนกลม ลอยตัว จึงเป็นเพียงกระบวนการหนึ่งในการสำรวจคุณสมบัติของดินน้ำมัน เพราะเด็กวัยนี้เป็นวัยที่มีการคิดแก้ปัญหาจากการรับรู้โดยการสัมผัส ที่ค่อนข้างจะมากกว่าระดับสติปัญญาของเด็กเอง(Arnheim, 1954) การใช้วิธีการปั้นแบบลอยตัวของเด็กคนนี้ จึงจัดอยู่ในระยะของพัฒนาการแบบอื่น เนื่องจากไม่สามารถจัดให้อยู่ในเกณฑ์ของระยะใดได้เลยดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น กล่าวได้ว่าการปั้นในลักษณะนี้ จัดอยู่ในขั้นทดลองที่จะกระทำสิ่งต่างๆกับดินของเด็ก ในลักษณะของการกระทำที่เข้าไปเข้ามา และการสร้างงานหลายๆชิ้น (Schirmacher, 1988) สังเกตได้จากการที่เด็กปั้นเป็นก้อนกลมถึง 3 ก้อนด้วยกัน

ลักษณะการปั้นด้วยวิธีการสร้างแบบกลมแผ่น ลูกบอล และแบบจัดเรียงเฉพาะไปหน้า จากการวิเคราะห์ผล ไม่พบว่ามีเด็กใช้วิธีการสร้างดังกล่าว เนื่องจากในการปั้นของเด็กกระยะแรกเด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับคน เป็นลักษณะของสัญลักษณ์แทนสิ่งที่เด็กต้องการกล่าวถึง โดยใช้รูปร่างกลมแสดงเอกลักษณ์พื้นฐานของคน ตามความหมายของเด็ก ลักษณะกลม หมายถึงคนทั้งตัว มีการแสดงถึงลักษณะของตัวคน โดยการปั้นดินน้ำมันให้ตั้งตรง และปั้นส่วนประกอบของใบหน้า การแสดงออกถึงลักษณะของตัวคนในเด็กกลุ่มนี้มีพัฒนาการสูงกว่าการแสดงออกด้วยการใช้ลักษณะ ดังนั้นจึงไม่มีเด็กใช้วิธีการดังกล่าวในการปั้น (Golomb, 1974)

ส่วนวิธีการสร้างแบบหน่วยเดียว ทำยื่นตั้ง และลักษณะอื่นที่ไม่มีเด็กปั้น เนื่องจากเด็กยังไม่สามารถรับรู้ลักษณะของส่วนรวมได้ สอดคล้องกับการทดลองของเอลโคลด์และคณะ (1964 อ้างถึงใน เฮเลน กิตติพรพิมล, 2521) ที่พบว่าเด็กวัย 5 ปี มีพัฒนาการการรับรู้ทางสายตาอยู่ในระยะของการรับรู้ส่วนย่อย เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้นหลังจาก 6 ปี จึงจะสามารถรับรู้ส่วนรวมได้ การรับรู้ส่วนรวมนั้นสอดคล้องกับพัฒนาการทางศิลปะ(Lowenfeld and Lambert,1970) เรื่องวิธีการปั้นของเด็กแบบวิเคราะห์ (Analytic Method) ที่เป็นการปั้นโดยการดึงดินออกมาจากแกนกลางหรือส่วนรวมว่า เด็กที่ใช้วิธีนี้ เป็นเด็กที่คิดด้วยการประยุกต์การสังเกตุสิ่งต่างๆรอบตัว หรือรับรู้จาก

การมองเห็น (Visual Experiences) แล้วจึงแสดงออกมาในลักษณะดังกล่าว สอดคล้องกับทฤษฎีการรับรู้ทางสายตา ดังนั้นเด็กในการทดลองกลุ่มนี้จึงมีพัฒนาการในด้านการรับรู้ทางสายตาที่อยู่ในระดับปกติ

ส่วนเด็กที่ไม่ได้ใช้วิธีการปั้นทำขึ้นตั้งนั้น สาเหตุประการหนึ่งมาจาก การที่เด็กยังไม่สามารถแก้ปัญหาในการแสดงออกผ่านสื่อประเภทนี้ได้ จึงใช้วิธีการนำมาต่อกัน 3-4 ส่วน แล้ววางนอนราบ ขนานไปกับพื้นแทน (Golomb, 1974) เนื่องจากเด็กวัยนี้ประดิษฐ์คิดค้นสิ่งต่างๆผ่านกระบวนการรับรู้โดยการสัมผัสและการแสดงออกเป็นหลัก ตามที่นักการศึกษาหลายท่านกล่าวไว้ (Arnheim, 1954; Golomb, 1974; Lowenfeld, 1970; Linderman and Linderman, 1977) และการทดลองครั้งนี้ไม่ปรากฏว่าเด็กมีการใช้วิธีการสร้างในลักษณะอื่น จึงน่าจะมีผลมาจากการที่เด็กกลุ่มนี้ขาดทักษะในการแก้ปัญหาในด้านนี้

3. ลักษณะการตกแต่งการปั้น

ลักษณะการตกแต่งการปั้นที่ผู้วิจัยพบจากการทดลองนี้ ผู้วิจัยพบว่าลักษณะที่เด็กใช้มากที่สุดในการปั้น คือ การนำรายละเอียดค่อยมาติด โดยในการปั้นทั้ง 3 ครั้ง เด็กใช้วิธีการตกแต่งดังกล่าวเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งกล่าวได้ว่าเด็กมีพัฒนาการการรับรู้ในเรื่องรายละเอียดมากขึ้น สาเหตุที่เด็กตกแต่งการปั้น โดยการนำรายละเอียดค่อยมาติด เนื่องจากเด็กอยู่ในวัยของการทำงานโดยใช้ประสาทสัมผัส และความสัมพันธ์ระหว่างการเคลื่อนไหว มากกว่าการใช้สายตา สอดคล้องกับลินเดอร์แมน และลินเดอร์แมน (Linderman and Linderman, 1977) รวมทั้ง แชปแมน (Chapman, 1978) ที่กล่าวว่า เด็กวัยนี้จะมีความสามารถในการใช้มือ และนิ้วสำรวจ ทดลอง ด้วยการบีบ คลึง ดึง ม้วน และทำพื้นผิวแบบต่างๆบนหน้าดินได้ โดยรูปแบบที่ทำส่วนมากจะเป็นแบบนูนต่ำ (Low-relief) การปั้นรายละเอียดแล้วนำมาติดตกแต่งนั้น จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่าเด็กส่วนมากปั้นเป็นรายละเอียดของ ตา จมูก ปาก บางคนปั้นคิ้ว ผม ต่างหู หนวด สะดือ และเพศของคนที่ได้ปั้น ตรงกับผลการวิจัยของบราวน์ (Brown, 1975; 1984) ที่พบว่าเด็ก 5 ปี ส่วนใหญ่จะมีการรับรู้ในเรื่องรายละเอียดของส่วนต่างๆของร่างกายเพิ่มขึ้น เช่น จมูก ตา ปาก

ลักษณะการจิ้มให้เป็นรู เป็นลักษณะของการตกแต่งการปั้น ที่มีจำนวนเด็กที่ใช้วิธีนี้รองลงมา ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก เด็กมีความคิดรวบยอดในเรื่องการใช้ไม้จิ้มฟัน หรือวัสดุใดๆก็ตามที่มีปลายแหลมว่าจะเหมาะสำหรับการนำมาทำให้เป็นรู โดยในการแจกไม้จิ้มฟันให้เด็กแต่ละครั้งผู้วิจัยไม่ได้บอกหรือกล่าวอะไรเกี่ยวกับไม้จิ้มฟันกับเด็กเลย ทำน้าไม้จิ้มฟันมาตกแต่งงานของเด็ก

นั้น เด็กมักใช้จี้เป็นลักษณะของตาและจมูก ตรงกับแชปแมน (Chapman, 1978) ที่กล่าวว่าเด็กอายุ 5 ปี จะสนุกกับการเพิ่มรายละเอียดในการปั้น โดยใช้เครื่องมือในการปั้นและเครื่องมือประเภทอื่น เช่น กระจุดม หรือไม้จี้ม้วน

การปั้นเป็นแผ่นนำมาติดลงบนพื้นผิว เป็นการตกแต่งการปั้นอีกลักษณะหนึ่งที่มีเด็กใช้จำนวนมาก รองลงมาจากการใช้จี้ให้เป็นรู สาเหตุดังกล่าวเป็นเพราะ เด็กส่วนใหญ่ใช้ลักษณะการตกแต่งแบบนี้แทนการปั้นเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ซึ่งบางคนใช้วิธีการปั้นเป็นแผ่นกว้างๆ และบางคนใช้การฉีกเป็นชิ้นขนาดกลางบ้างใหญ่บ้าง จัดวางเรียงบนลำตัวแทนเสื้อผ้า เนื่องจากความคิดรวบยอดของเด็กที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่างๆรอบตัวเด็ก ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากกระบวนการ Assimilation ที่เพียเจต์กล่าวไว้ว่า เป็นกระบวนการพื้นฐาน ในการปรับข้อมูลของความรู้เดิมที่มีอยู่ภายในตัว ให้เข้ากับข้อมูลของความรู้ใหม่ที่ได้รับจากสิ่งของ หรือเหตุการณ์ภายนอก ตามระดับสติปัญญาของแต่ละคน (นิรมล ชยุตสาหกิจ, 2524) ในที่นี้การที่เด็กปั้นเสื้อผ้าให้เป็นลักษณะแผ่นที่ห่อหุ้มตัวและขา กับการที่เด็กใช้การฉีกเป็นแผ่นขนาดใหญ่บ้าง เล็กบ้างมาติดลงบนส่วนของลำตัว น่าจะมีผลมาจาก ความรู้เดิมของเด็กเกี่ยวกับลักษณะของเสื้อผ้าว่า คือ สิ่งที่เป็นลักษณะแผ่นไม่ใช่เป็นลักษณะก้อน ส่วนความรู้ใหม่เกี่ยวกับสื่อที่เด็กใช้ คือ ดินน้ำมัน เมื่อเด็กทดลองคุณสมบัติของดินน้ำมันในด้านต่างๆตามความพึงพอใจแล้ว พบว่าดินน้ำมันสามารถทำให้เป็นแผ่นได้ ฉีกให้เป็นแผ่นบางได้ด้วย ดังนั้นเด็กกลุ่มนี้จึงใช้วิธีสร้างสรรค์การตกแต่งผลงานของตนโดยการปั้นเป็นแผ่น แล้วนำมาห่อลำตัวแทนเสื้อผ้า และบางคนก็ใช้วิธีการฉีกให้มีขนาดต่างๆกัน แล้วนำไปตกแต่งบนลำตัว การฉีกเป็นแผ่นที่มีขนาดต่างกันแล้วนำมาตกแต่งลงบนตัวนั้น แสดงให้เห็นทักษะในการใช้กล้ามเนื้อที่มีขีดจำกัด เพราะกล้ามเนื้อย่อยสำหรับวัยนี้ยังไม่แข็งแรงมากนัก (พูนสุข บุญยสวัสดิ์, 2533) ดังนั้นเทคนิคการนำลักษณะแผ่นมาติดลงบนพื้นผิว จึงมีหลายขนาดเนื่องจากเด็กยังไม่สามารถควบคุมกล้ามเนื้อได้ตามความต้องการของตน

เด็กกลุ่มที่ใช้วิธีการขูด ขีด ให้เป็นรอยบนพื้นผิว เป็นเด็กที่มีจำนวนค่อนข้างน้อย น่าจะมีสาเหตุมาจาก ประสบการณ์เดิมของเด็กที่เกี่ยวกับการปั้น คือ การบีบ คลึง ดึง ทูบ เป็นต้น การขูด ขีดให้เป็นรอย เด็กส่วนมากจะใช้วิธีการดังกล่าวนี้ในการวาดภาพ จึงมีการตกแต่งด้วยการขูด ขีด น้อยกว่าการปั้นเป็นรายละเอียดค่อยๆแล้วนำมาติด จี้ให้เป็นรู หรือทำให้เป็นแผ่นแล้วนำมาติดลงบนพื้นผิว เนื่องจากเป็นวิธีการที่เด็กใช้ในการทำงานประเภท 2 มิติ อีกทั้งการขูด ขีด ยังเป็นการทำให้พื้นผิวเกิดรอย(Texture) ไม่สามารถเพิ่มเติมให้เป็นสีสันที่สวยงามได้ ทั้งยังจมหายไปบนเนื้อ

ดินได้ง่าย ตามคำกล่าวของ คอลลเวย์ และเคียร์ (Callaway and Kear, 1999) เด็กจึงให้ความสนใจในการตกแต่งการปั้นด้วยวิธีนี้น้อยกว่าการตกแต่งแบบอื่นๆ

การตกแต่งการปั้นลักษณะอื่นที่พบจากการวิจัยครั้งนี้ คือ การที่เด็กนำไม้จิ้มฟันมาผ่าให้เป็นทางแฉก เป็นการประดิษฐ์คิดค้นวิธีการตกแต่งเฉพาะตัว และการสร้างสรรค์ที่เด็กค้นพบจากการกระทำ ที่มาจากการทดลอง โดยใช้ไม้จิ้มฟัน กระทำกับดินน้ำมันในรูปแบบต่างๆ จนกระทั่งเกิดความรู้ และความคิดในการสร้างสรรค์งานให้เป็นแบบเฉพาะของตนเอง สอดคล้องกับไซมาเชอร์ (Schirmacher, 1988) และแชปแมน (Chapman, 1978) ที่กล่าวว่าเด็กอายุ 5 ปี จะสนุกกับการเพิ่มรายละเอียดในการปั้น โดยเฉพาะการใช้เศษวัสดุมาสร้างสรรค์ ประกอบการปั้น นอกจากนี้เด็กยังมีการตกแต่งโดยใช้วัตถุบริเวณปลายของขา ให้เป็นลักษณะของเท้า แสดงว่าเด็กเริ่มเข้าสู่ขั้นของการแสดงออก ที่เริ่มมีการแสดงให้เห็นถึงลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และความคิดรวบยอดของวัยเริ่มสร้างมโนทัศน์ (Preschematic Stage) เกี่ยวกับคนที่เพิ่มมากขึ้น

แม้ว่าเด็กเกือบทั้งหมดจะมีการตกแต่งการปั้นด้วยวิธีการแบบต่างๆ แต่มีเด็กบางกลุ่มที่ไม่ใช้การตกแต่งการปั้นบนตัวคนที่เด็กปั้นเลย สอดคล้องกับระยะการปั้นของเด็กที่อยู่ในการปั้นระยะที่ 2 แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการการปั้นที่ค่อนข้างช้า เนื่องจากบราวน์ (Brown, 1975) ได้ทดลองให้เด็กอายุ 3-11 ปี ปั้นคน และพบว่าเด็กวัย 5 ปี จะมีการตกแต่ง โดยการวาดจมูก ตา ปาก เพิ่มเติมในส่วนหัว แต่เด็กที่พบในการวิจัยกลุ่มนี้ไม่มีการตกแต่งการปั้น จึงแสดงให้เห็นว่าความคิดรวบยอดของเด็กเกี่ยวกับรายละเอียดของใบหน้าคนยังมีน้อย หรือไม่มีเลย

ด้านภูมิหลังของเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากแบบสัมภาษณ์ประกอบพฤติกรรมการปั้น

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ และทัศนคติทางศิลปะของเด็ก พบว่าจากสี 3 สี คือ สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน เด็กชอบสีเหลืองมากที่สุด ในขณะที่ระหว่างสีขาวกับสีดำ ไม่มีเด็กคนใดชอบสีดำเลย และจำนวนเด็กที่ชอบสีอื่น ๆ มีมากที่สุด ทั้งนี้เสาวนีย์ บุญยะฤทธิ์ (2535) กล่าวถึงการทดลองของมัสเซน (Mussen, 1964) ว่า เด็กวัย 3 ถึง 6 ปี เป็นวัยที่มีการจับคู่สิ่งของโดยใช้การรับรู้ทางสายตาเกี่ยวกับสีเป็นเกณฑ์ และตามพัฒนาการการเล่นของเด็กนั้น เด็กมักสนใจสีสันที่สว่างงาม และชอบใช้สีที่สดชัด (สุชา จันทน์เอม, 2541) ด้วยสาเหตุที่ว่า สีเหลืองเป็นสีที่มีความสดใส สะดุดตา เด็กจึงให้ความสนใจมากกว่าสีอื่น ตรงกันข้ามกับสีดำที่ไม่มีเด็กชอบเลย เนื่องจากไม่มีความสดใส

ประเภทของสีที่เด็กชอบนั้นพบว่าเด็กชอบสีไม้(สีดินสอ)มากที่สุด รองลงมา คือ สีชอล์ก สีฟ้า จันทน์อม(2541) กล่าวว่า เด็กวัยนี้จะเริ่มมีจินตนาการเกี่ยวกับการระบายสี จากนั้นจะเริ่มใช้สีน้ำ ผลการวิเคราะห์พบว่าเด็กชอบการวาดภาพระบายสีมากที่สุด แต่ประเภทของสีที่เด็กชอบมากที่สุด คือ สีไม้(สีดินสอ) รองลงมา คือ สีชอล์ก ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการที่เด็กได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ทางศิลปะเพิ่มเติม นอกเหนือจากที่ใช้ในโรงเรียน และทางโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมประเภทการวาดภาพระบายสี ด้วยสีไม้(สีดินสอ)โดยสม่ำเสมอ สีชอล์ก รองลงมา และกิจกรรมประเภทอื่นเป็นครั้งคราว เด็กจึงมีความคุ้นเคย และ ชอบสีไม้(สีดินสอ)มากที่สุด

ด้านการแสดงออกของเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากแบบสังเกตประกอบพฤติกรรมการปั้น

การทดลองครั้งนี้พบว่า เด็กส่วนมากเคยปั้นรูปคนมาก่อน และใช้วัสดุประเภทดินน้ำมันมากที่สุด โดยเด็กส่วนใหญ่จะชอบปั้นรูปผลไม้ รองลงมา คือ คน สิ่งของ และสัตว์กับสิ่งอื่นๆตามลำดับ และสีของดินน้ำมันที่เด็กชอบมากที่สุด คือ สีเหลือง และเด็กจะมีความต้องการในการปั้นสิ่งอื่น นอกเหนือจากการปั้นรูปที่ผู้วิจัยกำหนดให้มากที่สุด โดยต้องการปั้นคุณแม่มาก รองลงมา คือ คุณพ่อ และลำดับสุดท้าย คือ ตัวเอง นอกจากนี้เด็กยังมีความต้องการในการอธิบายเพิ่มเติมกับสิ่งที่ตนเองปั้น มากกว่าการไม่อธิบาย ข้อมูลดังกล่าวสามารถอธิบายได้ดังนี้ การที่เด็กส่วนใหญ่เคยปั้นรูปคนมาก่อน เพราะคน คือ ตัวเอง หรือบุคคลใกล้ชิด ทั้งนี้เด็กวัย 4 ถึง 7 ปี นี้เป็นวัยที่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดของเพียเจต์ (นิรมล ชยุตสาหกิจ, 2524) เด็กจึงมีทักษะในการปั้นคนมาก่อน

การที่เด็กเคยใช้ดินน้ำมันเป็นวัสดุในการปั้นมากที่สุดเพราะ ผู้ปกครองมีการส่งเสริมด้านการจัดหาอุปกรณ์ให้ นอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียน เนื่องจากดินน้ำมันมีคุณสมบัติใกล้เคียงดินเหนียวมาก ไม่แตกหักง่าย สีสดใสสวยงาม ดึงดูดความสนใจของเด็ก ไม่ต้องเสียเวลาในการเตรียมดิน สามารถปั้นได้ทันที สะดวกในการเก็บรักษา สามารถเก็บได้นานกว่าดินเหนียว ทั้งยังไม่สกปรกเลอะเทอะ จึงเหมาะสมมากในการปั้น ตามคำกล่าว ของโกลอมบ์ และโคว์เลย์ (Golomb, 1972; Cowley, 1973) และสะดวกต่อการจัดซื้อของผู้ปกครอง

การที่เด็กชอบปั้นผลไม้มากที่สุด อาจมีสาเหตุมาจาก ผลไม้เป็นอาหารประเภทหนึ่ง และเป็นสิ่งที่เด็กต้องรับประทานทุกวัน อีกทั้งมีรูปทรงที่ไม่ซับซ้อน ซึ่งพัฒนาการทางศิลปะของเด็กช่วงนี้จัดอยู่ในวัยเริ่มสร้างมโนทัศน์(Preschematic Stage) เด็กในขั้นพัฒนาการนี้จะมีความคิดรวบ

ยอดต่อสิ่งต่างๆรอบตัว แล้วการแสดงออกถึงสิ่งต่างๆโดยใช้สัญลักษณ์ ด้านการรับรู้ทางสายตาที่เด็กมีต่อวัตถุ เด็กจะใช้วิธีการถ่ายทอวัตถุดังกล่าวโดยใช้รูปทรงเรขาคณิตแทนวัตถุนั้น และเด็กจะเลือกใช้สีที่มีความชัดเจน ตามอารมณ์มากกว่าเหตุผล ตามทฤษฎีพัฒนาการทางศิลปะของโลเวนเฟลด์(Lowenfeld, 1987)

เนื่องจากเด็กอายุ 5 ปี จะมีความสามารถในการรับรู้ทางสายตา เกี่ยวกับสีได้ดีกว่ารูปร่าง (Elkind and his colleagues, 1964 อ้างถึงใน เฮเลน กิตติพรพิมล, 2521) ในการทดลองครั้งนี้พบว่าเด็กส่วนมากชอบดินน้ำมันสีเหลือง มีสาเหตุมาจาก เด็กวัยนี้เป็นวัยที่เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆในโลกด้วยการใช้ประสาทสัมผัสเป็นหลัก โดยเฉพาะการใช้ประสาทสัมผัสทางตา และมือ ซึ่งเด็กจะทดลองโดยการกระทำสิ่งต่างๆเข้าไป ซ้ำมาได้นาน จนกว่าจะค้นพบสิ่งที่เขาต้องการและพึงพอใจ (Linderman and Linderman, 1977) เห็นได้จาก ผลการทดลองที่เด็กจะมีความต้องการในการปั้นสิ่งอื่น นอกเหนือจากการปั้นรูปที่ผู้วิจัยกำหนดให้มากที่สุด และต้องการปั้นคุณแม่มาก รองลงมา คือ คุณพ่อ และลำดับสุดท้าย คือ ตัวเอง ทั้งนี้อธิบายได้ว่า เมื่อเด็กการสำรวจ ค้นหา และทดลองปั้นสิ่งอื่นจนพึงพอใจแล้ว เด็กจะเริ่มปั้นบุคคลที่เด็กใกล้ชิด คือ คุณแม่ ต่อมา คือ คุณพ่อ แสดงให้เห็นถึงความต้องการของเด็กในเรื่องความรัก เด็กต้องการให้คนอื่นรัก และรักคนอื่น โดยเฉพาะความรักความอบอุ่นจากคุณพ่อ และคุณแม่(สุชา จันทน์เอม, 2541) ซึ่งเด็กใช้วิธีแสดงออกผ่านการปั้น

ขณะนั้นเด็กยังมีความต้องการในการอธิบายเพิ่มเติม เกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองปั้นมากกว่าไม่อธิบาย ซึ่งเป็นวิธีการแก้ปัญหาอย่างหนึ่ง ของการที่เด็กไม่สามารถปั้นในสิ่งที่ตนต้องการได้ตามความปรารถนา จึงใช้วิธีอธิบายเพื่อลดช่องว่างระหว่างความรู้ที่มี ต่อสิ่งที่ปั้น และการขาดประสบการณ์ในการแสดงออกของเด็ก(Arnheim, 1969 ;Golomb, 1974) นอกจากนี้เด็กยังมีขีดจำกัดในเรื่องของทักษะ การบังคับ และควบคุมการใช้กล้ามเนื้อย่อย ที่ยังทำได้ไม่ดีนัก เด็กจึงอธิบายเพื่อทำให้ผลงานของตนสมบูรณ์มากขึ้นตามความต้องการ

ด้านระยะเวลาในการปั้น

ตามปกติเด็กอายุ 5 ปี จะใช้เวลาต่อสิ่งที่ตนเองชอบในสิ่งเดียวกันนาน 12.6 นาที (สุชา จันทน์เอม, 2541) แต่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เด็กส่วนมากใช้ระยะเวลาในการปั้นมากกว่า 20 นาที ทั้งนี้ น่าจะมีสาเหตุมาจาก สีของดินน้ำมันที่ชัดเจน และคุณสมบัติของดินน้ำมันที่มีความยืดหยุ่น สามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบได้ง่าย(Linderman and Linderman, 1977) ทำให้เด็กมี

ความสนใจในการสำรวจ ทดลอง และกระทำต่อดินน้ำมันตามความสนใจ จนเกิดความเพลิดเพลิน ทำให้ใช้เวลามากกว่า 12.6 นาที

ด้านพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกขณะปั้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการปั้นทั้ง 3 ครั้ง ของเด็กพบว่าเด็กส่วนมากมีการอธิบายถึงสิ่งที่ตนเองปั้นให้เพื่อนฟัง มีสาเหตุมาจากพัฒนาการของเด็กวัย 4 ถึง 6 ปี ที่จะมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองมาก ชอบจับกลุ่ม ต้องการได้รับการยอมรับจากเพื่อนหรือคนรอบข้าง ชอบเคลื่อนไหว ชอบสัมผัสสิ่งใหม่และชอบสร้างเรื่องราวที่แปลกใหม่ (พีระพงษ์ กุลพิศาล, 2531) เด็กจึงมีความต้องการที่จะอธิบายถึงสิ่งที่ตนเองปั้นให้เพื่อนหรือคนรอบข้างรับรู้ การวิจัยในครั้งนี้พบว่าเด็กบางคนมีการอธิบายถึงสิ่งที่ตนเองกำลังปั้นเป็นเรื่องราว บางคนอธิบายเป็นประโยคที่มีความต่อเนื่องกันของเนื้อหาบ้าง ไม่ต่อเนื่องบ้าง เด็กหลายคนมีการอธิบายถึงกิริยาของคนที่ตนเองกำลังกระทำอยู่ บางคนอธิบายถึงสาเหตุในการปั้น มีการอธิบายลักษณะของพ่อแม่ว่ามีรูปร่างลักษณะอย่างไรเป็นต้น การอธิบายของเด็กดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความต้องการที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง โดยการอธิบายถึงสิ่งที่ตนเองรับรู้ ความคิด นอกจากนี้การอธิบายของเด็กดังกล่าวยังเป็น การแก้ปัญหาในสิ่งที่ตนเองไม่รู้ และเป็นวิธีใช้ลดข้อผิดพลาดในเรื่องของทักษะการปั้นที่เด็กไม่สามารถปั้นตามความต้องการของตนได้ (Arnheim, 1969; Golomb, 1974; Herberholz, 1985)

ด้านพฤติกรรมในการปั้นรูปคนจากการทดลองครั้งนี้พบว่า เด็กมีพฤติกรรมในการปั้นรูปคนโดยใช้ดินน้ำมันมากกว่า 1 สี มากกว่าการใช้ดินน้ำมันเพียงสีเดียว เฮเลน กิตติพรพิมล (2521) กล่าวถึง การศึกษาของเอลไคนด์และคณะ (Elkind and his colleagues, 1964) ว่าเด็กวัย 3 ถึง 6 ปี จะมีการรับรู้ทางสายตาเกี่ยวกับสีในการจับคู่วัตถุแบบต่างๆ ดังนั้นเด็กจึงแสดงออกโดยใช้ดินน้ำมันหลายสี ส่วนลักษณะพิเศษที่พบจากการวิจัยนี้ คือ เด็กมีการผสมสีดินน้ำมันแล้วจึงนำมาปั้น โดยใช้วิธีการผสมแล้วเกิดสีใหม่ เช่น ผสมเป็นสีส้ม สีฟ้าอ่อน สีชมพูอ่อน เป็นต้น และมีการผสมสี โดยให้เห็นเนื้อสีที่กำลังผสมเข้าหากันเป็นสีผสมที่ยังไม่เป็นเนื้อสีเดียวกัน การผสมสีดังกล่าวเป็นการแสดงออกในการปั้นครั้งที่ 3 ของเด็กกลุ่มนี้ ซึ่งการกระทำในลักษณะนี้สนับสนุนทฤษฎีของ อาร์นไฮม์ (Arnheim, 1969) เรื่องพัฒนาการการแสดงออกว่าการแสดงออกของเด็กไม่ได้เป็นการลอกเลียนแบบวัตถุ แต่จะมีแนวทางของตัวเองในการค้นพบ โดยมีความสอดคล้องกับการวิจัยของสโคปแฮมเมอร์ (Skophammer, 1999) ที่ทดลองให้เด็กปั้นหน้าโดยใช้ดินน้ำมันในการปั้นมากกว่า 3 สี ซึ่งจากการปั้นพบว่าเด็กสามารถสร้างงานโดยใช้วิธีการผสมสีดินน้ำมันให้เกิดสีใหม่ได้

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลยังพบว่า เด็กมีการปั้นตามความคิด และจินตนาการของตนเอง มากกว่าเลียนแบบงานปั้นของเพื่อน โดยพบว่า เด็กมีการออกแบบเสื้อผ้า ทรงผม และเครื่องประดับ เช่น แหวน ต่างหู ของคนที่ตนเองปั้น ลักษณะเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า เด็กไม่มีลักษณะพิเศษในการถ่ายทอดทักษะของระยะพัฒนาการนี้อย่างชัดเจน แต่จะมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน โดยจะขึ้นอยู่กับอารมณ์ ระดับสติปัญญา สภาพแวดล้อมของภูมิหลัง และควมมีวุฒิภาวะของตัวเอง (Linderman and Linderman, 1977) ซึ่งเด็กจะค้นพบสิ่งที่ตนเองต้องการจากการเล่นซ้ำไป มา นอกจากนี้เด็กยังมีสัญชาตญาณของการออกแบบสร้างสรรค์ด้วย

การใช้อุปกรณ์ช่วยในการปั้นของเด็ก จากการทดลองพบว่า ลักษณะของการใช้อุปกรณ์นั้นเด็กจะใช้สำหรับการเจาะมากที่สุด รองลงมา คือ การใช้วิธีอื่น การกระทำนี้น่าจะมีสาเหตุมาจาก คุณลักษณะและสมบัติของดินน้ำมันที่มีมิติ มีความยืดหยุ่น สามารถเปลี่ยนรูปร่างได้ตามการกระทำของเด็ก (Linderman and Linderman, 1977) เด็กจึงมีการทำลองเจาะในลักษณะต่างๆ นอกจากนี้ พบลักษณะพิเศษของการใช้อุปกรณ์นอกเหนือไปจากการใช้โดยทั่วไป คือ เด็กนำไม้จิ้มฟันมาผ่าดินน้ำมันให้เป็นทางแคง แสดงให้เห็นว่าเด็กมีความคิดที่แปลก แตกต่างไปจากการคิดโดยทั่วไป สอดคล้องกับทฤษฎีของโกลอมบ์ (Golomb, 1974) และอาร์นไฮม์ (Arnheim, 1969) ที่กล่าวว่า ความหลากหลายในการแสดงออก จะขึ้นอยู่กับความคิดรวบยอดในการแสดงออก และทักษะการปั้น ซึ่งเด็กจะสามารถทำได้จากการค้นคว้า ประดิษฐ์คิดค้นวิธีการแสดงออกถึงวัตถุประสงค์ว่า มากกว่าการลอกเลียนแบบวัตถุ และ ความแตกต่างกันของสื่อ ทำให้มีวิธีการแสดงออกที่แตกต่างกันด้วย

จากการปั้นทั้ง 3 ครั้ง พบว่าเมื่อเด็กปั้นงานที่กำหนดให้เสร็จแล้วเด็กมีความต้องการในการปั้นต่ออีก เพราะหลังจากเด็กทำงานตามคำสั่งแล้ว เด็กเกิดความรู้สึกไม่เพียงพอ จึงต้องการปั้นต่อ ซึ่งเด็กกลุ่มนี้จะมีความพึงพอใจในการปั้นมาก มีสาเหตุมาจากเป็นการปั้นหลังจากทำตามคำสั่งแล้ว เป็นการปั้นที่เด็กกระทำตามความต้องการของตนเอง เพราะเด็กวัยนี้ยังมีความคิดเรื่องตนเองเป็นศูนย์กลางอยู่ (สุชา จันทน์เอม, 2541) การที่เด็กปั้นตามความพึงพอใจเป็นการปั้นที่แสดงออกถึงความคิด และความรู้สึก การที่เด็กกระตือรือร้นในการปั้นต่อ เนื่องจากเด็กต้องการเรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ของตนให้ผู้อื่นรับรู้ สอดคล้องกับ (Herberholz, 1985) ที่เสนอว่าเด็กจะมีความกระตือรือร้นในการแสดงออกผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียนรู้ และถ่ายทอดความประทับใจที่มี โดยสร้างเป็นลักษณะเฉพาะตัว

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาการปั้นของเด็ก อายุ 5 ถึง 6 ปี ตามทฤษฎีของแคลร์ โกลอมบ์ สามารถสรุปได้ว่าเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี มีระยะของการปั้นและใช้วิธีการสร้างที่เป็นไปตามทฤษฎีของ แคลร์ โกลอมบ์ นอกจากนี้พบว่าเด็กมีการปั้นแบบผสมในระยะที่ 3 ที่มีลักษณะของการปั้นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวซึ่งไม่ปรากฏตามเกณฑ์ของทฤษฎีทั้งหมด แต่ลักษณะที่พบดังกล่าวสามารถจัดอยู่ในลักษณะการปั้นแบบผสมได้สอดคล้องกับทฤษฎีของโกลอมบ์ (Golomb, 1974) และอาร์นไฮม์ (Arnheim, 1954) ที่กล่าวถึงความหลากหลายในการแสดงออกว่า จะขึ้นอยู่กับความคิดรวบยอดในการแสดงออกและทักษะการปั้น ซึ่งเด็กจะสามารถแสดงให้เห็นได้จากการค้นคว้าจนเกิดการประดิษฐ์คิดค้นวิธีการแสดงออกถึงวัตถุประสงค์กล่าวด้วยตนเองมากกว่าการลอกเลียนแบบวัตถุ นอกจากนี้ความแตกต่างกันของสื่อจะมีผลต่อวิธีการแสดงออกที่แตกต่างกันของเด็ก ส่วนประเด็นด้านการศึกษาถึงวิธีการสร้างสามารถสรุปได้ว่า เด็กใช้วิธีการสร้างเพียง 3 แบบ คือ แบบกลม ลอยตัว แบบนำมาต่อกัน 2 ส่วน และแบบนำมาต่อกัน 3-4 ส่วน สอดคล้องกับทฤษฎีของโกลอมบ์ โดยการวิจัยครั้งนี้พบว่าเด็กมีลักษณะของการตกแต่งการปั้นที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวแตกต่างไปจากทฤษฎี คือ การปั้นที่นำมาต่อกัน 3-4 ส่วน และวางในลักษณะเอียง ด้านประสบการณ์ทัศนคติทางศิลปะ ประสบการณ์และทัศนคติในการทำงานปั้นของเด็ก และระยะเวลาในการปั้นเป็นลักษณะที่ไม่ได้กล่าวถึงในทฤษฎี จากศึกษาในการวิจัยครั้งนี้พบว่า ลักษณะและพฤติกรรมในการแสดงออกดังกล่าวเป็นปัจจัยที่สอดคล้องกับการปั้นของเด็กโดยพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในขณะที่ปั้นแสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์ในการปั้นของเด็กกลุ่มนี้ที่ทฤษฎีไม่ได้ระบุไว้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง การปั้นของเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี ตามทฤษฎีของแคลร์ โกลอมบ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรจะมีการวิจัยเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการปั้นของเด็กไทยในประเด็นต่างๆเพิ่มเติมในเรื่องมุมมองที่เด็กนำเสนอผลงาน ทิศทางการจัดวางผลงาน และการออกแบบประกอบกรปั้น เพื่อเป็นองค์ความรู้ใหม่และเป็นข้อมูลในการศึกษาพัฒนาการด้านศิลปะของเด็กต่อไป
2. ควรจะศึกษาการปั้นในเด็กที่มีอายุ มากกว่า 6 ปี ตามลำดับอายุอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาพัฒนาการด้านการปั้นตามลำดับอายุ
3. ควรมีการศึกษาถึงอิทธิพลทางด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรม ประเพณี และสภาพแวดล้อมกับการปั้นของเด็กถึงความแตกต่างของปัจจัยดังกล่าวว่าจะมีผลต่อการแสดงออกของ

เด็กด้านการปั้นหรือไม่ เช่น การปั้นของเด็กไทยทั้ง 4 ภาค พัฒนาการและเอกลักษณ์ในการปั้นของเด็กแต่ละภาคในประเทศรวมถึงเด็กต่างประเทศที่ศึกษาอยู่ในประเทศไทยด้วย เพื่อเป็นแนวทางในการขยายประเด็นทางการวิจัยด้านวัฒนธรรม และประเพณีที่มีต่อการแสดงออกด้านการปั้น

4.ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการปั้นและพัฒนาการทางด้านกรปั้นกับเด็กพิเศษ โดยเฉพาะเด็กตาบอด เด็กที่มีทักษะด้านการใช้มือเป็นพิเศษ และเด็กที่มีความสามารถพิเศษเพื่อศึกษาถึงความแตกต่างในการแสดงออกด้านการปั้น

5.ควรมีการศึกษาพัฒนาการด้านการปั้น เปรียบเทียบกับพัฒนาการด้านกรวาด เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาพัฒนาการด้านศิลปศึกษาต่อไปในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรวิภา สรรพกิจจำนง. 2532. ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ แบบชี้แนะและแบบอิสระ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. เกษร ธิตะจारी. 2531. ศิลปะชี้แนะ. โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2527. การศึกษาความพร้อมของนักเรียนชั้นเด็กเล็ก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2542. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. 2534. แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1-3. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ฉวีวรรณ กินาวงศ์. 2533. การศึกษาเด็ก. กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- ฉวีวรรณ จึงเจริญ. 2524. เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน 3. กรุงเทพมหานคร : ห.จ.ก.โรงพิมพ์อักษรไทย.
- ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. 2533. พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ. กรุงเทพมหานคร : แพลน พับลิชชิ่ง.
- บงกชพันธ์ ทองงาม. 2539. เอกสารประกอบการสอนวิชาหลักสูตรและการสอน (อัตร้าเนา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. 2539. สถิติวิจัย 1. กรุงเทพมหานคร : พี.เอ็น. การพิมพ์.
- บุศรินทร์ สิริปัญญาธร. 2541. แนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่เกิดจากกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บุษบง ตันติวงศ์. 2541. เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่องการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของ Waldorf ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน (อัตร้าเนา). กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญณรัตน์ พิษณุไพบุลย์. 2536. ความซาบซึ้งในภาพจิตรกรรม สุนทรียภาพบนพื้นที่สองมิติ. วารสารครุศาสตร์ ปีที่ 22 ฉบับที่ 1 (ก.ค.-ก.ย.) : 84-88.

- พีระพงษ์ กุลพิศาล. 2531. มโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะ. ตำราเอกสารวิชาการ ฉบับที่ 19. ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- พูนสุข บุญยสวัสดิ์. 2533. เมื่อหนูน้อยหัดเขียน. กรุงเทพมหานคร : บริษัท อักษรสัมพันธ์ จำกัด.
ไพเราะ พุ่มมัน. 2544. การพัฒนาคุณภาพนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาสู่ผลงานทางวิชาการ.
กรุงเทพมหานคร : บริษัท จำไทยเพรส จำกัด.
- นภเนตร ธรรมบวร. 2540. การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิรมล ชยุตสาหกิจ. 2524. ทฤษฎีการเล่นเพื่อพัฒนาการทางสติปัญญา. การละเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก. หน้า 1-3. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มะลิฉัตร เลืออานนท์. 2542. เอกสารประกอบคำสอนวิชาปรัชญา และทฤษฎีศิลปศึกษา (อัดสำเนา). ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวพา เดชะคุปต์. 2528. กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- เยาวพา เดชะคุปต์. 2542. กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย. เจ้าพระยาระบบการพิมพ์ : บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด.
- ลัดดา ลีตระกูล. 2531. ความสามารถทางการวาดภาพคนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เลิศ อานันทะ. 2535. เทคนิควิธีสอนศิลปะเด็ก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรวรรณ เหมชะญาติ. 2535. ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของกาเย่ที่มีต่อความสามารถในการรับรู้ทางด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กก่อนวัยเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรภรณ์ วัควิชัย. 2533. การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร : แสง ศิลป์การพิมพ์.
- วนิดา ศิลปกิจโกศล. 2540. ผลของการทำกิจกรรมการปั้นแบบชี้แนะ กึ่งชี้แนะ และแบบอิสระที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเอง ของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วาสี ปรงสิงห์. 2524. การศึกษารูปแบบกิจกรรมการศึกษาที่จัดในชั้นอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิชากร, กรม. 2540. คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (อายุ 3-6 ปี).
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- วิทยา เริงโกสม. 2531. ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย (อัดสำเนา). กรุงเทพมหานคร.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526. ศิลปะศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิมวอลอาร์ต.
- สุลักษณ์ ศรีบุรี. 2536. คุณค่าของศิลปะ จากทัศนะของบุคคลต่างๆ. วารสารครุศาสตร์ 22
(ก.ค.-ส.ค.) : 51-63.
- เสาวนีย์ บุญยะฤทธิ์. 2538. ผลของการสอนโดยวิธีสังเกตที่มีต่อการรับรู้ทางศิลปะของเด็ก
อายุ 4-7 ปี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หรรษา นิลวิเชียร. 2535. ปฐมวัยศึกษา : หลักสูตรและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีน
ติ้ง เฮ้าส์.
- อารุณ มะกล่าวทอง. 2542. มิติสัมพันธ์ในภาพวาดของเด็กวัยระหว่าง 5-9 ปี: อิทธิพลของพื้น
ภาพรูปวงกลมที่มีต่อเส้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุบล ตูจันดา. 2532. หลักและวิธีสอนศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- เฮเลน กิตติพรพิมล. 2521. ผลการเรียนในโรงเรียนที่มีต่อการรับรู้ความลึกของภาพ 2 มิติ ของเด็ก
อายุ 5 ปี และ 6 ปี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Arnhem, Rudolf. 1969. Art and visual perception. London : Faber and Faber.
- Barrett, M.D.; and Light, P.H. 1976. Symbolism and intellectual realism in children's drawing. British Journal of Educational Psychology 46 : 198-202.
- Brown, E. V. 1975. Developmental characteristics of clay figures made by children age three through age eleven. Studies in Art Education 16(3) : 45-53.
- Brown, E. V. 1984. Developmental characteristics of clay figures made by children : 1970 to 1978. Studies in Art Education 26(1) : 56-60.
- Callaway, G.; and Kear, M. 1999. Teaching art and design in the primary school. London : David Fulton Publishers.

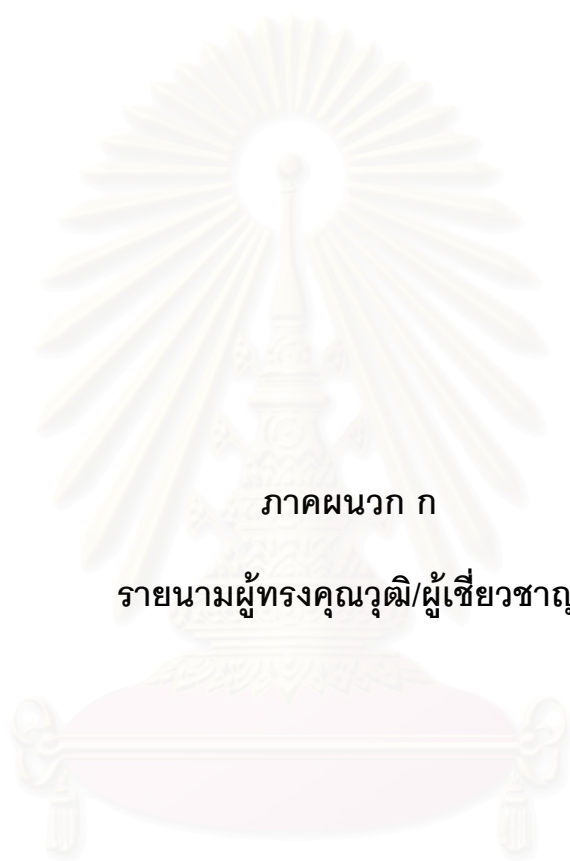
- Callaway, G.; and Kear, M. 1999. Teaching art and design in the primary school. London : David Fulton Publishers.
- Chapman, L. H. 1978. Approaches to art in education. U.S.A. : Harcourt Brace Jovanovich.
- Cowley, David. 1973. Working with clay and plaster. N.Y. : Watson-Guptill.
- Conrad, George. 1964. The process of art education in the elementary school. N.J. : Prentice-hall, Inc.
- Golomb, Claire. 1972. Evolution of the human figure in a three-dimensional medium. Developmental Psychology 6(3) : 385-391.
- Golomb, Claire. 1973. Children's representation of the human figure: The effects of models, media, and instruction. Genetic Psychology Monographs 87 : 197-251.
- Golomb, Claire. 1974. Young children's sculpture and drawing: A study in representational development. Cambridge, Mass. : Harvard University Press.
- Golomb, C.; and McCormick, M. 1995. Sculpture : The development of three-dimensional representation in clay. [On-line] . Visual Arts Research; 21 (Spring's 95) 35-50. Abstract from : H.W.Wilson Abstracts Full text.
- Golomb, Claire. 1997. Representational concepts in clay : The development of sculpture. In Kindler, A. M., Child development in art, pp. 131-141. Virginia : The National Art Education Association.
- Grossman, Ellin. 1980. Effects of instructional experience in clay modeling skills on modeled human figure representation in preschool children. Studies in Art Education 22(1) : 51-59.
- Hammond, S.L. & others. 1967. Good school for young children. N.Y. : Macmillan.
- Herberholz, Donald. 1985. Developing artistic and perceptual awareness: Art practice in the Elementary classroom. 5 th ed. Iowa : Wm. C. Brown.
- Hildebrand, Verna. 1997. Introduction to early childhood education. 6 th ed. U.S.A. : Merrill.
- Kellogg, Rhoda. 1969. Analyzing children's art. Palo Alto : Mayfield Publishing Co.
- Knudsen, E. H.; and Christensen, E. M. 1957. Children's art education. U.S.A. : Chas.A.Bennett Co.,Inc.

- Linderman, E. W.; and Herberholz, D. W. 1964. Developing artistic and perceptual awareness. U.S.A. : WM.C.Brown.
- Linderman, E. W.; and Linderman, M. M. 1977. Crafts for the classroom. N.Y. : Macmillan Pub.Co.Inc.
- Lowenfeld, V.; and Lambert, W. 1970. Creative and mental growth. U.S.A. : The Macmillan Company.
- Lowenfeld, Viktor. 1975. Your child and his art. N.Y. : The macmillan.
- Lowenfeld, Viktor. 1987. Creative and mental growth. 6 th ed. U.S.A. : Macmillan.
- Mattil, E. L.; and Marzan, B. 1981. Meaning in children's art. N.J. : Prentice-Hall.
- Mayesky, Mary. 1995. Creative Activities for young children. 5 th ed. N.Y. : Delmar.
- Michael, J. A.; and Morris, J. W. 1984. European influences on the theory and philosophy of Viktor Lowenfeld. Studies in Art Education V.26 (2) : 103-110.
- McFee, J. K. 1961. Preparation for art. U.S.A. : Wadsworth publishing Company, Inc.
- Schirmmacher, Robert. 1988. Art and creative development for young children. 2 nd ed. N.Y.: Delmar.
- Skophammer, D. M. 1999. Changing faces in the art room: Working with plasticine clay. Arts and Activities 125 (1) : 34.
- Williams, H. G. 1983. Perceptual and motor development. N.J. : Prentice-Hall, Inc.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือ

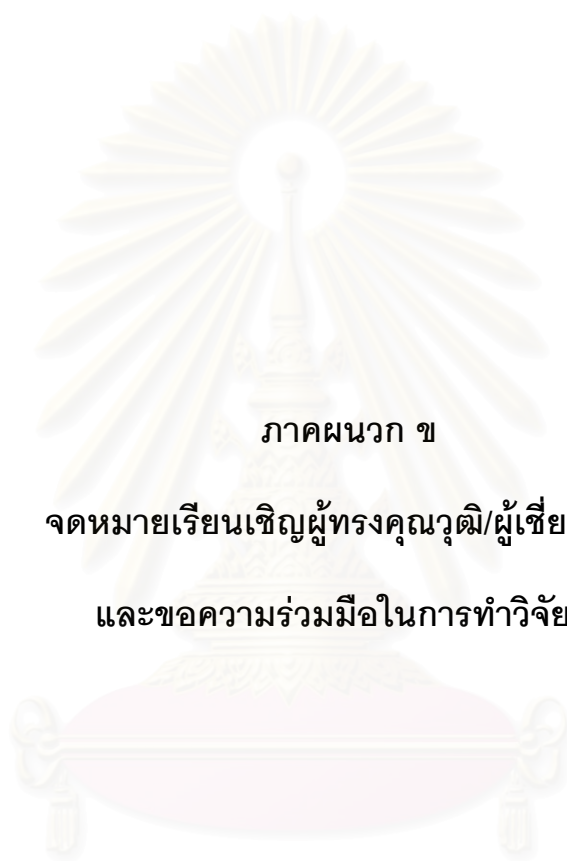
1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะลิฉัตร เอื้ออานันท์
นักวิชาการอิสระ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ภาคบงกช
อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริลักษณ์ ศรีกมล
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม)
4. อาจารย์ทินกร บัวพูล
รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและเทคโนโลยีสารสนเทศ
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม)
5. อาจารย์อัมพร พันธุ์พานิชย์
อาจารย์สอนวิชาศิลปศึกษา
โรงเรียนเศรษฐเสถียร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจวิเคราะห์ผลงานปั้น

1. อาจารย์ทินกร บัวพูล
รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและเทคโนโลยีสารสนเทศ
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม)
2. อาจารย์สมใจ จงรักวิทย์
อาจารย์ประจำวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม)
3. อาจารย์วิรัตน์ คุ่มคำ
อาจารย์สอนวิชาศิลปศึกษา
โรงเรียนวัดสี่สุก
4. อาจารย์มาณวิกา ผลพิรุพท์
อาจารย์ประจำชั้นอนุบาล
โรงเรียนอนุบาลสามเสน
5. อาจารย์อำไพพรรณ สุดใหม่
อาจารย์ใหญ่และอาจารย์ประจำชั้นอนุบาล 3
โรงเรียนอนุบาลเยียมหนูช

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

จดหมายเรียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ

และขอความร่วมมือในการทำวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ทม.0302(2770.0603)847

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

13 มิถุนายน 2544

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

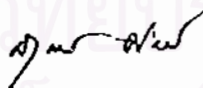
เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะลิฉัตร เชื้ออานันท์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวชนบท วัฒนสุขชัย นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา สาขาวิชา
ศิลปศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษากារปั้นของเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี ตาม
ทฤษฎีของแคร์ โกลอมบ์" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึง
ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร.218-2682

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร.218-2682

ที่ ทม.0302(2770.0603)849

วันที่ 13 มิถุนายน 2544

เรื่อง ขออนุญาตเชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน รองคณบดีและผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม)

ด้วย นางสาวชนบทร วัฒนสุขชัย นิสิตชั้นปริญญาโท ภาควิชาศิลปศึกษา สาขาวิชาศิลปศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาการปั้นของเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี ตามทฤษฎีของแคลร์ โกลอมป์” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญอาจารย์ในสังกัดดังมีรายชื่อดังต่อไปนี้ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น

1. อาจารย์ทินกร	บัวซูล
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริลักษณ์	ศรีกมล
3. อาจารย์สมใจ	จงรักวิทย์

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้อาจารย์ดังมีรายชื่อดังข้างต้นเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

สุลักษณ์ ศรีบุรี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ที่ ทม.0302(2700.0603)854

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

13 พฤษภาคม 2544

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้จัดการโรงเรียนถนนอมพิศวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวชนบพร วัฒนสุขชัย นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา สาขาวิชาศิลปศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาการปั้นของเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี ตามทฤษฎีของแคลร์ โกลอมบ์" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบคำล้งปั้น แบบประเมินผลงาน แบบสัมภาษณ์ประกอบการปั้น และแบบสังเกตพฤติกรรมการปั้น ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวชนบพร วัฒนสุขชัย ได้ทดลองใช้เครื่องมือดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 218-2682

ที่ ทม.0302(2770.0603)846

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

13 มิถุนายน 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบุญฤดี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวชนบท วัฒนสุขชัย นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา สาขาวิชาศิลปศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาการปั้นของเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี ตามทฤษฎีของแคลร์ โกลอมป์" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบคำสั่งปั้น แบบประเมินผลงาน แบบสัมภาษณ์ประกอบการปั้น และแบบสังเกตพฤติกรรมการปั้น ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวชนบท วัฒนสุขชัย ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร.218-2682

ภาคผนวก ค

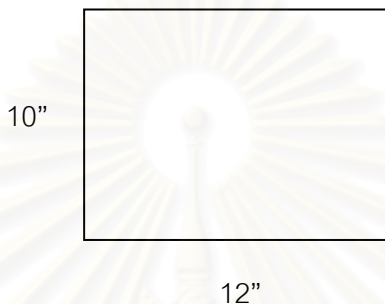
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ประกอบการบ้าน

- 1.1 แผ่นพลาสติกลูกฟูกสำหรับเก็บงานปั้น และกล่องสำหรับเก็บผลงานเด็ก
เป็นแผ่นพลาสติกลูกฟูก ขนาดกว้าง 10 นิ้ว ยาว 12 นิ้ว (10"x12")

ขนาดแผ่นพลาสติก หรือ แผ่นรองปั้นนี้ แชปแมน (Chapman, 1978) ลินเดอแมนและ ลินเดอแมน (Linderman and Linderman, 1977) กล่าวถึงการให้เด็กทำงานปั้นว่า ควรใช้ กระดาษสีเหลือง ขนาดรัศมีประมาณ 6 นิ้ว หรือมากกว่า เพื่อความสะดวกในการทำงานขณะปั้น เนื่องจากการทำงานต้องมีการเคลื่อนย้ายผลงานจากโต๊ะ รวมถึงการนำผลงานเด็กมาจัดแสดงด้วย และกล่องสำหรับเก็บผลงานเด็ก เป็นกล่องที่สร้างสำหรับ เก็บรวบรวมผลงานเด็กโดยเฉพาะ ซึ่งมี ขนาดประมาณ 10.5x11 นิ้ว สามารถเก็บผลงานเด็กได้ จำนวนกล่องละ 5 ชิ้น

1.2 ไม้ปลายแหลม

จากงานวิจัยของบราวน์ (Brown, 1975) กำหนดให้เด็กใช้ไม้ปลายแหลม ในการทำงาน ปั้น การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเตรียมไม้ปลายแหลม ที่มีขนาดความยาวประมาณ 3 นิ้ว ไว้ให้เด็กใช้ ในการทำงาน ให้อิสระในการทำงาน เด็กสามารถใช้ หรือ ไม่ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวได้ ตามความต้องการ โดยผู้วิจัยไม่ได้กำหนดไว้ในคำสั่ง

1.3 ดินน้ำมัน

นักการศึกษาทั้งในต่างประเทศและในประเทศ เช่น โกลอมบ์ (Golomb, 1972) โคว์เลย์ (Cowley, 1973) และ บงกชพันธ์ ทองงาม (2538) กล่าวถึง ดินน้ำมันว่า มีความเหมาะสมมากใน การปั้น เนื่องจากไม่แตกหรือหักง่าย สีสดใสสวยงาม ดึงดูดความสนใจเด็ก ไม่ต้องใช้เวลาในการ เตรียมดิน สามารถปั้นได้ทันที ไม่สกปรกเท่าดินเหนียว และ สะดวกในการเก็บรักษามากกว่าดิน เหนียว หรือวัสดุประเภทอื่น

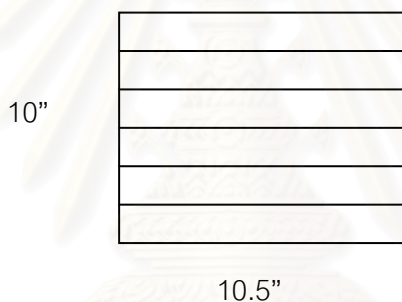
ในเรื่องการใช้สีดินน้ำมัน สีซา จันท์นอม (2541) กล่าวถึง เด็กวัยนี้ว่าจะชอบใช้สีที่
 ดูฉลาด สอดคล้องกับ สคอปแฮมเมอร์ (Skophammer, 1999) ที่ทดลองให้ดินน้ำมันสีน้ำเงิน สี
 แดง สีเหลือง และสีเขียว กับเด็กในการปั้น ผลการวิจัยสรุปว่าเด็กสามารถแสดงออกทางด้าน
 อารมณ์ และการอธิบายลักษณะต่างๆโดยการใช้สี เส้น รูปร่าง รวมถึงพื้นผิวที่เป็นอิสระได้

จากข้อมูลดังกล่าว การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงจัดเตรียมดินน้ำมันสีต่างๆ คือ สีน้ำเงิน
 สีแดง สีเหลือง สีเขียว สีขาว และสีดำให้เด็ก โดยไม่กำหนดการเลือกใช้สี แต่ผู้วิจัยจะสังเกตการ
 เลือกใช้สีของเด็ก และนำมารายงานในการอภิปรายผล

1.4 กระดาษสติ๊กเกอร์สีขาว

สำหรับให้นักเรียนเขียนชื่อ และอายุ ใช้ติดลงบนแผ่นพลาสติกลูกฟูกเพื่อให้ทราบถึง
 ผลงาน ชื่อของผู้ปั้น และเป็นข้อมูลในการตรวจให้คะแนนผลงานการปั้น

1.5 กล่องสำหรับเก็บผลงานเด็ก

สำหรับเก็บผลงานปั้น มีขนาดประมาณ 10 x 10.5 x 12 นิ้ว 1 กล่องเก็บผลงานได้
 จำนวน 5 ชิ้น

2.แบบคำสั่งงานปั้น

มีทั้งหมด 3 เรื่อง โดยกำหนดให้ปั้นจำนวน 3 ครั้ง ครั้งละ 1 เรื่อง คือ

- 2.1 ตัวฉันเอง
- 2.2 แม่ของฉัน
- 2.3 คนที่ฉันรัก

การกำหนดหัวข้อในการปั้นดังกล่าว เนื่องจากเด็กวัย 5-6 ปี เป็นวัยที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง มีความสนใจในสภาพแวดล้อมรอบตัว ต้องการความรักความอบอุ่น จากพ่อ แม่ หรือคนรอบข้างที่ใกล้ชิด (สุชา จันทน์เอม, 2541)

2.1 การปั้นครั้งที่ 1 เรื่อง “ตัวฉันเอง”

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรม โดยการตั้งคำถามที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน และประสบการณ์ในการทำกิจกรรมด้านต่างๆของนักเรียน จากนั้นตั้งคำถามให้เด็กทายว่าวันนี้ครูมีกิจกรรมอะไรมาให้เด็กนักเรียนทำ ?

2. ผู้วิจัยอธิบายสิ่งที่ต้องการให้เด็กปั้น โดยกล่าวว่า ครู มีความต้องการที่จะรู้จักนักเรียนทุกคน และวันนี้ครูมีกิจกรรมจะให้เด็กนักเรียนทำ โดยให้นักเรียนแต่ละคนปั้นตัวเอง เพื่อให้ครูนำกลับไปดู ครูต้องการให้นักเรียนปั้นตนเองให้ดีที่สุด นักเรียนจะปั้นอย่างไรหรือจะใช้วิธีการอย่างไรก็ได้แต่อย่างน้อยต้องปั้นตนเองให้ครู 1 คน

3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้เด็กซักถามข้อสงสัย

4. ผู้วิจัยทบทวนคำสั่งในการปั้นอีกครั้งเมื่อนักเรียนไม่มีข้อสงสัยแล้วผู้วิจัยทบทวนคำสั่งโดยการตั้งคำถามถามนักเรียนว่า วันนี้ครูต้องการให้นักเรียนทำอะไร?

5. ผู้วิจัยแจกอุปกรณ์สำหรับการปั้น คือ แผ่นพลาสติกลูกฟูก ขนาดกว้าง 10 นิ้ว ยาว 12 นิ้ว (10"x12") ดินน้ำมันทั้ง 6 สี ประกอบด้วย ดินน้ำมันสีน้ำเงิน สีแดง สีเหลือง สีเขียว สีขาว สีดำ โดยผู้วิจัยใช้การปั้นดินน้ำมันให้เป็นการปั้นที่มีลักษณะกลมให้เด็กแต่ละคนตรงตามรายชื่อที่จัดเตรียมไว้ และไม่ปลายแหลมมาแจกให้เด็กทุกคน โดยแยกดินน้ำมันตามสี ให้เด็กทุกคนได้รับดินน้ำมันทุกสีและไม่ปลายแหลม หลังจากนั้นให้เด็กเริ่มปั้นพร้อมกัน ผู้วิจัยให้อิสระในการทำงานแก่เด็ก โดยไม่ได้กำหนดไว้ในคำสั่งว่าเด็กจะต้องใช้ดินน้ำมันทุกสี หรือ ไม่ปลายแหลมในการปั้น

6. ทบทวนคำสั่งครั้งที่ 3 ผู้วิจัยทบทวนคำสั่งก่อนการปั้นโดยอธิบายว่าครูต้องการให้นักเรียนปั้นตัวเองให้ดีที่สุด โดยนักเรียนสามารถปั้นได้มากกว่า 1 คน แต่อย่างน้อยขอให้เด็กนักเรียนปั้นตัวนักเรียนเองให้ครู อย่างน้อย 1 คน

7. ให้เด็กเริ่มปั้นพร้อมกัน ผู้วิจัยให้เด็กตบมือพร้อมกัน 1-3 ครั้ง เพื่อเป็นการรวมให้เด็กมีสมาธิ และเกิดความต้องการในการปั้นมากขึ้น เมื่อเด็กพร้อมผู้วิจัยให้เด็กลงมือปั้นพร้อมกันโดยขณะที่เด็กปั้น ผู้วิจัยสังเกตลักษณะและพฤติกรรมกรปั้นของเด็ก เช่น ระยะเวลาในการปั้น และพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกขณะการทำงานนั้น เป็นต้น และบันทึกข้อมูลลงในแบบสังเกตพฤติกรรมประกอบการปั้น และแบบสัมภาษณ์ประกอบการปั้น

2.2 การปั้นครั้งที่ 2 เรื่อง “แม่ของฉัน”

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรม โดยการตั้งคำถามที่เกี่ยวกับคุณแม่ของนักเรียนว่า นักเรียนมีอะไรจะบอกครูเกี่ยวกับคุณแม่ของนักเรียนบ้าง ? จากนั้นตั้งคำถามให้เด็กทายว่า วันนี้ครูมีกิจกรรมอะไรมาให้เด็กเรียนทำ ?

2. ผู้วิจัยอธิบายสิ่งที่ต้องการให้เด็กปั้น โดยกล่าวว่า ครู มีความต้องการที่จะรู้จักคุณแม่ของนักเรียนทุกคน และวันนี้ครูมีกิจกรรมจะให้เด็กเรียนทำ โดยให้นักเรียนแต่ละคนอธิบายเกี่ยวกับคุณแม่ของนักเรียนให้ครูฟังด้วยการปั้นดินน้ำมัน เพราะคุณครูอยากที่จะรู้จักคุณแม่ของนักเรียนทุกคนแต่ไม่สามารถไปพบคุณแม่ของทุกคนได้ ดังนั้นครูจึงต้องการให้นักเรียนแต่ละคนปั้นคุณแม่ให้ครูนำกลับไปดู โดยให้นักเรียนปั้นคุณแม่ของนักเรียนให้สวยที่สุด ดีที่สุด นักเรียนจะปั้นอย่างไรหรือใช้วิธีการอย่างไรก็ได้ แต่อย่างน้อยต้องปั้นคุณแม่ให้ครู 1 คน

3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้เด็กซักถามข้อสงสัย

4. ผู้วิจัยทบทวนคำสั่งในการปั้นอีกครั้งเมื่อนักเรียนไม่มีข้อสงสัยแล้วผู้วิจัยทบทวนคำสั่งโดยการตั้งคำถามถามนักเรียนว่า วันนี้ครูต้องการให้นักเรียนทำอะไร?

5. ผู้วิจัยแจกอุปกรณ์สำหรับการปั้น คือ แผ่นพลาสติกลูกฟูก ขนาดกว้าง 10 นิ้ว ยาว 12 นิ้ว (10" x12") ดินน้ำมันทั้ง 6 สี ประกอบด้วย ดินน้ำมันสีน้ำเงิน สีแดง สีเหลือง สีเขียว สีขาว สีดำ โดยผู้วิจัยใช้การปั้นดินน้ำมันให้เป็นก้อนที่มีลักษณะกลมให้เด็กแต่ละคนตรงตามรายชื่อที่จัดเตรียมไว้ และไม่ปลายแหลมมาแจกให้เด็กทุกคน โดยแยกดินน้ำมันตามสี ให้เด็กทุกคนได้รับดินน้ำมันทุกสีและไม่ปลายแหลม หลังจากนั้นให้เด็กเริ่มปั้นพร้อมกัน ผู้วิจัยให้อิสระในการทำงานแก่เด็ก โดยไม่ได้กำหนดไว้ในคำสั่งว่าเด็กจะต้องใช้ดินน้ำมันทุกสี หรือ ไม่ปลายแหลมในการปั้น

6. ทบทวนคำสั่งครั้งที่ 3 ผู้วิจัยทบทวนคำสั่งก่อนการปั้นโดยอธิบายว่า ครู มีความต้องการที่จะรู้จักคุณแม่ของนักเรียนทุกคน แต่ไม่สามารถไปพบคุณแม่ของทุกคนได้ ให้นักเรียนอธิบายให้ครูฟังเกี่ยวกับคุณแม่ของนักเรียนโดยการปั้นดินน้ำมัน และครูต้องการให้นักเรียนแต่ละคนปั้นคุณแม่ของตนเองเพื่อให้ครูนำกลับไปดู โดยให้นักเรียนปั้นคุณแม่ของตนเองให้สวยที่สุด ดีที่สุด นักเรียนจะปั้นอย่างไร หรือใช้วิธีการอย่างไรก็ได้ แต่อย่างน้อยต้องปั้นคุณแม่ให้ครู 1 คน

7. ให้เด็กเริ่มปั้นพร้อมกัน ผู้วิจัยให้เด็กตบมือพร้อมกัน 1-3 ครั้ง เพื่อเป็นการรวมให้เด็กมีสมาธิ และเกิดความต้องการในการปั้นมากขึ้น เมื่อเด็กพร้อมผู้วิจัยให้เด็กลงมือปั้นพร้อมกันโดยขณะที่เด็กปั้น ผู้วิจัยสังเกตลักษณะและพฤติกรรมกรปั้นของเด็ก เช่น ระยะเวลาในการปั้น และพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกขณะการทำงานนั้น เป็นต้น และบันทึกข้อมูลลงในแบบสังเกตพฤติกรรมประกอบการปั้น และแบบสัมภาษณ์ประกอบการปั้น

3.แบบประเมินการปั้น ซึ่งผู้วิจัยสร้างจากเกณฑ์พัฒนาการด้านการปั้นของ แคลร์ โกลอมป์

โดยในครั้งที่ 1 ทดลองใช้เครื่องมือที่โรงเรียนถนนอมพิศวิทยากับนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ซึ่งมีอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 30 คน พบว่ามีปัญหาดังนี้

- 1.การแจกดินน้ำมันเป็นเส้นทำให้เด็กไม่กล้าปั้นเป็นรูปร่างต่างๆ
- 2.การให้เด็กเขียนชื่อด้วยตนเองหลังการมอบงาน ก่อนการปั้น เป็นการหยุดทำให้เด็กหยุดชะงักด้านความต้องการในการแสดงออกด้านการปั้นชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง

3.ทิศทางของหัวข้อในการปั้นเดิมที่ผู้วิจัยกำหนด คือ ครั้งที่ 1 ปั้นเรื่อง “โต๊ะ” ครั้งที่ 2 ปั้นเรื่อง “สัตว์ที่มี 4 ขา” และครั้งที่ 3 ปั้นเรื่อง “คน” เมื่อทดลองเก็บข้อมูล และนำแบบประเมินการปั้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ พบว่าไม่สามารถให้คะแนนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เนื่องจากคำสั่งไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และไม่สามารถประเมินคะแนนให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันได้ สอดคล้องกับที่ผู้เชี่ยวชาญท่านหนึ่งได้ให้คำแนะนำ ในการทดลองใช้แบบประเมิน

ดังนั้นก่อนการทดลองใช้เครื่องมือในครั้งที่ 2 ผู้วิจัยได้ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง รวมทั้งได้ศึกษาถึงประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งทฤษฎี และผลงานวิจัยของ โกลอมป์ทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดหัวข้อในการปั้นครั้งที่ 2 โดยในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดหัวข้อเป็น ครั้งที่ 1 ปั้นเรื่อง “ตัวฉันเอง” ครั้งที่ 2 ปั้นเรื่อง “แม่ของฉัน” และครั้งที่ 3 ปั้นเรื่อง “คนที่ฉันรัก”

เมื่อปรับหัวข้อในการปั้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปทดลองใช้เป็นครั้งที่ 2 ที่โรงเรียนอนุบาลบ้านไทรงาม กับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ซึ่งมีอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 30 คน และพบว่าการใช้เครื่องมือในครั้งที่ 2 นี้ สามารถเก็บข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบวิเคราะห์งานบ้าน ครั้งที่ 1**เรื่อง ตัวฉันเอง**

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมายกากบาท (x) ลงในช่อง A B หรือ C ตามลักษณะเด่นแบบใดแบบหนึ่งที่ท่านเห็นสมควร

ระยะการบ้าน	ลำดับที่				
	1	2	3	4	5
A.แบบลอยตัว					
B.แบบเป็นแผ่น มีรายละเอียดของใบหน้า					
C.แบบจัดเรียงรายละเอียดของใบหน้า					
A.คนแบบลูกอ๊อด A1.แบบจานหรือลักษณะกลม					
A2.แบบวางราบ ขนานกับพื้นโต๊ะ หนึ่งในสามของส่วนประกอบรูปคนที่บ้านมีลักษณะยื่นในแนวตั้ง					
A3.แบบตั้งเป็นแผ่นมาติด					
B.แบบหน่วยเดียว B1.แบบแผ่น วางราบ มีหน่วยเดียว					
B2.แบบลอยตัว นำแต่ละส่วนมาต่อกัน					
C.แบบลายเส้น C1.แบบแผ่น หัวกลม มีรายละเอียดของพื้นผิวหน้า					
C2.แบบจัดเรียงเป็นชั้น คล้ายภาพต่อ					
C3.แบบก้าน					

วันที่...../...../.....

แบบวิเคราะห์งานบ้าน ครั้งที่ 1 (ต่อ)**เรื่อง ตัวฉันเอง**

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมายกากบาท (x) ลงในช่อง A B หรือ C ตามลักษณะเด่นแบบใด
แบบหนึ่งที่ท่านเห็นสมควร

ระยะเวลาบ้าน	ลำดับที่				
	1	2	3	4	5
A.แบบยื่น แนวตั้ง					
B.แบบเส้นโครงร่าง					
C.แบบผสม					
ลักษณะอื่น					
หมายเหตุ					

แบบวิเคราะห์งานปั้น ครั้งที่ 1**เรื่อง ตัวฉันเอง**

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมายกากบาท (x) ลงในช่อง ตามลักษณะการสร้างที่เด่นชัดที่ท่าน
เห็นสมควร

วิธีการสร้าง	ลำดับที่				
	1	2	3	4	5
A.แบบกลม ลอยตัว					
B.แบบกลมแบน, ลูกบอล					
C.จัดเรียงเฉพาะใบหน้า					
D.ต่อกัน 2 ส่วน					
E.ต่อกัน 3-4 ส่วน					
F.หน่วยเดียวมีลักษณะย่อยภายใน					
G.ทำยื่นตั้ง					
H.ลักษณะอื่น					
หมายเหตุ					

แบบวิเคราะห์งานบ้าน ครั้งที่ 1**เรื่อง ตัวฉันเอง**

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมายกากบาท (x) ลงในช่อง ตามลักษณะการสร้างที่เด่นชัดที่ท่าน
เห็นสมควร

ลักษณะการตกแต่งการบ้าน	ลำดับที่				
	1	2	3	4	5
A. ขูด ชีด ให้เป็นรอยบนพื้นผิว					
B. จี้ให้เป็นรู					
C. นำรายละเอียดย่อมาติด					
D. เป็นแผ่นนำมาติดลงบนพื้นผิว					
E. ลักษณะอื่น					
หมายเหตุ					

แบบสัมภาษณ์ประกอบพฤติกรรมการณ์ ครั้งที่ 1**เรื่อง ตัวฉันเอง**

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมายกากบาท (x) ลงในช่องตามหัวข้อที่กำหนดให้ และ บันทึก

รายละเอียดอื่นลงในช่องหมายเหตุ

รายการ	ลำดับที่				
	1	2	3	4	5
1.อาชีพของผู้ปกครอง 1.1 รับราชการ 1.2 รัฐวิสาหกิจ 1.3 กิจการส่วนตัว 1.4 อื่นๆ					
2.การสนับสนุนจากผู้ปกครอง 2.1 จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ทางศิลปะเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ใช้ในโรงเรียน 2.2 จัดให้มีกิจกรรมเสริมโดยให้ครูมาสอนหรือพาไปเรียนพิเศษด้านศิลปะ 2.3 มีการทำกิจกรรมศิลปะร่วมกันระหว่างนักเรียนและผู้ปกครอง					
3.ประสบการณ์และทัศนคติทางศิลปะ 3.1 สีที่ชอบมากที่สุด สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน สีดำ สีขาว อื่นๆ(ระบุ) 3.2 ประเภทของสีที่ชอบมากที่สุด สีไม้(สีดินสอ) สีเทียน สีชอล์ก สีน้ำ อื่นๆ(ระบุ) 3.3 กิจกรรมศิลปะที่ชอบมากที่สุด ปั้น วาดภาพระบายสี ประดิษฐ์ อื่นๆ(ระบุ)					

แบบสัมภาษณ์ประกอบพฤติกรรมกรบ้าน ครั้งที่ 1 (ต่อ)**เรื่อง ตัวฉันเอง**

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมายกากบาท (x) ลงในช่องตามหัวข้อที่กำหนดให้ และ บันทึก

รายละเอียดอื่นลงในช่องหมายเหตุ

รายการ	ลำดับที่				
	1	2	3	4	5
4.ประสบการณ์และทัศนคติในการ ทำงานบ้าน 4.1 นักเรียนเคยบ้านมาก่อนหรือไม่? เคย ไม่เคย 4.2 นักเรียนเคยบ้านรูปคนหรือไม่? เคย ไม่เคย 4.3 วัสดุที่เคยใช้ในการบ้านมีอะไรบ้าง? ดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งขนมปัง 4.4 นักเรียนชอบบ้านรูปอะไรมากที่สุด? ผลไม้ คน สัตว์ สิ่งของ อื่นๆ(ระบุ) 4.5 นักเรียนชอบดินน้ำมันสีอะไรมากที่สุด? แดง เหลือง น้ำเงิน อื่นๆ(ระบุ)					
5.สิ่งที่นักเรียนอธิบายเพิ่มเติมในการบ้าน 5.1 นอกเหนือจากบ้านรูปที่กำหนดแล้ว นักเรียนบ้านรูปอะไรอีก? พ่อ แม่ ตัวเอง อื่นๆ(ระบุ)					

แบบสัมภาษณ์ประกอบพฤติกรรมกรบ้าน ครั้งที่ 1 (ต่อ)**เรื่อง ตัวฉันเอง**

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมายกากบาท (x) ลงในช่องตามหัวข้อที่กำหนดให้ และ บันทึก

รายละเอียดอื่นลงในช่องหมายเหตุ

รายการ	ลำดับที่				
	1	2	3	4	5
5.2 คำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งที่บันทึก ไม่ต้องกรออธิบาย ต้องการอธิบาย(ระบุ)					
หมายเหตุ					

วันที่...../...../.....เวลา.....

แบบสังเกตประกอบพฤติกรรมกรบ้าน ครั้งที่ 1**เรื่อง ตัวฉันเอง**

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมายกากบาท (x) ลงในช่องตามหัวข้อที่กำหนดให้ และ บันทึก
รายละเอียดอื่นลงในช่องหมายเหตุ

รายการ	ลำดับที่				
	1	2	3	4	5
1.ระยะเวลาในการบ้าน 1- 20 นาที มากกว่า 20 นาที (ระบุเวลาเป็นนาที)					
2.พฤติกรรมที่แสดงออกขณะบ้าน 2.1 ขณะบ้านได้อธิบายสิ่งที่บ้านให้ เพื่อนฟัง อธิบาย ไม่อธิบาย					
3.พฤติกรรมในการบ้านรูปคน 3.1 ใช้ดินน้ำมันเพียงสีเดียว 3.2 ใช้ดินน้ำมันมากกว่า 1 สี 3.3 เลียนแบบงานบ้านของเพื่อน 3.4 บ้านตามความคิดและจินตนาการ ของตนเอง 3.5 ใช้อุปกรณ์ช่วยในการบ้าน 3.6 ลักษณะของการใช้อุปกรณ์ ชูด ขีด กด เจาะ วิธีการอื่น (ระบุ) 3.7 บ้านงานที่กำหนดเสร็จแล้ว ต้องการบ้านต่ออีก					
หมายเหตุ					

หมายเหตุ

ในการแปลค่าจากแบบประเมินผลงาน เพื่อนำผลการวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ มาคำนวณหาตัวร้อยละ ผู้วิจัยกำหนดค่าจากแบบวิเคราะห์ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ระยะในการปั้น กำหนดค่าจากแบบวิเคราะห์ดังนี้

ระยะที่ 1

1.1 A.แบบลอยตัว	แทนค่าด้วย 1
1.2 B.แบบเป็นแผ่น มีรายละเอียดของใบหน้า	แทนค่าด้วย 2
1.3 C.แบบจัดเรียงรายละเอียดของใบหน้า	แทนค่าด้วย 3

ระยะที่ 2

A.คนแบบลูกขี้ด

1.4 A1.แบบงานหรือลักษณะกลม	แทนค่าด้วย 4
1.4 A2.แบบวางราบ ขนานกับพื้นโต๊ะ
หนึ่งในสามของส่วนประกอบรูปคนที่ปั้น
มีลักษณะยื่นในแนวตั้ง	แทนค่าด้วย 5
1.6 A3.แบบฉีกเป็นแผ่นมาติด	แทนค่าด้วย 6

B.แบบหน่วยเดียว

1.7 B1.แบบแผ่น วางราบ มีหน่วยเดียว	แทนค่าด้วย 7
1.8 B2.แบบลอยตัว นำแต่ละส่วนมาต่อกัน	แทนค่าด้วย 8

C.แบบลายเส้น

1.9 C1.แบบแผ่น หัวกลม
มีรายละเอียดของพื้นผิวหน้า	แทนค่าด้วย 9
2.0 C2.แบบจัดเรียงเป็นชั้น คล้ายภาพต่อ	แทนค่าด้วย 10
2.1 C3.แบบก้าน	แทนค่าด้วย 11

ระยะที่ 3

2.2 A.แบบยื่น แนวตั้ง	แทนค่าด้วย 12
2.3 B.แบบเส้นโครงร่าง	แทนค่าด้วย 13
2.4 C.แบบผสม	แทนค่าด้วย 14
ลักษณะอื่น	แทนค่าด้วย 15

ตอนที่ 2 วิเคราะห์วิธีการสร้าง กำหนดค่าจากแบบวิเคราะห์ดังนี้

2.1 แบบกลม ลอยตัว	แทนค่าด้วย 1
2.2 แบบกลมแผ่น, ลูกบอล	แทนค่าด้วย 2
2.3 จัดเรียงเฉพาะใบหน้า	แทนค่าด้วย 3
2.4 ต่อกัน 2 ส่วน	แทนค่าด้วย 4
2.5 ต่อกัน 3-4 ส่วน	แทนค่าด้วย 5
2.6 หน่วยเดียวมีลักษณะย่อยภายใน	แทนค่าด้วย 6
2.7 ทำยื่นตั้ง	แทนค่าด้วย 7
2.8 ลักษณะอื่น	แทนค่าด้วย 8

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

ภาพประกอบการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การปั้นครั้งที่ 1

ปั้นเรื่อง “ตัวฉันเอง”

สถาบันวิทย์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 1 บรรยายภาคในการมอบงาน

ภาพที่ 2 บรรยายภาคในการปั้น

ภาพที่ 3 ลักษณะการปั้นที่เด็กทดลองหาทางแก้ปัญหาในการวางคนให้
ตั้งขึ้นโดยการจับคนที่ปั้นเล่น อธิบายและดึงบางส่วนเข้า ออก

ภาพที่ 4 ทำยที่สุดท้ายไม่สามารถแก้ปัญหาได้จึงใช้การวางในแนว
นอนราบ ขนานกับพื้นโต๊ะแทนการวางตั้ง

ภาพที่ 5 การปั้นแบบผสมที่มีลักษณะเฉพาะ คือ ปั้นตัวอยู่ในระยะที่ 2 แบบก้าน
แต่ขาและแขนจัดอยู่ในระยะที่ 3 แบบผสม

ภาพที่ 6 การปั้นคนแบบก้าน

ภาพที่ 7 การปั้นคนแบบลูกช็อค แบบจาน หรือ ลักษณะกลม

ภาพที่ 8 ลักษณะเป็นแผ่นขนาดเล็กและใหญ่ นำมาตกแต่งเป็นเส้น

ภาพที่ 9 การปั้นที่มีการผ่าเป็นกางเกง มีการออกแบบทรงผม และออกแบบเรื่องราวประกอบผลงาน

ภาพที่ 10 การปั้นแบบผสม ใช้ไม้จิ้มฟันประกอบเพื่อให้ตาทั้ง 2 ข้าง วางอยู่ในระดับเดียวกัน เป็นการแก้ปัญหาในการปั้น

การปั้นครั้งที่ 2

ปั้นเรื่อง “แม่ของฉัน”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 11 การปั้นแบบผสม ลักษณะพิเศษ มีการออกแบบทรงผม และแสดงให้เห็นท่าทางในการเคลื่อนไหว

ภาพที่ 12 การปั้นแบบผสม มีการผ่าดินน้ำมันเป็นก้างเงง มีการออกแบบทรงผม และนำรายละเอียดย่อมาติดตกแต่ง

ภาพที่ 13 การปั้นแบบผสม มีการออกแบบทรงผม กระโปรง
และใช้การทำให้เป็นแผ่นนำมาติดลงบนพื้นผิว

ภาพที่ 14 การปั้นแบบผสม ตกแต่งการปั้นโดยการจิ้มให้เป็นรูแทนนิ้วมือ
และนำรายละเอียดค่อยมาติดตกแต่งบนใบหน้า

ภาพที่ 15 การปั้นแบบก้าน มีการออกแบบทรงผม และแสดงสัญลักษณ์แทนเพศ

ภาพที่ 16 การปั้นแบบผสม ตกแต่งโดยนำรายละเอียดค่อยมาติด และแสดงสัญลักษณ์แทนเพศ

ภาพที่ 17 การปั้นแบบก้าน มีการออกแบบทรงผม
และนำรายละเอียดย่อยมาติดตกแต่ง

ภาพที่ 18 การปั้นแบบผสม มีลักษณะกุดให้แบน มีการออกแบบทรงผม
และตกแต่งโดยนำรายละเอียดย่อยมาติด

ภาพที่ 19 การปั้นแบบผสม ปั้นแสดงท่าทางการเคลื่อนไหว ใช้อุปกรณ์ประกอบ
การตกแต่ง และนำรายละเอียดค่อยๆมาติด

ภาพที่ 20 การปั้นแบบผสม ทำให้เป็นแผ่นนำมาติดลงบนพื้นผิว จิ้มให้เป็นรู
และนำรายละเอียดค่อยๆมาติด

ภาพที่ 21 การปั้นแบบผสม มีการขูด ขีด ให้เป็นรอยบนพื้นผิว
และออกแบบทรงผม

ภาพที่ 22 การปั้นแบบผสม ฉีกเป็นแผ่นเล็ก และใหญ่ นำมาตกแต่ง
นำรายละเอียดย่อมาติด และใช้อุปกรณ์ประกอบการตกแต่ง

การป้ันครั้งที่ 3

ป้ันเรื่อง “คนที่ฉ้ันรัก”

สถาบันวิทย์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 23 การปั้นแบบผสม แสดงท่าทางการเคลื่อนไหว นำรายละเอียดค่อย
มาติดตกแต่ง จุ่มให้เป็นรูและมีการเจาะ

ภาพที่ 24 การปั้นแบบผสม แสดงเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีการตกแต่งทรงผม
และนำรายละเอียดค่อยมาติด

ภาพที่ 25 การปั้นแบบผสม มีลักษณะการผสมสีดินน้ำมันหลายสีที่ยังไม่เป็นเนื้อเดียวกัน และนำรายละเอียดค่อยๆมาติดตกแต่ง

ภาพที่ 26 การปั้นแบบผสม มีลักษณะการผสมสีดินน้ำมันหลายสี ที่ไม่เป็นเนื้อเดียวกัน และผสมสีดินน้ำมันจนเกิดสีใหม่

ภาพที่ 27 การปั้นแบบผสม แสดงการออกแบบเสื้อผ้า และทรงผม
มีการนำรายละเอียดค่อยมาติดตกแต่ง

ภาพที่ 28 การปั้นแบบผสม มีการผ่าให้เป็นกางเกง นำรายละเอียดค่อยมาติดตกแต่ง

ภาพที่ 29 การปั้นแบบผสม มีการกดให้เป็นแผ่น นำรายละเอียดย่อมาติด
มีการออกแบบเสื้อผ้า และใช้อุปกรณ์ในการตกแต่ง

ภาพที่ 30 การปั้นแบบก้าน มีลักษณะการผสมสีดินน้ำมันที่ไม่เป็นเนื้อเดียวกัน
นำรายละเอียดย่อมาติดตกแต่ง

ประวัติผู้เขียน

นางสาวชนบพร วัฒนสุขชัย เกิดวันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2518 สำเร็จการศึกษา
ระดับปริญญาครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมื่อปีการศึกษา 2539 เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2542

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย